

TV 15

Glasilo Zveze združenj borcev NOV
in Zveze rezervnih vojaških starešin
Slovenije

Glavni in odgovorni urednik: France Šušteršič

Leto X. — Št. 15

6. IV. 1972

Odhod Kurirčkove pošte z Vinice: Vlado Jurančič je izročil torbo učencu Slavku Hribarju.

Ne gre za kampanjske, temveč za trajne naloge

S SEJE REPUBLIŠKEGA ODBORA ZZB NOV SLOVENIJE

Na seji republiškega odbora ZZB NOV Slovenije, ki je bila 30. marca, so najprej obravnavali program dela republiškega odbora in organizacij ZZB NOV Slovenije.

Za uvod v razpravo o tem programu je predsednik Janko Rudolf naglasil, da je izvajanje sklepov 21. seje predsedstva ZKJ za ZZB kot za druge družbeno-politične organizacije sedaj najvažnejša naloga. Poudaril je, da je treba sprejeti stališča in programe dosledno in stalno izvajati v povezavi z vsemi družbeno-političnimi dejavniki. Pri tem ne gre za kampanjske, marveč za redne in tajne naloge. Zato bo delo ZZB NOV uspešno le, če bo vključeno v celotno politično dejavnost v Sloveniji.

Dalje se je Janko Rudolf dotaknil tudi vprašanja ustavnih dopolnil. Prva faza — razprava o spremembah in do-

polnilih — je z njihovim sprejetjem že zaključena. Sedaj pa gre za drugo fazo, za uveljavljanje teh dopolnil, in prav pri tem se bo treba spoprijeti z novimi nalogami. Gre namreč za močnejše uveljavljanje samoupravnega družbene ureditve na vseh ravneh, od krajevnih skupnosti pa do federacije.

S poglobljanjem samoupravnega sistema so republike in pokrajini pridobile več pravic zato jim seveda pripada tudi več dolžnosti. Skladno s tem bodo v letu 1973 skupščine vseh družbeno-političnih skupnosti, ki bodo tako začele izvajati nova ustavna določila. Povsem razumljivo je, da vse to vpliva tudi na izvajanje našega programa.

Govoril je še o splošnem ljudskem odporu in ugotovil, da so doslej naše organizacije pri tem dosegle že lepe uspehe, ki jih je treba v prihodnje še izboljšati. Ker pri nas delamo na tem področju že od leta 1968, tudi v prihodnje ne bomo smatrali tega dela samo za kampanjsko akcijo, ampak ga bomo prav z ozirom na svetovni položaj in z ozirom na rovarjenje raznih fašistično usmerjenih terorističnih emigrantskih in drugih nam sovražnih elementov še bolj poglobili. Dotaknil se je še našega sodelovanja z neuvrščenimi deželami sveta in opredelil vlogo Jugoslavije v njihovi skupnosti.

V zvezi s poudarkom, da naša mladina zelo aktivno sodeluje z borci pri negovanju revolucionarnih tradicij, je še posebej naglasil nujnost, da prenašamo to delo na mladi rod.

Svoj govor je Janko Rudolf zaključil s pozivom, da moramo proslavljanje Titove 80-letnice povezati z vsem, kar je prispeval v več kot petdesetih letih svojega revolucionarnega dela. Vse to je zakladnica borb in uspehov, saj predsednika Tita zgodovina proglašja za enega najpomembnejših revolucionarjev na svetu. Zato pa prenašanje in utrjevanje njegovega revolucionarnega dela uvrstimo med naše najpomembnejše naloge.

Takoj na začetku razprave so člani republiškega odbora sprejeli protest proti bombnemu napadu ustaških teroristov v Stokholmu.

V nadaljevanju razprave je beseda stekla najprej o splošnem ljudskem od-

poru ter o vlogi organizacij in članstva ZZB pri tem. Govorili so tudi o 21. seji predsedstva ZKJ ter o plimi ter oseki pri izvajanju njenih sklepov. V tej zvezi so omenjali tudi vlogo mladine. Dotaknili pa so se še pojavov gospodarskega kriminala in v zvezi z vsemi temi zadevami nakazovali naloge ZZB. Iz razprave je izšel močan poudarek, da se je treba z vsemi pojavljajočimi se problemi soočiti in jih tudi objektivno reševati.

Ob ugotovitvi, da je program dela republiškega odbora ZZB NOV Slovenije dober, so ga nato sprejeli. (ta program — toda brez programa dela posameznih komisij — priobčujemo na drugem mestu).

Republiški odbor je nato sprejel še zaključni račun za leto 1971 ter proračun dohodkov in izdatkov za leto 1972. Potrdil je tudi pravilnik o nadomestilih osebnih dohodkov voljenim funkcionarjem republiškega odbora in s tem sklenil svojo sejo.

V. M.

PROTEST

Republiški odbor Zveze združenj borcev narodnoosvobodilne vojne Slovenije je na svoji seji dne 30. marca 1972 ogorčeno obsodil najnovejšo teroristično akcijo proti jugoslovanskemu predstavništvu »Jugotursa« na Švedskem. Republiški odbor z začudenjem ugotavlja brezbriznost švedskih oblasti in policije do dobro poznanih terorističnih krogov, ki zavoljo takega zadržanja dvigajo glave ter s svojim terorističnim delovanjem ogrožajo mir in človeška življenja. Toleriranja take teroristične dejavnosti ni mogoče opravicevati z načeli demokracije.

Gre za zločinsko organizacijo fašističnega tipa, ki nasilno nastopa proti pripadnikom in predstavnikom države, s katero Švedska vzdržuje normalne diplomatske odnose. Švedske oblasti so po načelih mednarodnega prava dolžne skrbeti za varnost in nedotakljivost predstavništva Jugoslavije, po določbah konvencije Združenih narodov pa bi bile dolžne tudi zatreti teroristično dejavnost, ki nadaljuje metode fašističnega nasilja.

VPRAŠANJE ZDRUŽENJEM BORCEV IN REZERVNIH VOJAŠKIH STAREŠIN

● Kaj ste storili, da bi se »TV-15«, ki je vaše glasilo, še bolj razširil med prebivalstvo vašega kraja?

● Če se drugi listi širijo s pomočjo organizacij, katerih glasila so, se mora tudi naš!

● Ne pozabite na to na svojih letnih skupščinah!

Zadeva, ki je ne kaže odlašati

V zadnjem času povsem upravičeno ugotavljamo, da je invalidska problematika v glavnem urejena. Sistematsko so urejene osebne invalidnine, urejeno je vprašanje dodatka za nego in tujo pomoč pri invalidih I., pa tudi II. in III. in IV. skupine, odpravljena je participacija za nabavo zdravil pri osebnih vojaških vojnih invalidih, zvišan je ortopedski dodatek itd. Vse to je urejeno v smislu predlogov ZZB NOV, zato vemo, da je le malo takega, kar je ostalo še odprto. Toda med odprte in neurejene zadeve sodi tudi invalidski dodatek, ki ga prejema samo tisti osebni in družinski invalidi, ki se izključno ali pretežno preživljajo z invalidskimi prejemki. Gre torej za tiste invalidske upravičence, ki so po svojih prejemkih med vsemi invalidi na dnu lestvice.

Za kaj torej gre?

Ker so v prejšnjih časih mnogi predlogi glede urejevanja invalidskih zadev

ostali samo predlogi, je predsedstvo republiškega odbora ZZB NOV Slovenije na svoji redni seji 25. oktobra 1971 razpravljalo o »nekaterih invalidskih vprašanjih«. Med ugotovitvami te seje je tudi tale:

»Invalidski dodatek je instrument socialne politike do tistih invalidskih upravičencev, ki nimajo sredstev za preživljanje. Če upoštevamo še navedbe nekaterih socialno ekonomskih struktur invalidskih upravičencev, potem lahko ugotovimo, da gre za tisto skupino ljudi v naši družbi, vsaj za njen večji del, ki živi v relativno najbolj siromašnih razmerah.

V tej zvezi je postavljen tudi predlog, ki se glasi: »Maksimalni invalidski dodatek naj se določi v višini minimalnega osebnega dohodka.«

V jeseni leta 1971 je komisija skupščine SR Slovenije za vprašanje bor-

(Nadaljevanje na 2. strani)

besede in dejanja

POKOPATI ZAKORENINJENO NAVADO!

Zelo drago bi plačali sleherno iluzijo pri komerkoli, da so 21. seja predsedstva, druga seja konference ZKJ, ustavne spremembe in dogodki v zvezi z njimi dovolj, da bo zdaj gospodarstvo dobro in zlahka napredovalo.

Nasprotno težko bo. Potrebni bodo napori, pa tudi odpovedovanje. Ne spuščajmo se tokrat vnovič v naše večne spore o tem, ali je potrebno omejevati zasluzke, naložbe ali proračune, za koliko in kako. Preprosto — na vseh področjih moramo pokopati precej zakoreninjeno navado o porabi vnaprej, z majavim ali celo narejenim izračunom.

Komunist — 31. III. 1972

NAROČNIKI NAJ PORAVNAJO DOLGOVE DRUGIH ...

O neizbežnosti zvišanja radijske in televizijske naročnine se nenehno govori, čeprav so cene »zaledele«. A poslušalci in gledalci menijo, da so »zaledele« tudi cene uslug radio in TV studija.

V jugoslovanski radio-difuziji na območju SFRJ je nad 1.300.000 neprijavljenih televizijskih sprejemnikov.

Najrazvitejše evropske države imajo tri ali štiri TV programe in največ štiri ali pet radio programov, radijski in televizijski naročnik v Jugoslaviji pa vzdržuje 19 radijskih in 9 televizijskih programov. V perspektivi pa je predvidenih 24 radijskih in 15 do 16 televizijskih programov.

Velike delovne organizacije, ki so glavni kupci ekonomsko propagandnih progra-

mov, tj. reklam, dolgujejo RTV radiu in televiziji težke milijarde ... ki jih ne morejo plačati.

In izhod je logičen — naročniki naj s svojo likvidnostjo plačajo nelikvidnost vseh drugih ...

Politika — 26. III. 1972

UKRADENA ELEKTRIKA

Elektro distributivno podjetje »Elektrotuzla« pogon v Doboju je samo lani imelo 8,5 milijona dinarjev izgube zaradi ukradene električne energije. To znaša okoli 56 milijonov kilovatnih ur po ceni 15 parovatna ura.

Politika ekspres — 31. III. 1972

VSE VEČ AVTOMOBILOV

Lani je 147.555 jugoslovanskih državljanov kupilo osebne avtomobile. V primer-

javi s prejšnjim letom se je število avtomobilov v privatnem lastništvu povečalo za 22 odstotkov, a v družbenem sektorju samo za 9 odstotkov oziroma za 5125 vozil. Število osebnih avtomobilov se je zvišalo v Bosni in Hercegovini za 27 odstotkov, v Makedoniji za 25 odstotkov, v Srbiji za 24 odstotkov, v Hrvaški in Sloveniji za 18 odstotkov in v Črni gori za 12 odstotkov.

NIN — 2. IV. 1972

SORAZMERJA

1966. leta smo imeli v vsej državi 501 organizacijo, ki je bila registrirana za zunanjetrgovinsko poslovanje, lani pa jih je bilo že 1.265. Temu sorazmerno je naraščal tudi naš zunanjetrgovinski primanjkljaj.

Delo — 3. IV. 1972

● Izvršni biro predsedstva ZKJ je imel v Beogradu sejo, ki so se je udeležili tudi sekretarji izvršnih organov centralnih in pokrajinskih komitejev ZK in komitejev konference ZK v JLA. V zvezi s pripravami seje predsedstva ZKJ so razpravljali o notranjepolitičnih razmerah, upoštevaje ocene o dejavnosti Zveze komunistov ter drugih organizacij in organov pri uresničevanju sklepov 21. seje predsedstva ZKJ, ustavnih amandmajev in akcijskega programa druge seje konference ZKJ. Po razpravi je izvršni biro sklenil: 1. predsedstvu ZKJ naj bi predlagali, da bi aprila razpravljali o aktualnih političnih razmerah v državi; 2. pripravili naj bi sejo predsedstva ZKJ in na njej razpravljali o socialnih razlikah ter ocenili dosedanje delo in izkušnje; 3. v zvezi s obravnavanjem političnega položaja naj bi na seji predsedstva ZKJ izoblikovali stvarnejši predlog o uresničevanju stabilizacijskih ukrepov o omejevanju porabe v realne okvire ter neresenih vprašanjih s področja sistema in gospodarske politike; 4. organizirali naj bi posvetovanje o izvajanju ustavnih amandmajev v zvezi s pripravo seje predsedstva o teh vprašanjih; 5. odločili naj bi se za nadaljnje ukrepe v zvezi s kakršnimkoli oblikami sovražne dejavnosti. Izvršni biro je razpravljal tudi o nekaterih tekočih vprašanjih rednega dela.

● Na povabilo zveznega sekretarja za narodno obrambo armadnega generala Nikole Ljubičića je bila na uradnem obisku v Jugoslaviji delegacija oboroženih sil Sovjetske zveze pod vodstvom obrambnega ministra maršala Andreja Grečka. Sovjetska vojaška delegacija je s tem vrnila obisk delegacije JLA, ki je bila pod vodstvom generala Ljubičića maja 1970 na obisku v Sovjetski zvezi in pri sovjetskih oboroženih silah.

● Seizmološki inštitut v Uppsali na Švedskem je zabeležil podzemljsko jedrsko eksplozijo z močjo 5,7 po Richterjevi lestvici. Eksplozija je bila na območju Semipalatinska v Sibiriji. V Ženavi zaseda ta čas razorožitvena konferenca.

● Sovjetski predstavnik na razorožitveni konferenci v Ženevi je izjavil, da Sovjetska zveza podpira romunski predlog, naj bi Balkan spremenili v območje, kamor bi bilo prepovedano vnašati atomsko orožje.

● Na prvem zasedanju poljskega sejma, izvoljenega na volitvah 19. marca, so pred dnevi izbrali za novega predsednika državnega sveta člana politbiroja CK KP poljske združene delavske partije profesorja Henryka Jablonskega (63 let, doktor zgodovinskih ved). Edward Gierek, ki ga je predlagal, se je zahvalil dosedanjemu predsedniku Juzefu Cyrankiewiczu za dolgoletno politično dejavnost. Za predsednika ministrskega sveta so izvolili znova Pjotra Jaroszewicza (63 let, po poklicu učitelj, od 1950 na visokih položajih v armadi in vladi). Za maršala sejma so izvolili predsednika ljudske (kmečke) stranke Stanisława Gucwa.

● Jugoslavija se je v zadnjih desetih letih uvrstila med 20 najpomembnejših trgovinskih partnerjev Zahodne Nemčije. Po podatkih zahodnonemškega državnega statističnega inštituta je bila Jugoslavija med 1961 in 1971 na enajstem mestu pri uvozu iz Zveze republik, kjer je kupovala za 2 milijardi 520 milijonov mark. Jugoslovanski izvoz pa je v velikem nesorazmerju z uvozom. Med dobavitelji je Jugoslavija šele na 17. mestu z vrednostjo milijardo 140 milijonov mark izvoženega blaga. V svetovni trgovini je Zahodna Nemčija v zadnjih letih na drugem mestu, ki si ga je prej delila z Veliko Britanijo.

● V LR Bolgariji so bile od 21. do 28. marca operativne vojaške vaje, v katerih so sodelovale stabne enote bolgarske ljudske armade, oboroženih sil Romunije in Sovjetske zveze. Vaje je vodil bolgarski obrambni minister Dobri Džurov, prisostoval pa jim je glavni poveljnik oboroženih sil varšavskega sporazuma sovjetski maršal Jakubovski.

● V boju proti črnim kozam je svetovna zdravstvena organizacija poslala Jugoslaviji kot pomoč pol milijona doz cepiva. Štab za zdravstveno varstvo prebivalstva pred črnimi kozami pri zveznem sekretariatu za delo in social-

no politiko sporoča, da so pomoč poslale tudi Bolgarija, Romunija in Albanija. Zvezna republika Nemčija je poslala večjo količino cepiva v vrednosti 50.000 mark. Švicarska vlada je sporočila omenjenemu sekretariatu, da pošilja 2.325.000 doz cepiva. Svetovna zdravstvena organizacija pa je napovedala novo pošiljko — milijon doz. Zdravstvene oblasti več evropskih držav so odločile, da odslej ne bodo dovolile prebivalcem svojih držav potovanja v Jugoslavijo brez veljavnega potrdila o cepljenju proti črnim kozam.

● V zveznem sekretariatu za zunanje zadeve v Beogradu so bila redna jugoslovansko-francoska politična posvetovanja. Delegaciji sta vodila namestnik zveznega sekretarja Jakša Petrić in generalni sekretar francoskega zunanjega ministrstva Herve Alphand. Izmenjali so mnenja o raznih svetovnih vprašanjih, o evropskih problemih ter o stikih med Francijo in SFRJ.

● Na tridnevni pogovorih parlamentarcev iz ZR Nemčije, Švice, Romunije, Jugoslavije in Avstrije na Dunaju so obravnavali predvsem razvoj vsehstranskega sodelovanja med evropskimi državami, ki je izrednega pomena, če hočemo na stari celini zagotoviti dolgotrajno varnost. Obravnavali so tudi vprašanja v zvezi z evropsko konferenco o varnosti. Slisati je bilo mnenje, da priprav na sklicanje evropske konference o varnosti ne bi kazalo opirati izključno na ureditev berlinskega vprašanja ali na ratifikacijo vzhodnih sporazumov. Toda če vzhodna sporazuma ne bosta ratificirana, se bo ozračje v Evropi vsekakor precej poslabšalo. Jugoslovansko delegacijo parlamentarcev je vodil predsednik zvezne skupščine Gustav Vlahov.

● Pred dnevi so ustaški teroristi vrgli zažigalno bombo v prostore »Jugotursa« v središču Stockholma. Bomba je povzročila velik požar, ki je uničil poslovno dokumentacijo in pohištvo ter pustil za seboj samo betonske stene in železo. Kmalu zatem je neznanec poklical po telefonu švedsko časopisno agencijo in dejal, da so napad izvedli pripadniki »armade hrvatske socialistične gverile«, ki nameravajo razstreliti vse stavbe, v katerih so »beograjska diplomatska in trgovinska predstavništva«. Dan pred bombnim napadom je neznanec poklical predstavništvo in dejal, da bodo napadli agencijo Jugotours. Glede na to je švedska policija zastražila vsa naša predstavništva v Stockholmu, toda kljub temu je bil izvršen napad na lokal Jugotoursa. Švedska policija kljub velikim naporom še ni uspela izslediti ustaškega zločinca. Predstavnik švedske vlade je izrazil obžalovanje našemu veleposlaniku, ko je zahteval, naj oblasti z veljavnimi mednarodnimi normami zagotovijo nemoteno delo jugoslovanskega zastopstva, a tudi 40.000 jugoslovanskih delavcev, ki so zaposleni na Švedskem.

Zadeva, ki je ne kaže odlašati

Nadaljevanje s 1. strani

cev obravnavala problematiko urejanja varstva borcev NOV in vojaških vojni invalidov po republiških predpisih. Takrat so med drugim sklenili tudi tole: »Maksimalni invalidski dodatek naj bi bil v višini minimalnega osebnega dohodka v SR Sloveniji. Dodatek naj bi se avtomatično zvišal vsako leto za toliko, kolikor bi se zvišali minimalni osebni dohodki delavcev v SR Sloveniji.

Proučiti bi bilo treba vprašanje cenov, zlasti problem kmetijskega faktorja. Treba je preprečiti, da bi invalidski upravičenci, ki prejemajo invalidski dodatek tega izgubili.«

Republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo je v svoji okrožnici občinskim skupščinam z dne 14. marca 1972 sporočil tudi tole:

»V zvezi z invalidskim dodatkom opozarjamo upravne organe na prevedbo — na novo odmero invalidskega dodatka po dohodkih iz leta 1971. Predvidba učinkuje s 1. 4. 1972.

Predvidevamo, da bo določeno število dodatkov ukinjeno zaradi zvišanja pokojnin in drugih dohodkov.

Tukajšnji sekretariat je pripravil odlok o uskladitvi invalidskega dodatka z gibanjem poprečnih življenjskih stroškov v letu 1972. V zvezi z valorizacijo cenov pa bo skušal doseči tudi spremembo zakona o VVI glede osnove 410 dinarjev, od katere se odšteje delež dohodkov. Po dosedanjih razpravah ne moremo oceniti ali bodo predlagane

Pripravljanje popotnje

Kakšen poldrugi mesec nas še ločuje od majskega srečanja med ameriškim predsednikom Nixonom z najvišjimi sovjetskimi predstavniki v Moskvi, a že se je to bližnje soočenje dveh svetovnih velesil močno zarezalo v vsa mednarodna politična dogajanja. Saj ne gre za to, da bi ta vrhunski sestanek »rešil vse«, to bi bilo kajpada preveč optimistično pričakovati, neizpodbitno pa je, da je tesno povezan s številnimi še vedno odprtimi vprašanji tega planeta — predvsem zato, ker je vpliv teh dveh velikih sil, kljub temu, da se je nekdanj dvotečajni svet v zadnjih letih spremenil v pettečajnega, v mednarodnem dogajanju še vedno prevladujoč.

Res je, da so v tem zadnjem letu stopile na mednarodno prizorišče nove svetovne velesile, desetera Zahodna Evropa, Japonska in LR Kitajska, s svojimi zahtevami in s svojim političnim, strateškim in gospodarskim potencialom, in da se svet razšoljuje še naprej, s pojavljanjem novih vplivnih sil — kot je na primer Brazilija v Latinski Ameriki ali Indija, po svoji lanjskoletni zmagi nad Pakistanom, v Aziji, toda dva velika svetovna politična tečaja — Washington in Moskva, še vedno izzarevata na zemeljskih poldnevnikih največ svojega vpliva. Desetera Zahodna Evropa še zdaleč ni toliko enotna — ne gospodarsko, ne vojaško in politično — da bi bil njen vpliv v bližnji prihodnosti že lahko odločujoč: o pristopu štirih novih članic — Velike Britanije, Danske, Norveške in Irske — k šesterni Evropi bodo še odločali skozi to leto parlamenti in referendumi, potrebno je še marsikatero usklajevanje in dogovarjanje. Kitajska si je v zadnjem času pridobila nedvomno mednarodnopolitično veljavo, njen vpliv je že čutili na nekaterih celinah — predvsem v Afriki, razpolaga tudi s precejšnjo vojaško močjo, še vedno pa ji manjka čvrst gospodarski temelj, na katerem bi lahko gradila svoje zahteve in razširjala svoj vpliv. In potrebno bo še precej časa, da se bo ojeklenila tudi gospodarsko. Japonska je s svoje strani gospodarsko dovolj močna, da lahko resneje tekmuje z ZDA ali evropskim Zahodom, primanjkuje pa ji politična in strateška moč, tako da se mora v tem pogledu večkrat podrežati velikanki na drugi strani Tihega oceana — ZDA. Zaradi vsega tega je treba na Nixonov obisk v Moskvi gledati povsem drugače kot na njegov obisk v Peking.

Pekinski obisk je pomenil predvsem odpiranje — tako za ameriško, kot za kitajsko stran. Usmerjen je bil torej bolj dolgoročno: kratkoročnih posledic za zdaj še ni čutiti in jih najbrž še nekaj časa ne bo.

Drugeče je v moskovskim srečanjem. To bo v prvi vrsti usmerjeno na kratko-

ročne cilje, torej na vse tisto, kar pesti svet v tem, zdajšnjem trenutku. Prav zato se svet pripravlja nanj z velikim zanimanjem. Popotnico pa zanj pripravljajo že tudi v obeh glavnih mestih, v Washingtonu in Moskvi: predsednik Nixon že napoveduje, da bo to pomembno srečanje, ki bo prispevalo k razorožitvenim prizadevanjem in k urejanju številnih spornih vprašanj, generalni sekretar KPSZ Brežnev pa s svoje strani izjavlja, da si Moskva od tega srečanja veliko obeta.

O čem vse bodo na moskovskem srečanju govorili visoki ameriški in sovjetski predstavniki, za zdaj ni moč napovedati. Naštetimo lahko samo nekaj točk »dnevnega reda«, o katerih bodo prav gotovo razpravljali.

Tu je na primer vprašanje Sredozemlja in Bližnjega vzhoda. Ravno arabske države, ki se že peto leto nahajajo v mučnem položaju »ne vojna, ne mir«, z izraelskimi četami še vedno na vseh tistih ozemljih, ki so bila zasedena v junjski vojni leta 1967, pričakujejo, da bo bližnjezhodni spor poglavitni predmet razgovora med Nixonom in Brežnevom v Moskvi. To so sovjetski voditelji najbrž tudi obljubili egiptovskemu predsedniku Sadatu med njegovim februarjskim obiskom v Moskvi. Vprašanje Sredozemlja je, z bližnjezhodnim vprašanjem kar najtesneje povezano: tu je ameriško šesto ladjevje, v katerem je 45 ladij (od tega tri letalonosilke, več jedrskih podmornic itd.) 200 letal in 25.000 vojakov, sem pa je zaplulo tudi sovjetsko črnomorsko ladjevje, v katerem je kakih 50 vojaških ladij (brez letalonosilk, zato pa z več nosilkami helikopterjev). V tem morju, ki ločuje tri celine, Evropo, Azijo in Afriko, je skratka že nakopičenega toliko najsoodobnejšega orožja iz orožarn dveh velikih sil, da bi se vsak morebitni spopad na njegovih obalah kaj lahko sprevrgel v pogubonosno svetovni požar. Zato si obe veliki sili prizadevata, da bi to preprečili — pri tem pa kajpada obdržali tisto medsebojno ravnotežje, ki sta ga v zadnjih letih s tolikšno muko ustvarili.

Ameriški predsednik se bo s sovjetskimi voditelji nedvomno pogovarjal tudi o omejitvi oboroževalne tekme, ki je v zadnjem času privedla že do pravega — vendar pa silno nevarnega — absurda. Na obeh straneh je namreč nakopičenega ogromno orožja, nenehoma se izpolnjuje oborožitvena tehnika, iz državnih proračunov dotekajo nove in nove milijarde, ki bi bile še kako potrebne kje drugje (denimo v izdatnejši pomoči nerazvitim državam). Američani porabijo za vojaške namene kar 80 milijard dolarjev letno, v Sovjetski zvezi pa kakšnih 60 milijard, kar je seveda precejšnje breme za gospodarstvo obeh držav.

Na moskovskem srečanju pa bodo kajpada govorili še o kopici drugih vprašanj — o indokitajski vojni, iz katere se Američani nikakor nočejo umakniti (po umiku kopenskih sil iz Indokine, tako so nedavno izjavili, bodo oni še vedno prisotni s svojimi zračnimi silami, kar bo vojno prav lahko zavleklo v nedogled), o gospodarskem, tehničnem in znanstvenem sodelovanju, o »razmejevanju vpliva« v Aziji in Afriki itd.

Če pustimo ob strani to, da je Nixonov prihod v Moskvo tudi pomemben propagandni člen v njegovi predvolilni kampanji, ki se je ta hip v Združenih državah že močno razmahnila, potem lahko za moskovsko srečanje napovedujemo uspeh samo tedaj, v kolikor bo upošteval nekaj bistvenega: načelo enakopravnosti vseh v mednarodni družini držav, načelo nesprejemljivosti dogovarjanja »velikih« na račun »malih« oziroma »bogatih« in »močnih« na račun »revnih« in »šibkih«.

Nam Jugoslovanom je kajpada veliko do tega, da se razmere v ožjem in širšem mednarodnem okolju, v katerem živimo, čimprej in čim pravičneje uredi. Gre nam za Sredozemlje — morje miru, gre nam za dokončno odstranitev vojnega žarišča na Bližnjem vzhodu, gre nam za ureditev indokitajskega vprašanja, ki nam je v marsičem zelo blizu. Toda pri tem postavljamo Jugoslovani svoj pogoj: nikakršnega sporazumevanja, ki bi obšlo zahteve in želje vseh prizadetih, pa naj bi bil njihov zemljepisni položaj že tako na videz nepomemben. Zato naša država, hkrati z vsem ostalim naprednim svetom, pričakuje od moskovskega srečanja v prvi vrsti — popuščanje in ustvarjanje mirnega ozračja v svetu.

KOMENTATOR

ILEGALEC 72 — V počastitev meseca tabornikov so minulo nedeljo dopoldne ljubljanski taborniki izvedli že tradicionalno taborniško igro »Ilegalec 72«. Letošnje prireditve, ki jo je organizirala Zveza tabornikov občine Ljubljana-Siška, se je udeležilo okrog dvesto čebelic, medvedkov, tabornic in tabornikov. Na sklepi slovesnosti pred spomenikom Ilegalca je zbranim spregovoril tovariš Sergej Vošnjak in s svojimi besedami počastil tudi spomin na dejanja pogumnih ilegalcev v okupirani Ljubljani.

Foto: Edi Šelhaus

Pester delovni načrt zveznega odbora ZZB NOVJ

Na seji zveznega odbora ZZB NOVJ Jugoslavije dne 24. marca so med drugim sprejeli tudi načrt za delo v letošnjem letu. Iz njega povzemamo nekaj bistvenih značilnosti.

Splošni načrt dela zajema načrte zveznega odbora, predsedstva in komisij: za organizacijsko-politične zadeve, za negovanje revolucionarnih tradicij, za narodno obrambo, za socialno-gospodarska vprašanja, za vojaške vojne invalide, za bивše politične zapornike, internirance in deportirance, za bивše vojne ujetnike ter za mednarodno sodelovanje in zveze. Za vse te je seve načrt precej obsežen — 31 tipkanih strani.

Zvezni odbor si je zastavil kot najvažnejšo nalogo razčleniti dosedanje dejavnost na področju priprav za obrambo in jo ustrezno usmeriti. Poleg tega bo usmerjal politično dejavnost ZZB pri uresničevanju ustavnih dopolnil. Nadalje se bo ukvarjal s praznovanjem petindvajsetletnice ZB. Glavna proslava bo septembra, ko bo tudi svečana seja zveznega odbora. Pozornost pa bo posvečal tudi iskanjem novih možnosti in oblik mednarodnega sodelovanja borcev.

Predsedstvo bo vodilo tudi nekatere druge akcije, kot razčlenitev položaja borcev-kmetov, neupravičenih socialnih razlik, udeležbe borcev v družbenem in delavskem samoupravljanju ter v vodstvu družbenopolitičnih organizacij. Nadalje bo razčlenilo rezultate popisa borcev, sodelovalo bo pri ocenjevanju umetniških del, vodilo in usmerjalo za znanovanje zgodovinskih krajev »sremske fronte« itd. Se naprej bo usmerjalo tudi gradnjo spomeniškega območja na Tjentištu, sodelovalo pri republiških, pokrajinskih in občinskih skupščinah ZZB, ki bodo v letošnjem letu. Priredilo bo tudi medrepubliško posvetovanje o zadevah muzejev revolucije, imenovalo delegate za mednarodne komiteje bivših jetnikov koncentracijskih taborišč ter vodilo in usmerjalo izmenjavo delegacij s tujimi organizacijami borcev. Razpravljalo bo o udeležbi članstva na lanskim manevrih, o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, o pravicah borcev, ki so se udeležili prejšnjih vojn in revolucij, ter o položaju civilnih žrtev vojne. Predvidevalo tudi sodelovanje pri urejanju vprašanja odškodnin Nemčije naši državi.

Zaradi obširnosti načrtov za delo komisij lahko omenimo samo nekatere najbolj bistvene podrobnosti. Komisija za socialno-gospodarska vprašanja bo vodila popis borcev, ki ga bodo po vseh republikah opravili v začetku letošnjega leta. Ta popis bo podlaga za celo vrsto možnih in nujno potrebnih novih ukrepov, zlasti glede varstva borcev.

Zelo obširen je tudi delovni načrt komisije za mednarodno sodelovanje in

zveze. Zajeme nekatere bistveno nove točke. Letos nas bo obiskala delegacija bivših madžarskih partizanov, izmenjali bomo najbrž delegacije z Bolgari, sodelovali pri proslavi bataljona »Tito« v Italiji in poskušali navezati stike z borci Albanije, ki zdaj sploh še ne odgovarjajo na poskuse zblizanja. Z borčevskimi organizacijami Avstrije bomo urejali zadeve okoli varstva grobov in glede pravic slovenske manjšine. Redne stike z izmenjavo delegacij bomo imeli s holandskimi invalidi, borci Norveške, Češkoslovaške, žrtvami nacizma v zahodni Nemčiji, morda tudi z združenji španskih borcev, Alžirci in drugimi. Še nadalje bomo vzdrževali stike in podpirali osvobodilna gibanja po svetu. Prav tako bomo sodelovali na seji generalnega sveta Svetovne federacije bivših borcev (FMAC) in na seji Mednarodne federacije udeležencev odporniških gibanj (FIR).

Letos bo tudi vrsta letnih skupščin taboriščnih komitejev Auschwitz, Buchenwald, Dachau, Mauthausen in Ravensbrück ter kongres Mednarodne federacije vojnih ujetnikov.

Že do zdaj so tujcem, udeležencem NOB, podeljevali spominske diplome in medalje. Letos bo to delo od komisije za negovanje revolucionarnih tradicij prevzela komisija za mednarodno sodelovanje in zveze. Izdajanje medalj in diplom za državljane nekaterih držav so že končali, za druge je to v teku.

Marsikdo ne ve, da izhaja pri nas bilten »Jugoslovanski borec« v angleščini in francoščini. Letos bodo poskušali vsebino popestriti ter obnoviti izdajanje biltena tudi v ruskem jeziku.

RAZPIS NAGRAD VSTAJE SLOVENSKEGA NARODA ZA LETO 1972

Predsedstvo republiškega odbora Zveze združenj borcev NOV Slovenije razpisuje na osnovi pravilnika za podeljevanje nagrad vstaje slovenskega naroda nagrade za najboljše literarne, zgodovinske, memoarne, likovne, glasbene, radijske, televizijske in filmske stvaritve o revoluciji in narodnoosvobodilnem boju na Slovenskem.

Namen nagrad je vzpodbujanje umetniškega in znanstvenega obravnavanja revolucionarne tematike in prizadevanja za doseg čim večje kvalitete takih stvaritev, ki ohranjajo in razvijajo etične vrednote naše revolucije in jih prenašajo na mlade generacije.

Razpis za nagrade vstaje slovenskega naroda zajema vsa izvirna dela z omenjenih področij, ki so bila prvič objavljena, razstavljena, izvajana ali prikazana v času med dvema razpisoma.

Predsedstvo republiškega odbora Zveze združenj borcev NOV Slovenije razpisuje 5 nagrad v skupnem znesku 30.000.— dinarjev, dela pa bo ocenjevala posebna žirija, katero je določilo predsedstvo republiškega odbora.

Umetniško in znanstveno delo lahko predlagajo založbe, galerije, umetniška in znanstvena strokovna društva in ustanove, organizacije Zveze borcev, muzeji NOV in posamezniki. Rok za prijavo kandidiranih del je 1. MAJ 1972.

Predlogu naj predlagatelj predloži delo, če je izšlo v knjigi, sicer pa izčrpen prikaz in naj navede, kje si ga žirija lahko ogleda.

IZ DELOVNEGA PROGRAMA RO ZZB NOV SLOVENIJE

Vsestransko podpiramo akcijo za politično in ekonomsko stabilizacijo

Novo delovno leto je ZZB NOV Slovenije začela z zavestjo, da so prav ob prelomnici leta iz 1971 v 1972 v Jugoslaviji nastopili odločilni trenutki v njenem političnem dogajanju. Na pobudo predsednika Tita in predsedstva ZKJ se je začela odločna politična akcija proti poskusom razbijanja enotnosti med narodi in narodnostmi Jugoslavije ter proti krepitvi nacionalističnih, unitarističnih in šovinističnih sil. Krepitev sil s protirevolucionarno vsebino delovanja, ki smo jih opažali že dalj časa in so v 1971. letu nastopile s pravo vmemno predvsem v nekaterih predelih Jugoslavije, je vplivala na članstvo ZZB prav obratno, kot so te sile želele in pričakovale. Za našo republiko lahko ugotovimo, da razni negativni pojavi, s katerimi se borci niso strinjali, niso vnesli zmede v našo organizacijo, čeprav včasih člani niso videli izhoda iz nastalega položaja. Člani so vedno trdili, da so posamezni pojavi negativni, čeprav so se ti pojavi ponavadi skrivali za lepimi frazami o skrbi za lastni narod, za popularnost posameznikov ali pa so se nosilci teh pojavov sklicevali na demokracijo. Borci ne bodo nikoli pozabili, koliko žrtev je terjala nova ureditev. Zavedajo pa se tudi dejstva, da razkroj enotnosti med našimi narodi lahko rodi enake ali celo še poraznejše rezultate, kot smo jih doživeli leta 1941, ko je narodnostna mržnja omogočila okupatorju, da je lahko svojo morilsko misijo opravljal tako uspešno. Zato smo borci življenjsko zainteresirani, da enotnost med našimi narodi ne samo očuvamo, ampak jo še utrdimo. In prav zato tako hitro in včasih tudi nekoliko nestrpno reagiramo na vsak negativen pojav, pa naj se le-ta pojavi kjerkoli. Borci take pojave zaznamo, četudi so prostorsko oddaljeni, na primer v drugih republikah, ali če se pojavijo v politiki, kulturi, javnem obveščanju, gospodarstvu itd.

Enaindvajseta in dvaindvajseta seja predsedstva ZKJ sta v ta dogajanja vnesli popolno jasnost. Če smo borci prej v nekaterih primerih kritizirali stvari bolj po občutkih, smo se zdaj z zadovoljstvom prepirali, da nas ti občutki niso prevarali in da v odporu proti takim težnjam ne bomo ostali sami. Po teh sejah je v borčevskih vrstah nastopilo precejšnje olajšanje predvsem zato, ker so se po analizi stanja takoj pokazali tudi praktični rezultati. Olajšanje, ki je nastopilo po obeh sejah in je zamenjalo zaskrbljenost, ki se je širila pred sejama, se je takoj pozitivno odražalo tudi v tem, da so organizacije živahnije in zavzeteje poprijele za delo. Obenem lahko ugotovimo, da se borci zelo dobro zavedamo, da naloge še niso končane in da bo morala naša družba odpraviti vzroke, zaradi katerih se porajajo in bohotijo razne škodljive težnje.

Borci razumemo težave in zamotanost položaja v gospodarstvu, ki je dostikrat pod vplivom mednarodnega gospodarskega položaja, nikdar pa se ne moremo sprijazniti s takšnimi pojavi, kot so razpisništvo družbenih sredstev, bogatenje posameznikov, ki ni plod njihovega dela, upiranje posameznih delovnih organizacij raznim ukrepom vse od federacije pa do občin, čeprav se z njimi želi utrditi stabilizacijo gospodarstva in podobno. Zelo dobro se zavedamo, da takšni pojavi ne samo škodujejo hitrejšemu napredku naše socialistične graditve, ampak porajajo tudi nezadovoljstvo med delovnimi

ljudmi, ki jih izkoriščajo razni demagogi, hoteč iz njih oblikovati kontrarevolucionarne sile za doseg svojih protiljudskih ciljev. Zato smo borci pripravljene vsestransko podpreti akcijo ZKJ in skupščine za politično in ekonomsko stabilizacijo v državi.

Borci z zadovoljstvom ugotavljamo, da se Jugoslavija z velikim uspehom še naprej uveljavlja v mednarodnem političnem svetu. Pravilna politična stališča Jugoslavije in njena doslednost v borbi za mir med narodi ni utrdila njenega ugleda le v političnih vrhovih drugih držav, ampak je z naravnost nalezljivo simpatijo prevzela napredne delovne množice sosednjih držav, predvsem pa še napredne množice tistih narodov, ki se še vedno borijo za svojo svobodo in narodni obstoj. Zato se moramo boriti proti vsemu, kar škodi ugledu Jugoslavije in ogroža našo varnost.

Ob programiranju svojega dela za leto 1972 upošteva republiški odbor vse navedene ugotovitve. Pri tem se zaveda, da je članstvo ZZB dragocena politična sila, ki je vedno pripravljena podpreti prizadevanja za razvoj samoupravnih odnosov in kontinuiteto revolucije. Zaveda se tudi, da si članstvo ne samo želi akcije, ampak da želi v tej akciji tudi sodelovati, ker čuti, da nudi usklajena akcija boljše uspehe.

Zato si bo RO vsestransko prizadeval še bolj stisniti organizacije v bratstvu in enotnosti ter v obrambi pridobitev revolucije. Vsa prizadevanja političnih in samoupravnih forumov, od zveznih do krajevnih naj bodo deležna podpore članstva naše organizacije.

Z analizo, izdelano proti koncu leta 1971, smo ugotovili, da je zelo velik odstotek članov ZB, ki aktivno sodelujejo v raznih političnih in samoupravnih organih. To omogoča večjo angažiranost organizacije v političnem dogajanju v republiki.

Priprave na redno skupščino ZZB NOV Slovenije, ki bodo trajale vse 1972. leto, narekujejo republiškem odboru, da se skrbneje spremlja življenje in delovanje organizacije. Zato bo skrbno proučil predvsem tiste zadeve, na katerih urejanje ZZB lahko tako ali drugače pozitivno vpliva ali pa so morda celo odvisna predvsem od nje.

Priprave na volitve v zakonodajna telesa, ki bodo v začetku 1973. leta, se bodo letos vrstile vse leto pa tja do volitev. Nosilec teh priprav je SZDL. Vendar je tudi ZZB NOV kot družbeno-politična organizacija poklicana in zainteresirana, da pri teh pripravah sodeluje z vso aktivnostjo.

Ustavne spremembe v zvezi in v republiki so vnesle mnoge novosti v politično življenje in družbene odnose naše socialistične družbe. Globoka zavest med članstvom, da gre pri tem le za nadaljevanje revolucije, narekuje borcev, da se zavzamejo za to, da bi bile te spremembe kar najhitreje izvedene tudi v praksi in da bi bile tiste sile, ki skušajo določila sprememb maliciti in jih obračati v negativno smer, čimprej in temeljito onemogočene.

Z vidika ustavnih sprememb bo RO preučil tudi zakonodajo tistih področij, ki se neposredno nanašajo na delovanje organizacije ali pa so tesno povezana z njo ali z njeno tradicijo, in to:

- skrb družbe za borce — udeležence NOB in revolucije,
- skrb družbe za vojaške vojne invalide,
- negovanje revolucionarnih tradicij pri vzgoji mlajših generacij,
- tradicije revolucije v luči obrambne vzgoje naroda in vseljidskega odpora,
- revolucionarne tradicije, bodoči rodovi in pisanje zgodovine,
- čuvanje objektov in spomenikov revolucije (grobovi, spomeniki, muzeji).

Zavest, da ni moč urediti vseh zadev po poti pozitivne zakonodaje, pa narekuje RO in organizaciji, da skušata poiskati nekatere rešitve po svoji lastni poti. V ta namen bosta delovala še z večjo intenzivnostjo. Ugotavljamo namreč, da je v nekaterih (čeprav redkih) občinskih odborih delavnost nekako zamrla, pa je zato potrebno ugotoviti vzroke tega in jih odpraviti. Morebitno pomanjkanje skladnosti v delovanju posameznih teles je najresnejša ovira za zdravo, konstruktivno in uspešno delovanje organizacije, ki se ne odraža samo na določenem telesu, ampak tudi na njegovi daljnji okolici.

ZABNICA

PRIREDITVE OB 30-LETNICI SMRTI STANETA ŽAGARJA

V Žabnici in okoliških vaseh med Škofjo Loko in Kranjem je v teku vrsta prireditvev, tekmovanj, proslav in srečanj v počastitev letošnje 30. obletnice smrti narodnega heroja, člana OK KPS in idejnega organizatorja vstaje na Gorenjskem Staneta Žagarja, ki je v neenakem boju z močnimi sovražnimi enotami padel skupaj s 15 tovariši na Planici na Crngrobom 27. marca 1942. Krajevna skupnost Žabnica, ki v spomin na ta dogodek praznuje svoj krajevni praznik, organizira vsako leto širše prireditve z vse večjo udeležbo mladine ter športne in kulturno-prosvetne prireditve. Ob letošnjem jubileju tega tragičnega dogodka pa praznujejo tudi 30-letnico formiranja NOV in PO Slovenije ter 25-letnico ustanovitve pionirske organizacije. To daje prireditvam še posebno obeležje.

Prireditve so se začele v soboto, 1. aprila, s slavnostno akademijo. V nedeljo je bil rokometni turnir, srečanje starih in mladih rokometašev, tekmovanje harmonikarjev in zatem kviz, v katerem so se mladinci pomerili v poznavanju prvih revolucionarnih gibanj in vloge Staneta Žagarja na Gorenjskem, ter proslava 10. letnice domačega športnega društva.

Skupno je te dni predvidenih 15 prireditvev. Najmnožičnejša bo vsekakor zborovanje mladine, borcev in aktivistov pred spomenikom na Planici v soboto, 8. aprila ob 10 uri. Za nedeljo, 9. aprila, sta predvidena pohod patrol »Po poteh Rovta« in slovesna razglasitev rezultatov.

K. M.

BREŽICE

POHVALNA SKRB ZA BORCE IN INVALIDE

Od zadnje konference občinskega odbora ZZB NOV Brežice je časopisje zelo malo pisalo, kako živijo borci in invalidi na tem področju. Zato sem v drugi polovici marca obiskal občinski odbor, kjer so mi radi postregli z vsemi podatki.

DELO

ČASOPISNO IN GRAFIČNO PODJETJE

Ljubljana, Titova—Likozarjeva—Tomišičeva

BLASNIKOVA TISKARNA
TISKARNA »DELO«

- Tiska časopise, revije, knjige, publikacije, razglednice, prospekte in reklamne tiskovine
- Izdeluje enobarvne in večbarvne klišee v najmodernejši tehniki
- V sklopu podjetja je specializirani obrat za večbarvni tisk, lakirnico in plastificirnico
- Izdaja osrednji slovenski dnevnik »DELO«
- zabavni tehnik »TEDENSKA TRIBUNA«
- Ilustrirano revijo »TOVARIŠ«
- štirinajstdnevnik »NAŠI RAZGLEDI«
- revijo »AVTO«
- revijo »STOP«
- zabavni tehnik »ZVITOREPEC«

V občini deluje zelo uspešno dvanajst združenj borcev, ki imajo 1165 članov. Med člani jih je še 390 v delovnem razmerju, 318 je upokojenih, 497 pa je kmetov, ki imajo za udeležbo v NOV priznane enojne dobe. Med članstvom je 906 moških in 259 žensk. Po poklicih se delijo takole: 214 je delavcev, 176 uslužbencev, 318 upokojencev, 287 kmetov in 170 gospodinj. Dodatek k osebnim dohodkom prejema 29 zaposlenih borcev, ki stopili v NOV pred 9. septembrom 1943.

Redne mesečne priznavačnine prejema 85 upravičencev. Upravičenci s statusom borca pred 9. septembrom oz. 13. oktobra 1943 prejema od 260 do 400 din. Borci-kmetje pa prejema od 160 do 300 din (poprečno 220 din). Kmetov-borcev izpred 9. septembra 1943 je 51; med njimi jih 19 izpolnjuje vse pogoje za pravico do priznavačnine.

Borci za severno mejo iz leta 1918/19 je 77. Kljub starosti so še delavni. Lani so razvili svoj prapor.

Deluje tudi samostojno ZVVI na mestnem področju (Brežice), drugih, šest sekcijskih invalidske organizacije pa se je združilo z združenji borcev. Vojaških invalidov je 136, med njimi jih je osemindeset osebni vojnih invalidov iz NOV in 38 iz prve svetovne vojne. Družinskih vojnih invalidov je 107 iz NOV in 38 iz prve svetovne vojne. Med njimi je 23 vdov, 56 mater in 53 očetov. Med 136 člani VVI je vseh 20 mirnodobnih vojaških invalidov. Otrok padlih ali še živčih borcev je 38. Vsi prejema podpora, ker so šolajo, razen v primerih, ko osebni dohodki družinskih članov ne presegajo določene vsote.

Občinska skupščina je za podporo za šolanje in priznavačnine lani prispevala 296.000 din, letos pa je proračunska vsota v ta namen večja — 390.000 din. Zato znaša letošnja poprečna podpora 100 din, priznavačnina pa 50 din na mesec.

Zdaj še ne vedo, koliko kmetov bo po novem zakonu o socialnem zavarovanju prejelo pokojnino.

Po letu 1968 doslej so za stanovanjske namene na območju občine razdelili 305 upravičencem 5.335.000 din. Ostalo je še neurejenih 70 primerov stanovanjskih zadev. Kaže, da bodo letos zbrali v stanovanjskem skladu za borce iz rednega dotoka 1.225.000 din, na predlog komisije skupščine SR Slovenije pa bodo dobili 1.220.000 din podpore. S tem denarjem bodo skoraj popolnoma (95 odstotno) uredili stanovanjske zadeve borcev NOV.

Primerno skrb posvečajo prenašanju tradicij narodnoosvobodilnega boja na mlajši rod. Do lani so učenci osnovnih šol na območju brežiške izobraževalne skupnosti tekmovali s pismenimi nalogami o narodnoosvobodilni vojni. Dva učenca sta bila nagrajena za najboljši nalogi z brezplačnim dvajsetdnevni letovanjem na morju, 23 drugih tekmovalcev pa je prejelo knjige. Lani sta tekmovali le dve šoli.

Na občinskem področju je 7 spomenikov in spominskih plošč. Osnovne šole skrbijo za olepšavo okolice spomenikov. Komisija za spomeniško varstvo je sklenila, da bodo na letošnji občinski praznik v Brežicah odkrili osrednji spomenik po osnutku akademskega slikarja Stojana Batiča. Spomenik bo stal okrog 200.000 din. Prebivalci bodo zbrali 130.000, 70.000 pa bo prispevala občinska skupščina.

Občinska skupščina je pred leti podelila domicil kozjanskemu odredu. Letos 4. julija se bodo borci z mladino udeležili pohoda po poteh kozjanskega odreda in proslave na Planini pri Sevnici. Tam bo tedaj tudi že tradicionalno srečanje borcev in aktivistov.

Združenja borcev na področju občine imajo precej gmotnih težav. Zato teže pri-

rejšajo tudi izlete v partizanske kraje, čeprav je to ena najboljših oblik za prenašanje tradicij narodnoosvobodilne vojne na mlajše rodove.

Naš tisk je v občini precej razširjen. TV-15 prejema 480 članov ZZB in ZRVS. Našo obrambo pa 218 članov ZRVS.

KAREL ZORKO

SKORNO - SV. FLORJAN

MED BORCI ŠE VLADA TOVARIŠTVO

Prejšnji mesec je imela ZB NOV Skorno-Sv. Florjan (pri Šoštanju) svoj občni zbor v Šoštanju. Udeležilo se ga je nepričakovano število članov in gostov, čeprav so prišli iz oddaljenih krajev. Upoštevati pa je tudi treba, da so vsi člani že v letih in

mnohi bolehn, tako da ne morejo skriti, da so prehodili težavno pot med NOV

Na občnem zboru so razen organizacijskih zadev obravnavali številna druga vprašanja in težave, ki se z njimi srečujejo borci.

Iz poročila predsednika Jožeta Pirečnika smo videli, da so nekdanji borci NOV ostali zavedni ter se zavedajo nalog svoje organizacije. Predsednik občinskega odbora ZZB NOV Velenje Filip Lesnjak je pozdravil zborovalce in iz njegovega nagovora lahko sklepamo, da med člani borčevske organizacije še vlada pravo tovarištvo, kakršno je borce povezovalo, ko so šli s puško v roki skozi vojne viharje.

Zborovalci so s poudarkom izrazili vso podporo tovarišu Titu in ZK. Zavzeli so se, da je treba odločno zatreti vse spletke in rovarjenje proti bratstvu in enotnosti naših narodov.

JOSIP POVŠE

DOLENJSKE TOPLICE

Zima ne prizanaša

Letošnja zima, čeprav jo ocenjujejo za milo, je napravila veliko škodo v roških gozdovih. Južni sneg je polomil veliko vrhov smrek, tako da jih morajo čimprej posekati. Prizanesel tudi ni partizanskim bolnišnicam, najbolj prizadeta pa je bolnišnica v Jelen-dolu, ki je pretrpela največjo škodo. Druge so odnesle manjše »praske«

Spomeničar Lojze Murn iz Poljan pri Dolenjskih Toplicah si ogleduje škodo, ki jo je sneg povzročil v bolnišnici Jelendol

Foto: S. Dokl

imeli smo ljudi

Tone Sernel

Rodil se je leta 1900 v revni kmečki družini v Hruškarjih na Notranjskem. Ze od zgodnje mladosti je delal kot dlnar, potem pa je bil gozdni delavec in si je služil trd kruh po gozdovih doma, na Stajerskem in Hrvaškem. — Ob začetku vojne je bil doma. Jeseni 1941 je začel organizirano sodelovati v OF v domačem kraju. Nekaj časa je bil tudi zaprt, ko pa se je spomladi 1943 vrnil iz zapora, se je uvrstil med borce notranjskega odreda. Sprva je bil Sernel kurir, nato vezist, nazadnje pa je bil ranjen, a je okrevl do zmagovitega dne, da je z notranjskim odredom prišel v Ljubljano. Po demobilizaciji leta 1946 se je vrnil v domačo vas. Nazadnje je bil do upokojitve zaposlen v ljubljanski tovarni vijakov.

Francka Trošt

Rodila se je 1. 1902 v Polju pri Ljubljani. V Polju smo jo dne 9. 3. tudi pokopali. Tu je preživela mlada leta, tu si je ustvarila družino in živela vse do svoje pretrane smrti.

V mladosti, kakor tudi pozneje je bila naprednega mišljenja, in tako je vzgojila tudi svoje otroke. Okupacija je ni iznenadila. Njena dva sinova — Rado in Boris — sta vedela, kje je njuno mesto. Ze zgodaj sta odšla v partizane, a žal se leta 1945 nista oba vrnila domov. Bo-

ris je padel v NOV. Tudi sama je prispevala svoj delež k naši zmagi. Zaradi sodelovanja z OF je bila aretirana in zaprta ter kasneje odpeljana v nemške zapore. Ko se je vrnila domov, jo je čakala velika bolečina, saj se je morala sprijazniti s tem, da se njen sin Boris ne bo nikoli vrnil. Po vojni smo jo videli sodelovati v SZDL in AFZ. Za svoje medvojne delo je 22. 12. 1971 skupaj s svojim možem Francem prejela priznanje OF. V nedeljo, 5. marca 1972, so jo obiskali člani odbora ZZB in VVI terena Polje—Slape ter ji za dan žena zaželeli še mnogo zdravih let. A žal, 8. marca ni dočkala.

Kako priljubljena je bila tovarišica Francka Trošt, je dokazala množica ljudi, ki se je poslovila od nje, veliko spoštovanje pa ji je ob zadnjem slovesu izkazal tudi odred pionirjev osnovne šole v Polju, ki se imenuje prav po njenem padlem sinu ODRED BORISA TROŠTA.

Ivan Ivančič

Na zadnji poti smo ga spremili 7. marca. — Rodil se je leta 1893 v Artvižah v Brkinih. — Med prvo svetovno vojno je bil zajet na ruskem bojišču. Udeležil se je velike oktobrske revolucije. Po končani državljanski vojni v Sovjetski zvezi se je vrnil v domovino. Med italijansko zasedbo naših krajev na Primorskem je delil usodo z drugimi našimi zavednimi ljudmi, ki so jih fašistični oblastniki poniževali in preganjali. Ostal je zvest svojemu narodu na skopi brkinski zemlji. Med osvobodilno vojno je Ivančič vsestransko podpiral osvobodilni boj. Njegov dom so med vojno celo večkrat požgali. Njegov oče je bil ena izmed tistih žrtev, ki so na Primorskem zgorele v lastnem domu. Vsi Ivančičevi otroci so bili udeleženci narodnoosvobodilnega boja. — Na pokopališču v Izoli mu je v slovo zaigrala godba na pihala, pevski zbor DPD Svoboda pa je zapel žalostinko. V slovo mu je spregovoril v imenu ZZB NOV Vladimir Dujmovič.

GRADITELJI — PRISKRBITE SI PRAVOČASNO GRADBENI MATERIAL

LJUBLJANSKE OPEKARNE

LJUBLJANA • TELEFON 1 • DIREKCIJA: DIREKTOR 22-833, CENTRALA 23-015, KOMERCIJALA 20-848 • OBRATI: VIČ 22-833, BRDO 20-886, OPEKA 22-842, M-INDOP 51-84 • TEKUČI RAČUN, PRI NB V LJUBLJANI ŠT. 501-1430/3 POŠTNI PREDAL 14-1

obveščajo vse graditelje in ostale interese, da bodo imele na razpolago vse opčne izdelke preko cele zime.

V industrijski prodajalni je na razpolago tudi ves ostali gradbeni material in stavbno pohištvo.

Vse informacije daje prodajni oddelek v Ljubljani, Cesta na Vrhovce, telefon štev. 61-965 in 61-805 ter zastopniki:

- za Gorenjsko — Smolej Andrej, Kranj, Nazorjeva 4, telefon štev. 23-138
- za Dolenjsko — Praprotnik Ivo, Grosuplje, Prečna pot 8, telef. štev. 771-338
- za Notranjsko — Brenčič Janez, Vrhnika, Sušnikova 10.

Solidne cene — hitra dobava.

utrinki in odmevi

POZIV

ZB NOV »24. Talcev« na Poljanah prosi in poziva vse, ki so med vojno delovali v OF na terenu Poljane, da sporoče svoje mnenje, kateri dan naj bi teren Poljane praznoval kot svoj praznik.

Odbor je menil, da bi se določil dan, ki je bil za ta teren najbolj pomemben med vojno glede na množično akcijo tedanjih aktivistov. Svoja mnenja sporočite najpozneje do 30. aprila 1972 na naslov: ZB NOV »24. Talcev«, Ljubljana, Zarnikova 3.

S tovariškimi pozdravi!

Odbor

PRISPEVKI ZA ŠOLO V CERKNEM

Družina Cepirlo, Postojna (v spomin pok. De. Kleve Agate) 150 din, FRUCTAL — Alko, Ajdovščina 3.000 din, Slovenski instrumentalni kvintet (od prireditve v Cerknem) 5.000 din, Vidmar Matilda, Videm ob Ščavnici 5.000 din, AVTOPROMET, Nova Gorica 5.000 din, Steklarna, Hrastnik (material) 3.000 din, Komite OK ZKS, Logatec (dobitek od loterije) 100 din, RO Zveza rezervnih vojaških staršev Slovenije 2.500 din.

Odbor za izgradnjo šole-spomenika NOB v Cerknem se zahvaljuje za prispevke in prosi darovalce, da svoje prispevke nakazujejo na tekoči račun št. 5202-652.66 Sklad za izgradnjo šole v Cerknem.

Pomagajte graditi spomenik NOB — osnovno šolo v Cerknem!

VABILO

Vse nekdanje taboriščnike konc. taborišč Buchenwald — Dora ter njunih podružnic, kakor tudi svoje te in svoje preminulih, obenem pa tudi preživele taboriščnike in taboriščnice s svojci živih in preminulih iz ostalih nemških in italijanskih taborišč vabimo k

tovariškemu srečanju

ki bo letos v proslavo 27. obletnice osvoboditve Buchenwalda dne 16. 4. na Rijeki v organizaciji odbora grupe Buchenwald — Dora pri MO ZZB NOV Hrvatske pod pokroviteljstvom predsednice občine Rijeka tov. Nede Andrić v Domu jugoslovanske ljudske armade, Korzo Narodne revolucije.

Program srečanja

Od 8.—10. ure sprejem na avtobusni in železniški postaji na Rijeki. Ob 10. uri slavnostno zborovanje pozdrav gostitelja izvolitev delovnega predsedstva govor pokroviteljice tov. Nede Andrićeve pozdravi delegacij ostalih taborišč poročilo o delu in problematiki bivših internirancev razprava pozdravne brzojavke in pisma poklonitev spominskega traku na našo taboriščno zastavo izvolitev delegatov za polaganje vencev

Otvoritev razstave o taborišču

Z avtobusi mestnega prometa ogled mesta, odhod na Trsat, polaganje vencev na grobnico in nato odhod v Podhum, požgano vas, s polaganjem vencev Vrnitev na Rijeko in kosilo. Cena prevoza z avtobusom iz Ljubljane 38 din na osebo za obe strani. Kosilo po režijski ceni v jedilnici sekretariata javne varnosti na Rijeki. Prijave sprejemata: Podjetje »Slavnik« Koper, poslovilnica Ljubljana, Tavčarjeva 8 a in pa Republiški odbor ZZB NOV Slovenije Ljubljana, Beethovnova ul. št. 10 do vključno 10. 4. 1972. Odhod iz Ljubljane dne 16. 4. 1972 ob 6. 45. Iskreno vabimo in pričakujemo polnoštevilno udeležbo!

Odbor taboriščne grupe Buchenwald — Dora komisija za biveše politične zapornike, internirane in deportirane pri RO ZZB NOV Slovenije v Ljubljani

ZAHVALA

Odbor 18. divizije se ob MEMORIALU 26 ZMRZNJENIH PARTIZANOV toplo zahvaljuje vsem delovnim organizacijam, ki so z globokim razumevanjem priskočile Odboru na pomoč in s tem doprinesle, da je prireditev tako vsestransko in nadvse zadovoljivo uspela.

Zahvaljuje se podjetjem in ustanovam ter posameznikom:

ALMIRA, Radovljica, ASTRA, Ljubljana, Titova 77, BOMBAŽNA TKALNICA, Ljubljana — Vižmarje, CENTROMERKUR, Ljubljana, Trubarjeva 1—3, ELAN, Begunje, DANA, Mirna na Dolenjskem, DOPISNA DELAVSKA UNIVERZA, Ljubljana, Parmova 39, GALANT, Ljubljana — Šentvid 20, GALEB, Ljubljana, Mestni trg 21, LITOSTROJ, Ljubljana, Djakovičeva 36, LJUBLJANSKA BANKA, Ljubljana, Trg revolucije, LJUBLJANSKE MLEKARNE, Ljubljana, Tolstojeva 63, MELODIJA, Mengeš, MERCATOR, Ljubljana, Aškerčeva 3, METALKA, Ljubljana, Dalmatinova 2, NAMA, Ljubljana, Tomšičeva 2, PLETENINA, Ljubljana, Zaloška 14, PORENTA SREČKO, Virmaše 51, Škofja Loka, RAŠICA, Gameljne, SLOVENIJAŠPORT, Ljubljana, Dalmatinova 1, SMUČARSKA ZVEZA SLOVENIJE, Ljubljana, Celovška 25, SPORT — OPREMA, Ljubljana — Vižmarje, Tacenska 29, TOBAČNA TOVARNA, Ljubljana, Tržaška 2, TOBAK, Ljubljana, Kotnikova 10, TOKO, Domžale, UREDNIŠTVO TV-15, UNIVERSALE, Domžale, ZAVAROVALNICA SAVA, Ljubljana, Miklošičeva 10.

VABILO

Vse bivše borce Cankarjeve brigade iz Maribora in okoliških občin vabimo na delovno srečanje, ki bo v petek, 14. aprila 1972 ob 17. uri v prostorih kluba UJV Maribor, Marčičeva ulica 1.

Ker je to prvi sestanek te vrste, prosimo, da se ga udeležite v čimvečjem številu. Pripravljalni odbor

PROŠNJA ZA NASVET

Za naš krajevni praznik 22. julija 1962 smo postavili 9 metrov visok spomenik iz pohorskega granita. Spomenik ima obliko debela v premeru 70 cm, ki je polirano. V deblo so vdeleni debeli listi in brstje iz enakega nepoliranega, »štokanega« granita. Na deblo imamo vklesano posvetilo in imena 79 padlih v NOV. Črke so pozlačene.

Zadnja leta pa se je iz omenjenih listov ali brstov pričela — predvsem spomladi — cediti po spomeniku bela brozga, ki nam zaliva in kviri pozlačene črke.

Spomenik smo lani očistili in obnovili, vendar je letos zopet ves onesnažen.

Ne vemo, kako bi spomenik očuvali pred to okvaro, zato prosimo strokovnjake za nasvet, za katerega se vam že vnaprej srčno zahvaljujemo.

ZDRUŽENJE BORCEV NOV VOJNIK

OPOZORILO

Po Piranu in okolici se že dize časa širijo med članstvom ZZB. ZVVI in ZRVS ter drugod klevete, ki žalijo mojo osebo časi rezervnega oficirja in borca NOV vojaškega vojnega invalida.

Zato zahtevam od tistih, ki take lažne vesti širijo, da prenehajo z obrekovanjem in da tudi popravi krivico ki so jo prizadeli meni kot bivšemu borcu NOB in članom moje družine, ki jih kot upokojenec pošteno vzdržujem in vzgajam v poštene državljan naše socialistične družbe.

V zvezi s to nepošteno gonjo in klevetanjem izjavljam, da imam o svojem delu v preteklosti verodostojne dokumente, s katerimi se lahko vsak čas izkažem.

Mimo tega imam še žive priče, ki so pripravljene pred komerkoli in tudi pred sodiščem pričati o moji pošteni preteklosti oziroma, da sem bil resnično aktiven bорец NOV od 7. 6. 1943 do 15. V. 1945. Zatem sem ostal v aktivni službi v JLA do 31. X. 1955.

Ce to javno in zahrbtno obrekovanje proti meni ne bo prenehalo, bom proti raznašalcem neresničnih vesti primoran nastopiti s tožbo.

RUDOLF CVETKO, Grajska ul. št. 22, PIRAN

ŽE V TRETJE IZZREBANI NAROČNIKI

Našim zvestim naročnikom tudi za mesec marec poklanjamo štiri ročne ure. Ker so bili izžrebani in so naši dolgoletni naročniki, sporočamo njihova imena:

GROZNIK ELZA, iz Ljubljane, Rozmanova 6 in REZEK Marija st. iz vasi Radovica 29. p. Metlika, bosta prejeli žensko ročno uro, MEDJA FRANC, iz Nemškega rova 19, Bohinjska Bistrica, ter GULJ SILVESTER, Kobdilj 41, p. Stanjel, pa moško ročno uro.

Izzrebancem čestitamo — hkrati s sporočilom, da jim bomo ure poslali po pošti še ta teden.

UPRAVA LISTA

ZAVOD BOREC VABI K SODELOVANJU

POVERJENIKE

za razširjanje borčevske literature in napredne misli. Zavod »Borec«, Beethovnova 10, Ljubljana, tel. 22-289

OBVESTILO

Naročnike, ki se obračajo na našo pravno poslovavnico, naprošamo, da malo potrpijo, ker je delo zaradi bolezni pravnega referenta v zastoju. Uredništvo »TV 15«

Jože Čučnik

Rodil se je pred 84 leti v vasi pod Gorjanci. Z družino se je s trdim delom preživljal na manjši kmetiji. Preživel je dve svetovni vojni. Mnogo je trpel med prvo svetovno vojno. Bil je kar šest let v ruskem ujetništvu. — Med drugo vojno je že jeseni 1941 stopil v stik z organizatorji osvobodilnega gibanja. Zbiral je orožje, živeč in druge potrebščine za borce, prinašal pa jim je tudi pomembna sporočila. Bil je eden prvih aktivistov in je sodeloval z vso verno. V njegovi hiši so avgusta 1942 ustanovili SKOJ. — Leta 1943 je postal žrtve izdaje. Nekaj časa je bil zaprt v kostanjevskih zaporih. Belgardisti ga niso mogli zlomiti. Oktobra 1943 je bilo na njegovem domu zbirališče odposlancev slovenskega naroda, ki so potovali na kočevski zbor s področja pod Gorjanci. Trije otroci Čučkovega očeta so bili tudi udeleženci NOV. Leta 1944 se je z družino preselil v Belo krajino na osvobojeno ozemlje, ker na izpropanem domu niso mogli več živeti. — Ob odprtem grobu je spregovoril v slovo Čučkovemu očetu predsednik ZB NOV Kostanjevica Jože Kuplenik. Igrala je godba na pihala iz tovarne v Krškem in žalostinke so peli pevci iz Sentjerneja.

Lojze Nečimer

Dne 7. marca smo se v velikem številu poslovili za vedno od njega na pokopališču v Ločni pri Novem mestu. — Rodil se je leta 1903 v Novem mestu. V Ljubljani je končal učiteljsko, nakar je učiteljeval v Slovenskih goricah in potem

v Dupljah na Gorenjskem. Ob okupaciji so ga Nemci zaprli, nato pa ga z družino izgnali v Srbijo. Leta 1943 je Nečimer odšel k partizanom, potem pa se je bojeval do konca vojne. Po osvoboditvi je bil okrajni šolski nadzornik v Celju, nato ravnatelj učiteljskega v Novem mestu, nazadnje pa upravitelj osnovne šole v Šmihelu pri Novem mestu. Povsod je vodil pevske zборе, režiral igre in sodeloval v odborih družbenopolitičnih organizacij. Bil je zgleđen komunist, izvrsten vzgojitelj ter napreden učitelj. — Z govori so se poslovili od njega člani občinskega odbora ZB NOV in ZB NOV Kandija, zastopniki občinske skupščine, zavraža za prosvetno in pedagoško službo, prosvetni delavci novomeške občine, peli pa so pionirski pevski zbor njegove šole in pevci KUD Dušana Jereba. Poslovili so se od njega tudi njegovi nekdanji pevci in prijatelji iz Dupelj na Gorenjskem.

Anton Babuder-Kranjc

Rodil se je leta 1897 v Materiji. Pokopali smo ga 27. marca na brezovskem pokopališču. — Zaradi svojih vrtil je užival veliko spoštovanje, kar je pokazal tudi pogreb. Njegova življenjska pot je bila trnova. Od zgodnje mladosti se je ubijal s trdim delom na mali kmetiji. Ze pred prvo svetovno vojno je bil med ustanovitvi gasilskega in prosvetnega društva v Materiji. Med prvo svetovno vojno je Babuder trpel štiri leta na bojiščih. Med osvobodilo vojno je sodeloval v osvobodilnem gibanju že pred italijansko kapitulacijo. Zlasti je uspešno sodeloval kot obveščevalec s I. bataljonom istrskega odreda. — Po vojni je bil ustanovitelj kmetijske zadruge in zadržni delavec. Sodeloval je tudi pri obnovitvi gasilskega društva. Bil je član ZB NOV in drugih organizacij. — Ohranili ga bomo v lepem spominu!

OZD TURIZEM IN GOSTINSTVO

Bivše internirance in njihove svoje vabimo na 7-dnevno potovanje z avtobusom v

BUCHENWALD

V programu je tudi ogled Vzhodnega in Zahodnega Berlina, Prage, Dresdene, Leipziga, Brna in Dunaja.

Potovanje bo v času od 26. 4. do 2. 5.

Informacije in prijave sprejema SAP LJUBLJANA, Titova 38, tel: 313-902, 315-342

Ljubljana

Svetovno kozmetiko

- 4711
- Tabac Original
- Marga Greiter
- Outdoor Girl
- Robert's

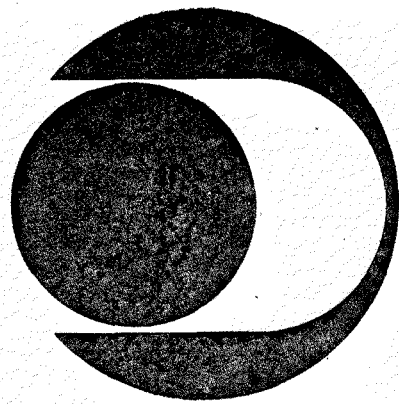
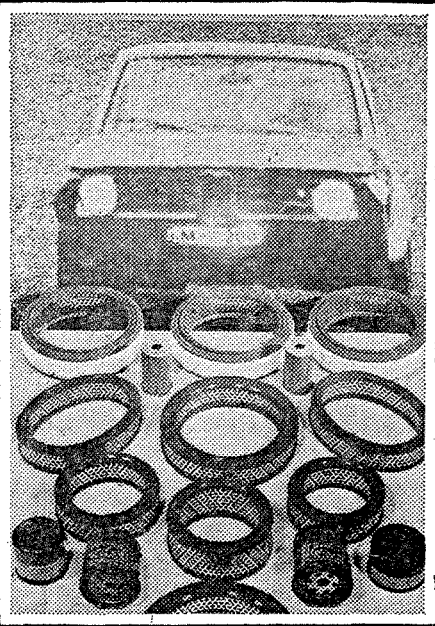
sistem

- Lego
- in švicarske ure
- Helvetia

uvažja in zastopa

CENTROMERKUR
export-import
Ljubljana

Nagradna križanka DONIT štev. 18

[illegible]

Nagradni kupon 18

Priimek in ime

poklic

točen naslov

Razpis nagradne križanke

Po dvoipolmesečnem premoru bodo strani »TV-15« spet polnile nagradne križanke. Upamo, da se jih bo razveselil marsikdo od vas, dragi naročniki in reševalci. Saj je mnogim to v razvedrilo, in če takole razvedrilo prinese še kakšno nagrado, je »združeno prijetno s koristnim«.

Tokrat se vam predstavlja Kemična industrija »Donik« iz Medvod. Je naša stara poslovna znanka; zato prav dobro veste, kaj vse delajo v tej tovarni.

Prosimo, da nam pošljete rešitev do 17. aprila 1972 tako, kot ste to delali doslej. V 17. številki, 20. aprila 1972, pa boste lahko prebrali imena izžrebanih — pravilno poslanih rešitev.

Za nagrade smo pripravili: kolekcijo knjig založbe »Borec« v vrednosti okrog 200,00 din, knjigo »Otpor- niško gibanje v Italiji« v vrednosti 146,00 din, knjigo »Zakaj je padla španska republika« v vrednosti 162,00 din, knjigo »Mladost na vasi« v vrednosti 125,00 din. To so knjige založbe »Borec« — zato naj vam ne bo žal poslati rešitve do roka.

NOVO PRI PARTIZANSKI KNJIGI

Žensko koncentracijsko taborišče Ravensbrück

Pred kratkim je pri Partizanski knjigi izšla knjiga o največjem ženskem koncentracijskem taborišču Ravensbrück. Knjigo sta pripravili tovarišici Erna Muserjeva in Vida Zavrlova po mnogih tujih virih, lastnih izkušnjah in doživetjih ter pričevanjih in spominih okoli devetdesetih bivših jetnic. Jasno je, da bi lahko napisali še veliko več pričevanj, toda knjiga bi bila potem gotovo prezaletna in spomini bi se bolj ali manj ponavljali in tako sta izbrali teh devetdeset.

Knjiga je razdeljena na tri dele:

Prvi del, uvodna poglavja, govori o nastanku in razvoju nemških koncentracijskih taborišč nasploh. S pridom in trudom sta avtorici zbirali, zbrali ter uredili lepo, sistematično in pregledno to ogromno snov, ki pravi o življenju jetnikov in jetnic. Zlasti natančno sta se lotili taborišča Ravensbrück. Tudi tu je govora o nastanku taborišča, o vodstvu in administraciji, o delu, ki so ga morale jetnice opravljati pod zelo težkimi pogoji. Govora je o dnevnem življenju jetnic, o hrani, obleki, stanovanju, disciplini, higijeni ipd. Vse to

so bolj ali manj znane stvari, brali smo o tem v reportažnih in spominskih zapisih, toda tako sistematično in izčrpno — saj navajata celo transporte ter število jetnic v taborišče in iz taborišča v razne podružnice — tega pri nas še nisem zasledila. Bralec se seznanja z revirjem, taboriščno bolnišnico in z metodami, ki so tam vladale. Skratka, v tem delu vidimo dve nasprotujoči si sili — upravo taborišča, esesovci od najnižjega čina do lagerkomandanta ter paznice, ki so imele vso oblast v rokah, oblast in orožje, ter jetnice praznih rok, toda solidarne, pripravljene pomagati, z voljo ohraniti življenje sebi in drugim. In to je bila tista sila, ki je niso mogli do kraja streti, čeprav so ubijali in ubili na tisoče žena, deklet in otrok.

Drugi del obsega pričevanje posameznih jetnic. Tudi ta pričevanja sta urednici sestavili sistematično in kronološko. Saj sta začeli z letom 1941., ko so Nemci prignali v taborišče prve Slovence in jih uredili tja do leta 1945.

To so pričevanja iz matičnega taborišča in iz raznih podružnic, kjer so ženske delale v tovarnah z vojno industri-

PARTIZANSKA LJUDSKA PESEM

Zlato srce

Ob cesti sva oba soseda bila
on je bil obrtnik in mali kmet —
oba sva vrsto let si dobra bila,
dokler ni vojni bog spremenil svet.

Izgnati dal mi mojo je družino,
izgnati dal jo v daljni, tuji kraj —
a jaz v gozd še pravočasno s sinom
pobegnil sem prek vseh ovir, ograj.

Odgovna mi je bila žena s hčerko,
triletna hčerka — nežen še otrok —
je z mamko spala v sobi ta večer, ko
fašistom je izdal je silni jok.

Več dni sva s sinom se okrog skrivala,
rešitev najti bilo ni nikjer —
naposled sva za ženo jo ubrala,
da pred fašisti bi imela mir.

To bilo pa obema je v nesrečo —
na meji padel je za nama strel,
z rokama kvišku, mirno pa stoječa,
z lahkoto naju je fašist ujel.

Odvedli k svoji so oba komandi
surovo vrgli v klet na vlažna tla —
na sumu bila sva, da v gošo k bandi
oditi sva oba namenjena.

Po dolgih tednih bila izpuščena
iz zaporov kranjskih zopet sva domov
da zginila čez mejo sva za ženo,
zato zaplenjen bil je dom in krov.

In tujec vdrl je v prostore hiše,
oddal je sobe tujcu v najem —
nalepljen list zunaj na vratih piše:
— Ta dom postal je zopet — nemški plen.

Pred vrati sva prestrašena obstala,
zaprt je bil obema hiše vhod —
K sosedu za pomoč sva se podala
to v stiski bil je naju še izhod.

»Posodi sosed nekaj mark, denarja,
da k svojem se odpeljeva nazaj—
soseda sva, nikaka ne sleparja
pa prenočišče prosim, nama daj.

— »Zaplenjen dom imaš in vse imetje,
kdo vrne mi denar, to mi povej!«
Zdaj Nemec gospodar čez širni svet je,
on bo ostal zdej tu, na vekomaj!«
»Le norca takega drugod poišči,
da streho bi ti dal, ali denar...«
to čula pri mesarjevi sva hiši,
— zares sočutni bogataša dar...

Ničesar »reveža« mi ni mogel dati —
proseče stala dolgo sva pred njim,
solznih oči, odgnana izpred vrati —
odšla sva, kot nesrečni vsak trpin.

Brez hrane, izropana, oba na cesti,
odšla sva dalje — križevo to pot —
sebičnež grdi, brez srca, brez vesti,
ki tujcu ližeš pete vsepovsod.

— Nasproti nama prišla je ženica,
vprašala me, zakaj da se solzim
zakaj objokana so sinu lica —
odkrito vse se z njo pogovorim.
— »Ubogi revež! Žena ti nesrečna!
Za vaju jaz prav zadnji imam denar,
da vam pomagam, ah, kako sem srečna
vrniti treba pa mi ni nikdar...«

— Hvaležna sva ji poljubila roko,
— Lah Urška bilo njeno je ime! —
še danes v duhu klanjam se globoko
nad zlato — mrtvo njeno že srce! —

JOŽE MARINKO

Božidar Jakac: pesnica Anica Černejeva, umrla v Neubrandenburgu 3. maja 1944 (iz knjige »Ravensbrück«, ki jo je pred kratkim izdala Partizanska knjiga)

jo. Tu so se solidarno lotile sabotažnih akcij, ki so včasih uspeli, včasih so jih pa zalotili, potem pa gorje! Marsikatera je takšen podvig plačala z življenjem. Iz teh spominov je razvidno, da so jetnice vsaka zase doživljale taborišče, muke in trpljenje na svojstven način, čeprav so bile vse pod eno streho, pod isto nečloveško komando. Tudi iz teh zapiskov veje tovarištvo in solidarnost ne glede na narodnost, socialno poreklo, religijo ali karkoli že ločuje človeški rod. Ko sem prebrala te vrstice in se spomnila na lastna doživljanja, ljubezen in prijateljstvo, ki sem ju bila deležna v istem temnem času in istem kraju, sem se vprašanja: »Ali res samo nesreča in skupno trpljenje združuje ljudi? Zakaj v sreči in izobilju pozabimo drug na drugega?«

Tretji del je slikovni material, ki prav lepo in smiselno dopolnjuje in ilustrira prejšnja poglavja. Deloma so to fotografije iz arhiva, deloma pa risbe, ki so nastale v taborišču in tudi po osvoboditvi. Slike spremljajo pesmi Vere Albrehtove, Erne Muserjeve, Katje Špurove in drugih, ki v vezani besedi dajejo izraz trpljenju, hrepnenju po domovini in svobodi, toda iz njih razberemo tudi upor, ter vero v svobodo in boljšo bodočnost. Tako pravi Vera Albrehtova:

...le duh je prost.
In ta potuje z belimi oblaki
in je med nami in svobodo most.

Knjigo sta zelo lepo opremila inženir arhitekture Jože Brumen in Cita Potokar. Črni platnici dajeja slutiti težko in morečo vsebino. Cita Potokarjeva pa je na varovalnemu ovitku prav posrečeno prikazala ženske v progasti uniformi »zebrki«; ženske, ki so jih hoteli hitlerjevci tudi duševno uniformirati, zlomiti njih duha — toda duh je svoboden in se ne da tako lahko vkleniti in uničiti.

Mislím, da je prav, če rečem v imenu vseh nas, ki smo preživele ta pek:

»Tovarišica Erna, tovarišica Vida, hvala vama! S to knjigo ste postavili spomenik žrtvam Ravensbrücka, preživelim v spomin in mladim v opomin!

MARA ČEPIČ

NADA DIMIČ (1942—1972)

»Pravkar mineva trideset let od smrti komaj devetnajstletne Nade Dimić, ki je bila doma iz Divosela pri Gospiću. Vsak dan je pešala dvanaest kilometrov v gospiško gimnazijo. Že kot četrtošolka je bila sprejeta v SKOJ, ko se je z neverjetno zavzetostjo posvečala revolucionarnemu delu. Zaprli so jo in izključili iz vseh srednjih šol kraljevine Jugoslavije. Kmalu po zloumu leta 1941 je pomagala organizirati prvo partizansko četo v okoliških gozdovih Siska, sama pa je prevzela zvezo z mestom. Avgusta 1941 je bila izdana. Aretirali so jo pri ustaški stražarnici v predmestju. Bila je oblečena v fanta in pri sebi je imela orožje. Prepeljali so jo v Zagreb, kjer so jo rešili naši aktivisti. Nato so jo poslali v Karlovac, kamor se je prebila v kordunski narodni noši. Izvrševala je številne naloge, organizirala je tudi znano akcijo vpada v bolnišnico, da bi rešili komunisto Milana Čulića. Iz mesta, v katerem je bilo stalno več kot dvajset tisoč Italijanov, ustašev in policistov, se je prebijala h kordunskim partizanom in se vračala nazaj. V eni izmed takšnih akcij — 17. oktobra 1941 — so jo ujeli in zaprli. Iz zagrebške mučilnice so jo poslali v uničevalno taborišče Stara Gradiška, kjer je do svoje smrti pred ustaši hinila gluho nemost. Zaradi strahotnega mučenja, ki ga je preživela, je bila do skrajnosti izčrpana. Ko-

nec marca 1942 jo je iz celice skupaj s tremi sojetnicami odpeljal eden največjih ustaških krvolokov Ljubo Miloš. Ker sama ni mogla več hoditi, so jo odnesli v ponjavi. Še isto noč so vse štiri ob zidu pomorili in jih pokopali neznano kje... Spominjam se je kot bistrega, živahnega ter odločnega dekleta, v skircirko pa sem jo narisal tik pred vojno in zaradi konspirativnosti pod risbo napisal Nada Daničić! nam je povedal akademski slikar Stane Kumar, ko je v naše uredništvo prinesel skico Nade Dimičeve, ki jo objavljamo.

REDKOST

O najnovšem filmu Torija Jan-kovića, ki ga poznamo predvsem kot avtorja »Krvave bajke«, pravi nosilka glavne ženske vloge Mira Stupica tole:

— Največja vrednost filma »Zvezde so oči vojaka« je dobronamernost in to, da v nas budi človečnost in plemenitost, danes pa so takšni filmi na žalost prava redkost.

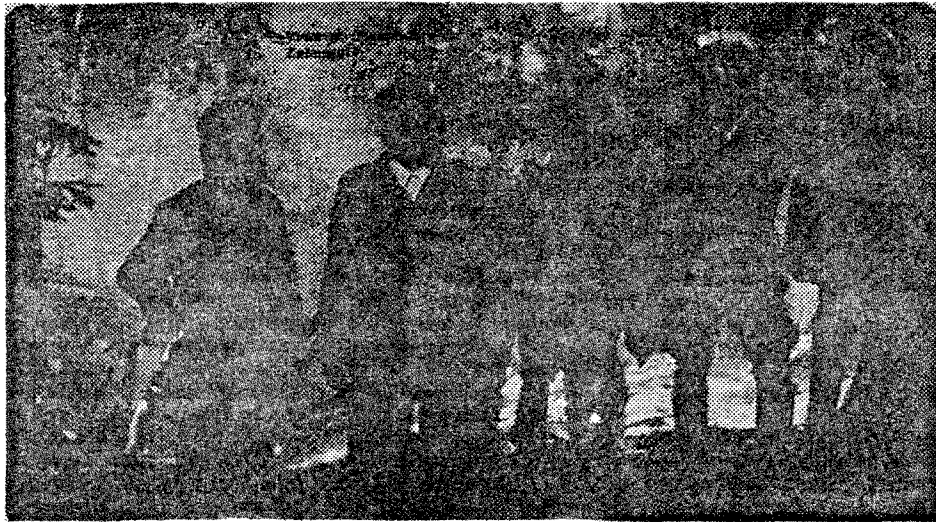
UDELEŽENCEM DIVERZIJE V POSTOJNSKI JAMI

Podjetje Zastava-film pripravlja dokumentarni barvni film po scenariju in v režiji Milana Ljubića z naslovom »V objemu podzemlja«. Pod tem naslovom je leta 1960 založba Borec izdala v knjižni zbirki Dokazi knjižico Franceta Sušteršiča, v kateri je opisan podvig pežiga bencina v Postojni aprila 1944.

Namen filma je, da s preživeli udeleženci akcije obnovi celotno pot od vhoda v Črno jamo do mesta, kjer je bil uskladiščen bencin. Filmski snemalci bi v sliki in besedi posneli spomine nekdanjih diverzantov, njihovo prehojeno pot in se

ob tej priložnosti spomnila tudi tovariša Toma, ki je oktobra 1944 padel pri Praprotnem. Tomo je bil Poljak s pravim imenom Tadeusz Sadowski. Doslej je znano, da so se akcije poleg Toma udeležili Srečko Tušar, Milan Lipičar, Rudi Bašelj, Danijel Saksida, Jože Durčič, Dušan Štrukelj in Franc Saje-vic.

Ker želimo zbrati vse preživle udeležence akcije v Postojnski jami, jih naprošamo — kot tudi druge bralce — da na naslov uredništva »TV 15« (Ljubljana, Beethovnova 10) sporočijo svoje točne naslove!

Vrhovni komandant na Zelengori, iz filma »Sutjeska«

INDIJSKE IZGUBE V ZADNJI VOJNI

Indijski obrambni minister Džag-dživan Ram je v parlamentu povedal, da imajo Indijci v 50 ujetniških taboriščih 73.944 pakistanskih vojakov, kar Indijo mesečno stane skoraj 900.000 dolarjev. Od tega zneska porabijo za hrano ujetnikov 704.000 dolarjev mesečno (torej na vsakega ujetnika pride mesečno manj kot 10 dolarjev), 194.000 dolarjev pa kot akontacijo za plače na podlagi ženevske konvencije iz leta 1949. Ko bodo ujetnike poslali domov, jim bo Pakistan to akontacijo vrnil.

Poleg vojnih ujetnikov je v Banoglađu zaprtih še približno 20.000 nekdanjih pripadnikov polvojaških formacij in civilnih ujetnikov, od katerih pa bodo nekateri prišli pred sodišče pod obtožbo, da so sodelovali s sovražnikom.

zanimivosti

Kar zadeva indijske izgube v zadnji indijsko-pakistanski vojni, je indijski obrambni minister izjavil, da je takrat padlo 3.471 in bilo ranjenih 8.648 indijskih vojakov, 325 vojakov pa pogrešajo. Indijci so v tej vojni izgubili 73 tankov, 45 letal in eno vojno ladjo. To je bila fregata KUKRI, ki je bila potopljena v Arabskem morju. Življenje je izgubilo 176 mornarjev in 18 oficirjev. Po poročilih nekaterih indijskih časopisov naj bi ladjo potopila neka ameriška podmornica, ki je sodelovala v manevrih CENTO. Obrambni minister Ram pa je te govorice zanikal, češ da indijska vlada nima nobenih dokazov o tem, da bi ladjo torpedirala ameriška podmornica.

SOVJETSKI MEDCELINSKI IZSTRELKI NISO DOVOLJ NATANČNI?

Vodja raziskovalnega oddelka v Pentagonu dr. John Foster je izjavil, da po mnenju ameriških analitikov sovjetski medcelinski balistični izstrelki niso dovolj natančni in da zato vse do polovice tega desetletja, morda pa še dalj niso v stanju, da bi onesposobili ameriške medcelinske balistične izstrelke MINUTEMAN.

Po njegovi izjavi sodeč, naj bi Rusi že lani nehali graditi nove sile za medcelinske balistične izstrelke SS-9, ki so največji na svetu, in za standardne različice izstrelka SS-11. Dejal je še to, da so Rusi bržkone tudi prenehali vgrajevati trojne boje glave na izstrelke SS-9. Vse pa kaže, da se sedaj ukvarjajo z nekim novim modificiranim programom o razvoju izstrelkov.

MADŽARSKA VOJAŠKA POMOČ SEVERNEMU VIETNAMU

Madžarski generalmajor Ervin Javor je pred kratkim objavil članek, v katerem ugotavlja, da so nabave vojaške opreme, urjenje pripadnikov severnovietnamskih oboroženih sil v madžarskih vojaških šolah in v manjšem obsegu tudi izvoz robe za široko potrošnjo del pomoči, ki jo Madžarska daje Severnemu Vietnamu. Vendar Javor ni omenil skupno vrednost te pomoči.

Večji del pomoči se nanaša na vojaške dobave, predvsem na protiletalsko opremo, oklepne transporterje, opremo za signalne enote in material za prvo pomoč. »Naši vietnamski tovariši so nam izrazili hvaležnost, ker smo na Madžarskem izurili precejšnje število pripadnikov njihovih oboroženih sil.«

Od leta 1967 dalje se na Madžarskem strokovno izpopolnjuje po tisoč Vietnamcev letno, poleg tega pa je na madžarskih univerzah tudi precej vietnamskih študentov.

V SREDIŠČU ZANIMANJA BOEINGI

Švicarska revija INERAVIA redno objavlja podatke o naročilih letal. Po najnovejših podatkih vlada največje zanimanje za letala s tremi reaktorji boeing 727 (912 naročenih letal) in letala s štirimi reaktorji boeing 707/720 (859 letal), pa tudi za douglas DC-8 (556 letal), medtem ko je za letala caravelle in concordie precej manj zanimanja, 278 oziroma 74 naročil).

obrambna vzgoja in ljudska zaščita

Vseljudska obramba in izkušnje iz NOV

Na 5. seji zveznega odbora ZZZB NOVJ so na podlagi za sejo pripravljenega gradiva in govora predsednika Marijana Cvetkovića v razpravo posegli številni udeleženci. Veliko pozornost — kot smo že poročali so posvetili nalogam vseljudske obrambe.

Brana Barjaktarevič je poudaril, da je uspešna vseljudska obramba mogoča le, če uporabimo izkušnje iz narodnoosvobodilne vojne, prilagojene sodobnim razmeram in dognanjem. Borčevske organizacije v Srbiji so prevzele priprave ljudstva na obrambo domovine kot svojo nalogo. Vsi so razumeli bistvo ter pomen vseljudske obrambe enotno, brez vsakega omahovanja. Sodijo, da je koncepcija vseljudske obrambe ob uporabi izpopolnjenih izkušenj iz narodnoosvobodilne vojne edini mogoč način obrambe med vojno.

Sandro Strezovski se je dotaknil vprašanja, kako na našo obrambo vpliva odhajanje naših delavcev v tujino za zaslužkom. Menil je, da naraščajoče odseljevanje delavcev iz domovine nikakor ni ugodno za našo obrambno sposobnost. Tako je samo iz ohridske občine do konca leta 1970 odšlo v tujino nad 4000 delavcev, predvsem iz gospodarsko nerazvitih krajev. Zavedati se moramo, da je v tujini več stotisoč naših delavcev večinoma v starosti pod 40 let in med njimi je precej strokovno usposob-

ljenih ljudi, kakršni so dragoceni med vojno za strokovne vojaške naloge.

Miloš Džudović je posebej opozoril na pomembno nalogo borčevskih organizacij na Kosovu, kjer je prebivalstvo narodnostno precej mešano, tako da imata bratstvo in enotnost vselej in povsod največji pomen. Zavedajo se, da sta bratstvo in enotnost nujen pogoj za učinkovito obrambo domovine pred zunanjimi in notranjimi sovražniki. Med vajami zadnje čase na Kosovu se je znova potrdila enotnost vsega prebivalstva. Nobenega primera nezaupanja ali trenja med ljudmi različnih narodnosti ni bilo — pri vajah so sodelovali vsi vneta ter enotno.

Milutin Morača je pozdravil zvezni odbor v imenu ZRVS Jugoslavije kot predsednik te organizacije. Opozoril je, da so borci NOV, člani ZRVS, predvsem upokojeni vojaške starešine, doslej sodelovali na vseh področjih, kjer je bilo treba pojasnjevati in uresničevati idejnopolično in vojaško vrednotenje koncepcije vseljudske obrambe. Dejal je, da sta bili ZZZB NOV in ZRVS zelo tvorini v boju proti nacionalizmu in vsem drugim protisocialističnim ter protisamoupravnim pojavom posled, ker so se zavedali, da tako najbolj neposredno odpravljajo vse slabosti, ki bi izpodkopale enotnost naše države in strnjeno samoupravno socialistično družbo. S tem pa tudi

najbolje krepijo temelje naše vseljudske obrambe. Menil je, da jim je to narekovala tudi 18. seja predsedstva ZKJ, naj bi nadalje razvijali koncepcijo vseljudske obrambe, in sicer, da bi mnoga vprašanja tega področja obravnavali na skupnih sejah komisij, med njimi zlasti izkušnje narodnoosvobodilne vojne. Te izkušnje mora ZRVS prenašati na mlajše starešine; tej nalogi je treba v prihodnje posvetiti večjo pozornost.

Milutin Morača je tudi omenil, da pogrešajo poljudno čtivo, ki bi obravnavalo vseljudsko obrambo. Opozoril je na velik pomen kadrovske politike v organih narodne obrambe po občinah, v delovnih organizacijah, teritorialnih enot in civilni zaščiti.

Generalpolkovnik Ivan Dolničar pomočnik državnega sekretarja za narodno obrambo

bo, je tudi posegel v razpravo. Opozoril je na nekatere nove stvari v oboroževanju in pripravah drugih armad. Govoril je o razmerju med državami in vojaškimi bloki. Glede na to je poudaril, kako nujno je, da dosledno in z največjo odgovornostjo uresničujemo koncepcijo vseljudske obrambe povsod v naši socialistični samoupravljalni družbi.

Daniel Lepin je govoril o nekaterih izkušnjah iz delovanja borčevske organizacije v Sloveniji pri nalogah vseljudske obrambe. Poudaril je, da so bili vsi dejavniki, ki se posvečajo nalogam vseljudske obrambe, zlasti zadnje čase zelo prizadevni. Povedal je tudi, da so v Sloveniji zadnji dve leti posvečali predvsem skrb pripravam v zvezi z oborožitvijo in organizacijo ter utrditvijo številnih ustanov, ki se morajo ukvarjati z vseljudsko obrambo, premalo pozornosti pa so posvečali delu s civilnim prebivalstvom. Prav tako so premalo storili za idejnopolično vzgojo udeležencev v celotni organizaciji vseljudske obrambe.

Zvezni odbor je po končani razpravi sklenil, da ne bodo sprejeli sklepov, marveč da bodo pripravili poročilo o seji z uvodnim govorom in razpravo kot koristno gradivo za organizacije. (Po 4. JULIJU)

Filmi za obrambno vzgojo prebivalstva

V ponedeljek dopoldne so v projekcijski dvorani kluba poslancev v Ljubljani prikazali štiri filme vojnogodovinskega centra Zastave filma iz Beograda. Predstava je bila namenjena načelnikom za narodno obrambo, organizatorjem splošnega ljudskega odpora in novinarjem, vendar je bila slabo obiskana, kar je velika škoda. Prireditelj tudi ni poskrbel, da bi novinarji dobili za objavo fotografije z značilnimi in privlačnimi prizori iz teh filmov.

Najprej so prikazali film o manevrih »Svoboda 71« za naslovom: »Kako ukrotiti strelco?« To je prvi film o teh manevrih, traja pol ure in podaja splošni potek manevrov, posnet pa je v barvah. Slika je čudovita, montaža pa domiselna in dinamična. Nekateri prizori so bili posneti tudi na slovenskih tleh, vendar delovanja partizanskih enot Belokranjskega odreda v filmu nikjer ne zasledimo. Očitno nameravajo o tem izdelati poseben film. Kajpak, film je kljub temu zelo zanimiv, ima velik propagandni učinek in splošno vzgojni pomen ter bi ga prav lahko prikazali vsej naši javnosti.

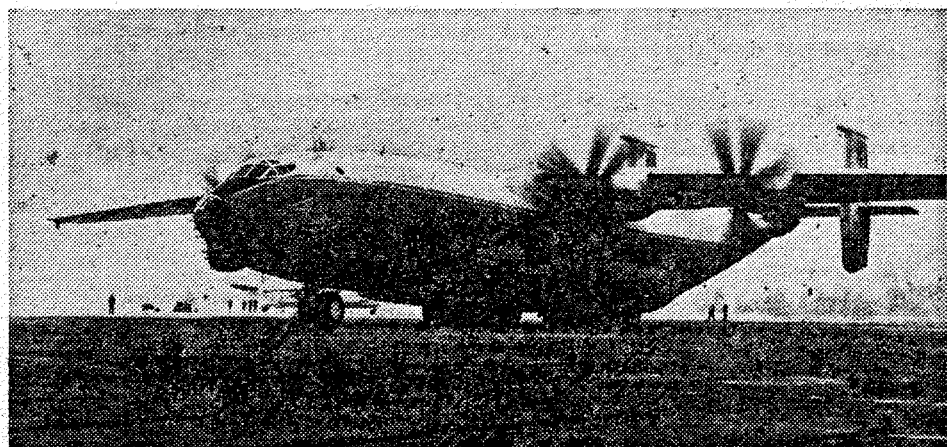
Drugi je bil na vrsti strokovno-dokumentarni film »Rušenje zgradb«, ki je posnet v črno-beli tehniki, traja pa 37 minut. Prikazuje delo inženirskih enot JLA pri rušenju poškodovanih zgradb po potresu v Banjaluki. Za razliko od podiranja stavb v Skopju, ki je bilo mehanično, so v Banjaliki rušili z eksplozivom. Pri tem so prišli do mnogih novih znanstvenih izsledkov in praktičnih izkušenj, kako eksploziv varno in smiselno uporabljati, da se stavbe pode-rejo natanko tako, kakor želimo. Primeri rušenja, ki so razloženi s filmskim in odlično narejenim trikom, so pokazali, da sodobna znanost lahko obvlada tudi najtežje probleme s tega področja. Z narodnoobrambnega vidika je film pomemben, ker pokaže, kako je mogoče s smiselnim miniranjem zgradb, vsekov in podobnega zatrpiti prometne poti in tako sovražnika ovirati pri prodiranju. Čeprav je film ozko strokoven — namenjen je predvsem miniranjem — je vendarle zanimiv za vsakogar. V primeru vojne bomo namreč potrebovali mnogo diverzantov.

Tretji film prikazuje skupino planincev-smučarjev, ki so se sredi najhujše zime podali na Bjelašnico in tam sredi snega preživeli nekaj dni. Tudi ta film je posnet v barvah, naslov pa ima: »Pod snežno streho«. Je odlično zrežiran, posnetki so lepi in nevsiljivo poučni. Prikazuje kljubovanje hudi zimi v drvarskih bajtah, v nekakšnih šotarih iz smrekovih oblic in snega, v tako imenovanem partizanskem bivalu, v zasilnem bivalu v globokem snegu, narejenem s pomočjo smučk, palic in nahrbtnikov, na koncu pa še gradnjo iglujev in drugih sneženih zaklonišč proti mrazu in vetru. Film pokaže tudi ogrevanje teh naprav s pomočjo podzemnih rogov, izolacijo premočenih delov obleke s časopisnim papirjem, sušenje obutve in še mnogo koristnega, kar lahko pride prav partizanom in planincem v vojni, včasih pa tudi v mirnem času.

Četrty film je nastal na slovenskih tleh in prikazuje našo, slovensko koncepcijo splošnega ljudskega odpora. Naslov ima: »Krajevna skupnost in splošni ljudski odpor«, dolg je 25 minut, posnet v barvah, scenarij zanj je napisal Radko Kovačič, zreži-

ral pa ga je Matevž Marinko. To je čudovit dokumentarec, v katerem srečamo obraze nekdanjih partizanov in partizanskih mamic iz Mirne na Dolenjskem in iz njene okolice, lovce, kmete, gasilce, bolničarke in šolarje, ki se pripravljajo, kako se bodo uprli sovražniku, če bi napadel ali zasedel našo deželo. Prikazana krajevna skupnost je zgledna, vse njeno delovanje v pripravah za splošni ljudski odpor pa je podano z nevsiljivo vzgojno težnjo.

Zadnji film smo gledali ob poslušanju slovenskega besedila, vendar je tovarišica iz Zastave filma pojasnila, da so vsi filmi izdelani tudi v slovenskem jeziku oziroma v jeziku vseh narodov in narodnosti Jugoslavije. Filmi so kratkometražni (na 16 mm) ali normalni (35 mm), tako da jih je mogoče prikazovati s prenosno ročno aparatur ali pa v kinematografih. Ti in drugi filmi Zastave filma so potemtakem lahko uspešno pomagalo pri pripravah prebivalstva na splošni ljudski odpor. S. F.

Marina Popović, žena sovjetskega vojskega Pavla Popovića, je kapitan posadke turbopropellerskega velikana AN-22. Stara je 41 let in je edina ženska na svetu, ki pilotira tako veliko letalo. Obenem pa ima za seboj deset svetovnih rekordov.

modna hiša modna hiša

modna hiša modna hiša

Modna hiša vas vabi, da si v bogati izbiri pomladanske kolekcije ogledate komplet Brigita. Komplet je iz kvalitetnega materiala in uokrojen v modnem kroju. Velikosti: 38 do 42. Cena 1.060 dinarjev.

Vprašaj se, ali bi zmogel napor...

Predsednik združenja rezervnih vojaških starešin krajevne skupnosti »Milan Česnik« v ljubljanski občini Vič-Rudnik je na občinski skupščini ZRVS govoril o telesni odpornosti rezervnih starešin v združenju, ki ga vodi. Stanje, kakršno je orisal, je značilno za mnoge organizacije po mestih. Zakaj v bistvu nam gre?

Civilizacija nam je vsem prinesla mnogo udobja. Ljudje opravljajo mnogo dela sedé in brez posebnih telesnih naporov. V službo se vozijo, pa tudi gospodinjstvo in razna domača dela ne terjajo več tolikih naporov kot pred leti. Ljudje, ki niso vajeni naporov, počasi postajajo plen raznih civilizacijskih bolezni, kot jim pravimo.

Za bojevanje pa je telesna odpornost nad vse važna. Spominimo se na primere iz naše osvobodilne vojne in revolucije, ko so se že začele kazati posledice udobja. Spominimo se, kako zlahka so prenašali lakoto, mraz in napore tisti, ki so bili vajeni trdega življenja, kot na primer dvorjari, hribovski kmetje, razni športniki in drugi.

Predsednik ZRVS »Milan Česnik«, tovariš Stanko Kovačič, drugače upokojeni podpolkovnik, je najbrž prvi, ki je na tak način pred ZRVS zastavil vprašanje o tem, kako bi se bilo treba načrtno lotiti dela za večanje telesne odpornosti članstva. Zato njegove zamisli zaslužijo podrobnejše obravnave in večje odmevnosti.

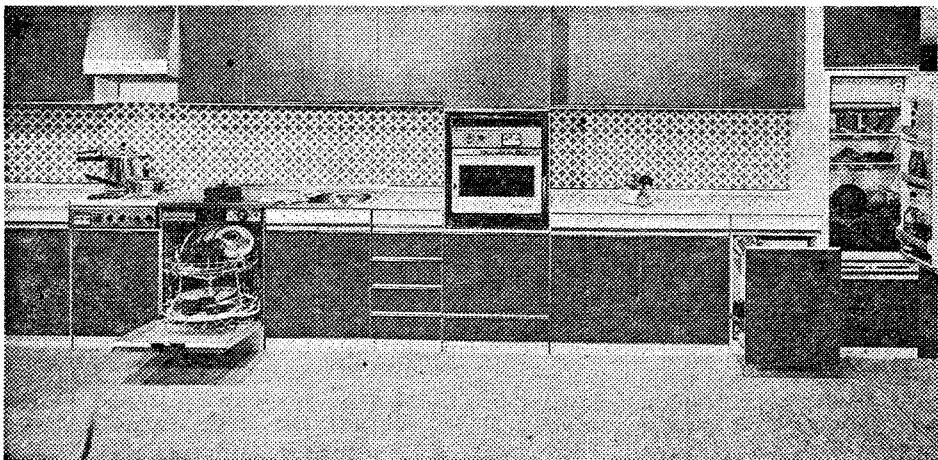
Tovariš Kovačič je kot primer za nezadostno telesno vzdržljivost rezervnih starešin omenil lanski, drugače sicer uspeli taktično-orientacijski pohod v Vnanjih goricah pri Ljubljani. Udeleženci so hodili peš približno sedem kilometrov. To je kaj majhna razdalja, če jo primerjamo z razdaljami, kakršne mora prehoditi vojak med vojno, zlasti pa v primerjavi z dolžinopohodov partizanov med zadnjo vojno pri nas. Toda kljub temu so mnogi prišli na cilj hudo upehani in utrujeni. Zlasti to velja za nekoliko starejše.

Ker je članstvo pozdravilo Kovačičevo pobudo, bodo za začetek izvedli v Ziv »Milan Česnik« med članstvom anketo o oblikah vzdrževanja telesne odpornosti. Zdi se, da sta v glavnem mišljeni dve možnosti: telovadba v telovadnicah in telovadiščih na prostem, oziroma izleti. Pri tem je treba pripomniti, da ponekod skupne izlete članov ZRVS že s pridom uporabljajo, tako na primer v ravnem občini.

Znano je, da je napredno gibanje že pred vojno prirejalo izlete v naravo, saj so mu bili zelo uspešna legalna oblika delovanja. Mnogi naši ljudje so prav na izletih prvič prišli v stik s komunisti in se navzeli njihovega duha.

Zdaj so izleti sicer izgubili tako vlogo, toda zlasti v mestih so pridobili drugo. Medtem ko so se včasih ljudje med seboj poznali in je bila družabnost večja, kot je zdaj, sodobna civilizacija predvsem po mestih, pa tudi že po podeželju, družbo vedno bolj deli na ožje skupnosti. V mestih se pogosto stanovalci iste hiše, posebnosti če je večja, med seboj komaj na videz poznajo. Toda zlasti za izvajanje našega načela o splošnem ljudskem odporu je medsebojno poznavanje zelo važna prvina. Zatorej naj bi skupni izleti rezervnih starešin pospeševali tudi družabnost in s tem medsebojno spoznavanje.

Po statutu lahko združenja ustanovijo razne komisije za dejavnost na določenem področju. Zato tudi Kovačič predlaga ustanovitev posebne komisije za kondicijo. Kot kaže, bodo to komisijo pri združenju, ki ga vodi, v kratkem že imeli. Najbrž bo ta organizacijski ukrep pripomogel k bolj organiziranemu in boljše vzdrževanju telesne odpornosti članstva. Obenem predlagajo, naj bi pristojni določili nekakšna merila za telesno odpornost in vzdržljivost rezervnih starešin ter potem nagrajevali zlasti tiste posameznike, ki se ukvarjajo s športom. S tem bi dosegli večjo sposobnost za obrambo pri vseh. MP

vega 60
brest cerknica

ČE BI VSI VOJAKI TEGA SVETA STRELJALI S FIZOLOM, BI IMELI RAJ NA ZEMLJI!

Kuhan fižol je izredno praktičen za hitro pripravo raznih predjed, fižolovih juh, enolončnic, prilog in solat. Da osvežimo vašo kuharsko fantazijo navajamo nekaj primerov uporabnosti belega in rjavega fižola — kuhanega.

KOT HLADNE PREDJEDI — tunina s fižolom (beli), sardine s fižolom (rjavi)

JUHE — krem juhe, domače juhe s celim fižolom, fižolova juha s slanino (rjavi), prečena fižolova juha (beli)

RAZNE ENOLONČNICE — srbski pasulj (beli), minestra (testenine in fižol rjavi)

PRIOLOGE — belokranjski »matevž« (krompir in fižol), fižolov pire ali kaša, fižolovi štrukli, fižol s ocvirki z zeljem ali repico

SOLATE — fižol z bučnim oljem, mešana solate s svežim zeljem, radičem ali zeleno solato.

DELAMARIS IZOLA

Ko je prišla II. grupa

Piše: JANKO BERNIK

Zdi se mi, da je bilo četrty dan, kar sem se z Gregorčičem in drugimi vrnil z Jelovice. Spominjam se, da je začelo govoriti o nekakšnem načrtu za napad na Škofjo Loko. Intendant Pavle Kavčič je nesel moko k Medvedu, da bi tam za vse spekli kruh. Večerjo naj bi delili zgodaj zvečer in vse je že bilo pripravljeno, da gremo po večerji v akcijo, ko so nenadoma prisopihali v taborišče nekateri tovariši, med njimi bratje Kavčiči. Ti so šli h kmetiji zaradi peke kruha, oziroma so bili v patrulji. Povedali so, da se nam po vojaški cesti bližajo na kamionih Nemci, kar je pomenilo, da nas bodo najbrž napadli.

Sklenili smo, da se je treba pripraviti za napad. Bližala se je noč in vsak izmed nas naj bi ostal pri četi, kateri je bil odrejen za vodiča. Komendant Rozman je šel na rob hriba, odkoder se je videlo tudi na cesto skozi Poljansko dolino. Z njim smo šli tudi vodiči. Spominjam se, da sem videl drveti polne kamione proti Poljanam. Torej napadajo tudi tam, sem pomislil. Nekaj časa smo opazovali cesto, nato pa smo se vrnili v taborišče. Škofjeloka četa je pod Bičkovim poveljstvom že zasedla položaje na severni strani taborišča. Mi vodiči pa smo stali okoli Rozmana, ki je izdajal ukaze.

O mraku je začelo pokati pri Bičkovih četi. Izkušeni komandir se je z odločnostjo s četo srečno prebil še ponoči iz obroča. Drugi pa smo dočakali temo. Stiskali smo se skupaj in kljub živčni napetosti pospali. Zbudil sem se, ko se je že svetlikalo. Vedel sem, da smo obkoljeni, pa bi kljub temu najraje kar naprej spal. Toda komaj sem se zbudil, že je prišel Rozman. Rekel je, da smo malo zaspali in da bo vsak čas dan. Vsak naj povede svojo četo, kamor misli in ve, da bo bolje, saj druge pomoči ni. Na čelu vsake čete naj hodijo vodiči, mitraljezec in pomočnik. Zbor bo na Mladem vrhu. Torej, če bo koga zadelo, bo mene! Toda kaj morem? Poklical sem k sebi mitraljezca in pomočnika ter vprašal mitraljezca, če ima orožje v redu, saj se bomo srečali z Nemci in ne z Italijani. Z Nemci je težje, ker te spustijo čisto blizu in užgejo.

Tako smo odšli, čeprav še nisem vedel, kam gremo, saj so najbrž vseposvodo zasede. Zavil sem po stezi navzdol, da bi pri Medvedu prekoračili grapo. Gosto grmovje in ozka stezica sta nas ovirala pri hoji. Kmalu smo naleteli na neko četo, ki je ležala ob stezi in ne vem kaj čakala. Malo dlje se je steza razširila, tako da bi lahko po njej peljal voziček. Previdno smo šli naprej. Ko sem ravno nameraval s steze stopiti v grmovje, sem zagledal niže doli stati na stezi dva velika Nemca. Hitro sem rekel mitraljezcu: »Poglej, Nemci! Pritisni!«

Toda mitraljezec me ni ubogal, ampak je skočil nazaj. Ko sem ga vprašal, kaj naj to pomeni, mi je dejal, da je mitraljez odpovedal. Kaj sem hotel — še sam sem skočil nazaj. Že tedaj nisem videl od naših nič drugega kot hrbe in podplate. Pomislil sem, kaj pa zdaj, saj imajo Nemci najbrž mitraljez in bodo nemudoma začeli streljati. Res sta počila dva strela in takoj sta obležala mitraljezec in pomočnik, medtem ko so drugi srečno odnesli pete. Ko sem se skozi grmovje prebijal za njimi, mi je prišel nasproti Miha Demšar. Puško je držal visoko nad glavo. Dejal mi je, da jo je že dobil. Pomislil sem, da je morda zaplenil puško, toda tedaj mi je pokazal prestreljeno roko.

Tako z našim prebojem skozi nemški obroč podnevi ni bilo nič. Dohitel sem četo in jo ponovno zbral. Mihi smo obvezali roko, bil je ranjen skozi nadlaket pri rame. Zavlekli smo se v neko grmovje in skalo. Vsaj za obrambo smo si tu lahko iskali primerne položaje. Ko sem prešel četo, sem ugotovil, da jih nekaj manjka. Ostalo nas je le še kakih dvajset. Čez nekaj časa sem šel malo pogledat okolico. Kmalu sem našel blizu nas v hosti skrita dva naša ranjenca. Eden je imel hudo rano na nogi. Odvedel sem ju k naši četi.

Okoli dveh popoldne smo zaslišali čisto blizu šum. Mislili smo, da se nam bližajo Nemci, zato smo se pripravili na spopad. Toda kmalu smo zaslišali stopinje, nato pa živžganje, menda po napevu »Regiment po cesti gre«. Napeto smo poslušali in že sem hotel iti pogledat, kdo se nam bliža, saj smo mislili, da prihajajo Nemci. Tudi nekateri drugi so hoteli iti gledat. Prehiteli so me in odšli, toda nazaj jih ni bilo več.

Čez nekaj časa smo zaslišali močnejši šum, nato pa pokanje in prasket. Takoj sem pomislil, da so Nemci kaj zažgali, najbrž Medvedovo hišo in Plešovo. Kaj kmalu smo zagledali tudi odsvit ognja. Tako smo ugotovili, da gori Plešava. Torej so Nemci še vedno v naši bližini in ne moremo se prebijati mimo njih pred nočjo.

Pričelo se je mračiti in sklenili smo se pripraviti. Predvsem smo se odločili oddaljiti se od požara. Bilo nas je še kakih petnajst. Počasi smo se plazili iz skalovja v goščo. Kmalu smo naleteli na poseko. Sprva sem mislil, da bi šli kar po njej do vrha,

toda premislil sem si. Zavili smo nazaj na rob gozda, spet proti požaru. Toliko, da smo se skrili v grmovje in že smo zaslišali govorico in hojo pod nami, nekako na poseki. Brž smo polegli in tako čakali, kaj bo. Ni bilo treba dolgo čakati. Kakih deset orožnikov je šlo v isto smer, kot smo hoteli še malo prej iti mi. Zavili so na poseko in jo začeli preiskovati.

Bil sem že hudo živčen in sem predlagal tovarišem, da bi skočili v grmovje. Toda eden izmed tovarišev je bil bolj pribešen in je rekel, da je bolje mirovati in da se bomo pač udarili z orožniki, če nas izsledijo. Njegova je obveljala. Orožniki so nekaj časa še preiskovali poseko, nato pa so se pomaknili malo višje in se ta n kake pol ure med seboj pogovarjali. Zatem so odšli proti Poljanam.

Bila je že tema, ko smo vstali in se napotili neznano kam. Ves čas sem gledal velikanski ogenj, ki je vodil tovariše ob njem, kam ne vem, le kar se da dlje proč. Bal sem se tudi, da ne bi pršli nazaj v taborišče. Ves čas sem se bal, da ne bi bilo tam zasede. Toda bolj ko smo se odmikali od požara, bolj nas je vlekle v taborišče. Najhuje je bilo, ker semo imeli s seboj dva ranjenca. Tisti, ki je bil ranjen v nogo, je težko hodil, drugi pa je imel rano na glavi. Tako smo hodili skoraj vso noč, trkali z glavami ob drevje, se spotikali in tudi padali. Kod vse smo hodili, nisem vedel.

Nazadnje smo se znašli v nekem zra-nem kraju, kjer je nekam čudno dišalo. Po tleh so bile nekakšne lise. Tako sem ugotovil, da smo prišli nehoti v taborišče in tudi tako ugotovil, kje smo. Kar naprej bomo šli, smo sklenili, pa naj bo kar bo! Naglo smo šli mimo in prišli na rob, od koder se je videlo na Javorje. Še čez stezo, pa smo na varnem.

Ko smo bili spet v gozdu, smo polegli po tleh in krepko zaspali. Nemcev ni več blizu in varni smo, smo mislili. Zjutraj smo šli še malo dlje proč ter se poskrili v grmovju. Pred popoldnevom smo zaslišali šum. Previdno sem šel gledat, kaj šumi. Zagledal sem partizane iz II. grupe in jih veselo poklical. Bilo jih je kakih dvajset, pripadali so Gedžovi četi. Vsi skupaj smo bili že pošteno lačni, saj dva dni nismo jedli. Spomnil sem se, kako smo v prejšnjih časih po gozdu skrivali polne skrinje živila za hude čase. Najprej sem se spomnil na skrinjo, skrito blizu Medveda. V njej sta bila sladkor in margarina. Nič zato, samo da bo nekaj. Povedal sem komandirju za to in ga prosil za nekaj ljudi, da bi mi pomagali nositi. Dva partizana sta se prijavila kar sama.

Šli smo čez naše nekdanje taborišče. Na tleh so se videli sledovi koles. Najbrž so Nemci z vozirom odpeljali plen, vse kar smo pripeljali iz Javorjev. Iz taborišča smo hodili po poti, po kateri smo se umikali prejšnji dan in kjer sem prvič naletel na Nemce. Zagledal sem trupli mitraljezca in pomočnika. Nemci so ju samo toliko odmaknili s steze, da so lahko peljali mimo vozove. Ko sem ju zagledal, sem se šele zavedel, da sta resnično padla in da bi lahko tudi jaz. Pomislil sem, da sem videl dva Nemca in da sta počila samo dva strela. Torej sta bila Nemca dobra strelca! Če bi pomeril eden name, bi jaz takole ležal v hosti. Povedal sem spremeljevalcema, kako sta oba padla. To je tako vplivalo nanju, da sta mi priči hotela uiti. Tako sta se ustrašila mrličev. Komaj sem ju z grožnjami prisilil, da sta mi sledila. Govoril sem jima, da bi zaradi njiju ostala lačna cela četa.

Srečno smo prišli na kraj, kjer je bila skrita skrinja in odnesli, kolikor smo mogli, nazaj k našim. Ti so se za silo najedli. Že se je bližal večer. Ko se je zmračilo, smo odšli v dolino, skozi Delnice proti vasi Javorje. Naleteli smo na Bošticevo kmetijo, kjer nas je gospodar Tone Peternej gostoljubno sprejel. Mene je osebno dobro poznal, zato sem ga prosil, naj skrije oba ranjenca. Obljubil je, da ju bo odvedel v zapuščen senik.

Odšli smo proti Staremu vrhu. Tam nas je zjutraj presenetila straža in tako smo zvedeli, kje so naši. V novem taborišču sem se oglasil pri komandantu Rozmanu ter mu povedal, kaj vse smo doživeli.

Še kakšna dva tedna sem ostal pri II. grupi odredov. Medtem ni bilo posebnih bojev. Nekaj časa smo bili na Starem vrhu, potem pa smo se premaknili na Malenski vrh, od tam pa na Jelovico, vas pod Blegošem. Tam smo hodili obirat češnje. Hodili smo tudi na akcije v dolino, enkrat sem bil v Hotavljah. Od tam smo prinesli razen drugega tudi kakih 400 jajc. Kurir Miro Miho-vec je iz njih cvrl prazenec, toliko ga je bilo, da je vsak izmed nas dobil polno skodelo, povrh pa še marmelado. Kar romantično je bilo, tako smo se mastili.

Nadaljevanje prihodnjč

Boris Kidrič – revolucionarni borec do zadnjega diha

Boris Kidrič se je rodil 10. aprila 1912 na Dunaju, v velikem, nemirnem središču črnožolte avstroogrske monarhije, kot sin knjižničarja državne biblioteke, poznejšega profesorja za zgodovino književnosti na ljubljanski univerzi, rednega člana in predsednika Slovenske akademije znanosti in umetnosti dr. Franceta Kidriča in Jerice roj. Krušič. Borisova notranjost in njegov značaj sta se takrat oblikovala v družini, v okolju zelo pomembnega evropskega središča in v očetovem rojstnem kraju v Ratanji vasi, v neposredni bližini zdravilišča Rogaške Slatine. Tam je z materjo Jerico preživel precej nežne mladosti in tja se je redno vračal tudi po letu 1920, potem ko so se Kidričevi preselili na novo očetovo službeno mesto v Ljubljano.

Boris Kidrič, bistri, nadarjeni, ukaželjni deček že v zgodnji mladosti strastno sega po knjigah in iz njih srka znanje z

Boris Kidrič v Rogaški Slatini leta 1931

različnih področij človekovega udejstvovanja, zlasti še z območja prirodoslovnih in družboslovnih znanosti, zakonitosti in znamenitosti. Še posebej so mu pozneje mikavne tiste knjige v ljubljanski univerzitetni knjižnici, do katerih imajo dostop univerzitetni profesorji in akademiki SAZU. Mladi Boris Kidrič že iz detinske mladosti zna poleg materinega jezika tudi nemščino; zato sega tudi po nemških knjigah takšne vrste. Njegov nemirni, revolucionarni duh vedno globlje prodira v zakone družbenega razvoja in se s prirojeno gibčnostjo kmalu dokopije do številnih protislovij v družbeno-ekonomskem razvoju in v državni ureditvi kapitalistične kraljevine Jugoslavije.

Boris v tistem času vedno bolj spoznava nesmiselnost, na bežen pogled nerazumljive neenakosti med lastniki proizvodnih sredstev, tako imenovanimi industrialci, podjetniki, delodajalci in med delavci — proletarci, delojemalci, brezpravnimi, a vendar dejanskimi proizvajalci, ki ustvarjajo vrednost proizvodov in jo s svojim delom celo oplajajo s presežno vrednostjo. Od tega dobivajo delavci samo za golo reprodukcijo svoje življenjske sile. Lastniki proizvodnih sredstev pa si prisvajajo vrednost in gmadijo bogastvo v nedogled. Delavci, že tako reveži, postajajo s prodajo svoje delovne sile, s poštenim svojim delom čedalje revnejši.

Boris Kidrič seže prav v globino protislovij, nasprotij med redkimi izkoriščevalci in množičnimi izkoriščanimi ljudmi. Kidričev neutrudljivi, iščoč duh razmeroma zelo zgodaj prodira v zakone družbenega razvoja, v znanost Marxa, Engelsa in Lenina. Še kot nedoleten deček z žlahtnim srcem in prodornim, gibčnim duhom v letu 1923—27 odločno stopa k delavskemu razredu, da bi pomagal reševati nečloveška protislovja delavčeve stvarnosti. Zaveštno, nesebično se opredeljuje za revolucionarno gibanje brezpravnega, izkoriščanega delavskega razreda. Temu pravičnemu, človekoljubnemu, čeprav v danih razmerah zelo težavnemu boju posveča vse svoje duhovne in telesne vrline in sposobnosti, čeprav je sin edinec premožne dru-

žine, gmotno preskrbljen za vse življenje. Že šestdesletni II. državne, poljanske gimnazije v Ljubljani občudujejo načitanost in ideološko razgledanost sošolca Borisa Kidriča. Kakor bi se sprehajal po njim neznanem svetu, razpravlja in razkriva pereča vprašanja časa svetovnega nazora, družbene ekonomike in družboslovja. Seznanja jih s poglavitnimi nauki marksizma, z dialektiko, z zgodovinskim materializmom. Še bolj naslednje šolsko leto. Govori jim tudi o velikanu Leninu in o oktobrski socialistični revoluciji v carski Rusiji, o nastanku sovjetrov in o prvi, ogromni socialistični državi — Zvezi sovjetskih socialističnih republik. Razpravlja z njimi o žgočih vprašanjih delavstva v svetu, o položaju delavcev v Jugoslaviji in o veliki nujni, da delavci organizirajo svoj boj za osvoboditev.

Okrog njega se zbira skupina mladincev, iz katere se razvije pravi dijaški marksistični krožek.

Njegovi sošolci še ne vedo, da je razgledani Boris že nekaj časa vključen v tako imenovanem »Strajzlovem krogu« v gostilni »Pri Strajzlu« na Poljanski cesti. Tam deluje marksistični krožek mladih ljudi z izrazito študijskim značajem. Mladinci v posebni gostilniški sobi prebirajo in proučujejo razpoložljivo marksistično literaturo. Dobivajo jo v glavnem prek knjigarne Kleinnayer — Bamberg, deloma si jo izposojajo tudi od posameznih proučevalcev marksizma, leninizma. V Strajzlovem krogu se včasih razvijajo zelo burne, globoko doživljene razprave. Tam se Boris Kidrič srečuje z Edvardom Kardeljem, Maksom Stermeckim, Borisom Zihlerlom, Vladom Kozakom in z drugimi.

Boris Kidrič postane 1928 član Zveze komunistične mladine Jugoslavije (SKOJ) in tudi že član Komunistične stranke Jugoslavije (KSJ). Ko se Tone Tomšič konec avgusta 1928 vrne iz beogradskega zasebnega dijaškega doma v Ljubljano in se vpiše v 7. razred poljanske gimnazije, ga sošolec Kidrič takoj vpelje v delo Strajzlovega kroga. V ta krožek Boris vključuje tudi druge svoje sošolce.

Po vzpostavitvi kraljeve diktature 6. januarja 1929 in režimskega nasilja nad naprednimi, revolucionarnimi delavci, člani KSJ, Strajzlov krog vztrajno in uspešno razkrinkuje politične manevre strahotnega nasilja monarhistične tiranije. Mladi »strajzlovci« si tedaj sami izdelajo ciklostil in z njim v drvarnici Kidričevih razmnožujejo letake. Skojevci organizirajo zatem trosilne in napisne protirežimske akcije po vsem mestu. Ker so pod vplivom stališč VI. kongresa kominterne iz leta 1928, mladi drzni komunisti sestavljajo in širijo ostre letake s protirežimskimi gesli. Letaki govo-

fotografija z vprašajem

Na objavo fotografije o jurišnem bataljonu 15. divizije v prejšnji, 14. številki našega lista se nam je javil Jože Baraga, podpolkovnik JLA, Ulica Bratstva i jedinstva 4—II, Sarajevo, ki sporoča sledeče: »Na skrajni levi stoji Karol Baraga, partizansko ime Ludvik, doma iz Segove vasi 7 pri Loškem potoku. Bil je komandir 1. čete jurišnega bataljona 15. divizije, padel pa je 21. marca 1945 na Vinkevem vrhu. Fotografija je majhna, toda s povečevalom sem prav lahko prepoznal Karla Barago, to pa zato, ker sem njegov brat. Fotografija je verjetno nastala nekaj pred 21. marcem 1945.« Tovarišu podpolkovniku Baragi se za poslano pojasnilo najlepše zahvaljujem!

Pričujoča fotografija kaže partizane na prostem, pri koritu, verjetno pri pripravljanju hrane spomladi 1944. Morda boste po značilnosti pokrajine in korita lahko ugotovili, kje natančno je to bilo in h kateri enoti spadajo tovariši s te fotografije. Seveda nas zanimajo tudi imena, primki in partizanska imena tovarišev, ki jih boste prepoznali, ter kdo in kdaj je fotografiral.

Boris Kidrič in Edvard Kardelj odhajata na pariško mirovno konferenco leta 1946.

rijo, naj se delovno ljudstvo pripravi na oboroženo vstajo in naj zbira orožje. V Strajzlovem krogu imajo tudi skladišče orožja. V letu 1929 do meseca novembra policija našteje v Ljubljani kar 17 takšnih oz. sličnih akcij. Junaške revolucionarne akcije mladincev vzbujajo pri prebivalstvu sicer občudovanje in naklonjenost, vendar se mladinci hkrati izpostavijo udarcem kraljevega nasilnega aparata.

Za dvanajsti praznik oktobrske socialistične revolucije leta 1929 skojevski letaki po vsej Ljubljani kličejo na upor za zrušitev kraljeve diktature, kapitalističnega režima in za postavitev delavsko-kmečke vlade v Jugoslaviji. Boris Kidrič tedaj pripravi na ljubljanskem gradu izstrelitev nekaj raznobarnih svetlobnih raket in bengalični ogenj. In ko policija aretirajo osmošolca Kidriča kar med poukom v razredu, najde pri njem revolver in osnutke protirežimskih letakov. Razen njega policisti v naslednjih dneh aretirajo še okrog 30 srednješolcev, ki so jih videli v družbi s Kidričem. Med devetimi obtoženimi mladinci, sojenimi zatem pred sodiščem za zaščito države v Beogradu, so razen Borisa Kidriča in Lada Kozaka vsi delavci, Kidrič se močito in ponosno zagovarja pred sodiščem, ki ga obsodi na eno leto stroge ječe. Prestaja jo v mariborskih zaporih.

Ko se Boris Kidrič srečno vrne novembra 1930 iz ječe, dovrši srednjo šolo, maturira in se odloči za študij kemije na univerzi. Med razbohoteno mednarodno gospodarsko krizo, ko tovarnarji ustavljajo celotne obrate, ko delavcem krajšajo delovni čas in s tem zaslužek, povečujejo njihovo brezposelnost in ko zaradi delavčevega trpljenja spontano naraščajo delavske stavke in protestni shodi delavcev, Kidrič najde doma organizacijo komunistične stranke brez pokrajinskega vodstva in poedine strankine organizacije v glavnem si-

cer neokrnjene, a vendar med seboj povsem nepovezane. Kidrič brž poišče zveze med študenti — skojevci ljubljanske univerze, ki jih že od poprej pozna, in jih vključuje v onovo strankine organizacije: Najprej med študenti na univerzi; nato med delavci v ljubljanskih delavskih predelih; potem po slovenskih delavskih središčih in zatem še med kmeti na podeželju. Da, tudi med kmeti, ki postajajo ob vedno večjih davkih, ob vedno manjših cenah svojih pridelkov in ob rastočem narodnem zatiranju bolj in bolj revolucionarni. Kidričeva skupina mladincev ima vzpostavljene že zveze s strankinimi organizacijami v Ljubljani, med delavci v zasavskih revirjih, v Rogaški Slatini, v Mariboru in na Jesenicah ter med kmeti v Beli krajini in na Notranjskem.

Ko se sredi februarja 1932 iz zaporov vrne tudi Kidričev soborec oz. soredovnik Edvard Kardelj, se Kidrič ves posveti obnovitvenemu procesu in širši politični dejavnosti komunistične stranke na Slovenskem. In ko leta po sklepu kominterne formira novo pokrajinsko vodstvo stranke, postane Kidričeva mladinska skupina jedro novega PK SKOJ za Slovenijo. Novi Pokrajinski komite je tedaj še vedno brez zveze z osrednjim strankinim vodstvom v tujini. Pokrajinsko vodstvo iz novih ljudi Kidričevega kova, skoraj ne več obremenjeno s frakcionizmom, sektaštvom, oportunističnostjo in z drugimi, ozkosrčnimi pojmovanji komunistov iz preteklosti, oblikuje v boju z diktaturo tudi novo idejno politično usmerjenost. Leta jim narekuje širše, obsežnejše naloge: usposobiti se za pridobivanje ljudskih množic v strankinem boju za družbeno in narodno osvoboditev delovnega ljudstva v Jugoslaviji. In za to se je posluževati takšnih organizacijskih prijemov, ki jih ljudske množice v danih trenutkih razumejo, sprejemajo in ki se porojajo takorekoč med njimi samimi.

Boris Kidrič, veliki borec, organizator, mislec, znanstvenik, kulturni ustvarjalec je globoko vdan koristim, ciljem delovnega ljudstva, zvest delavskemu razredu in njegovi revolucionarni stranki. Do dna je vdan narodnoosvobodilnemu boju in ljudski revoluciji, zvest in neumoren do zadnjega diha v povojni socialistični graditvi nove Jugoslavije.

Takšen je kot član PK KSJ za Slovenijo od začetka leta 1932 do konca leta 1934; kot delegat na pokrajinski konferenci KSJ v Goričanih septembra 1934, ko se prvič sreča s Titom; na IV. državni konferenci KSJ decembra 1934 v Ljubljani; takšnega srečuje človek kot organizatorja pokrajinske konference Zveze komunistične mladine Jugoslavije (SKOJ) v kleti frančiškanske cerkve v Ljubljani ali kot glavnega organizatorja IV. državne konference ZKMJ v Zagrebu v letu 1935, ko govori o nujni, da se komunistična mladina preosnuje iz ozke kadrovske v široko mladinsko organizacijo, da bo uspešnejša. Tak je Boris Kidrič kot kandidat za člana CK KPJ, kot sekretar ZKMJ v letu 1935; prav tak nastopi Kidrič kot jugoslovanski delegat z referatom na VI. kongresu KIM (komunistična internacionala mladine) septembra 1935 v Moskvi ali kot emigrant na Dunaju, v Pragi in v Parizu v 1936 do konca 1939. Takšen je Boris Kidrič v odločilnih dneh 1940—1941 kot član CK KPJ pri zbiranju slovenskih množic v ljudsko fronto in v zvezi delovnega ljudstva Slovenije proti nacifašistični nevarnosti tik pred vojno.

In s kakšno vneto snuje Kidrič takoj po zlomu Jugoslavije Osvobodilno fronto slovenskega naroda in kako spretno uveljavlja široko znanje in vrline pri širjenju osvobodilnega boja na Slovenskem: kot sekretar

IOOF (1941—1945), kot prvi in trikratni politični komisar Glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet oziroma Glavnega štaba NOV in POS (od 22. junija 1941 do 3. aprila 1942; od 1. oktobra 1942 do junija 1943 in od decembra 1944 do maja 1945). In še posebej na zboru odposlancev slovenskega naroda v Kočevju oktobra 1943, nato kot vodja slovenske delegacije na II. zasedanju protifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije — AVNOJ novembra 1943 v Jajcu in na prvem zasedanju slovenskega narodnoosvobodilnega sveta — SNOS v Črnomlju februarja 1944, ko ga izvolijo za sekretarja SNOS — tega najvišjega zakonodajnega in izvršnega organa nove slovenske, ljudske oblasti.

In ko Boris Kidrič postane 5. maja 1945 prvi predsednik narodne vlade Slovenije (do 14. junija 1946), vrže ob koncu vojne med ljudstvo nadvse spodbudno geslo: »Junakom borbe naj slede junaki dela« in s svojim zgledom pritegne v obnovo močno porušene domovine množico navdušenih graditeljev.

Kidrič smelo utrjuje s svojim znanjem,

MILAN BREZOVAR

RAZMIŠLJANJE O ZDRAVSTVU MED NOB

Noge, ki se je dotikala skale, ni več...

LOJZE SOKLIC, vodja socialnega zavoda »Franceta Bergljaja« na Jesenicah, nekdanji vodja ambulante Gorenjskega odreda in ambulante Škofjeloškega odreda, nam je poslal zanimiv prispevek, pravzaprav razmišljanje ob svetovnem dnevu zdravja.

Že več mesecev ležim v ljubljanski vojni bolnišnici, zdravniki pa so na meni opravili do sedaj že sedem operacij. Ostal sem brez noge. V bolniški postelji imam dovolj

LOJZE SOKLIC

časa, da razmišljam o svoji preteklosti in prihodnosti. V težkih trenutkih se najraje vračam v dobo svoje zlate mladosti, ko sem partizani po gorenjskih hribih. Dobro se spominjam, kako sem se avgusta 1943 med hajko na Zirovskem vrhu zlozil roko. Dr. Janez Kmet-Mirko me je poslal na okrevanje v »Andrejevo zatočišče« v Selški dolini. Ime je dobilo po prvoborcu Andreju Rozmanu iz Križev, ki so ga po dražgoški bitki zaradi boleznih poslali na okrevanje na Ojstri vrh nad Železniki. Tam se je Andrej seznanil z Janezom Trojerjem-Zaglobo, ki je že sodeloval s partizani. Nad Trojerjevo domačijo na Ojstrem vrhu si je Andrej uredil zatočišče, hrano pa je dobival pri Zaglobi.

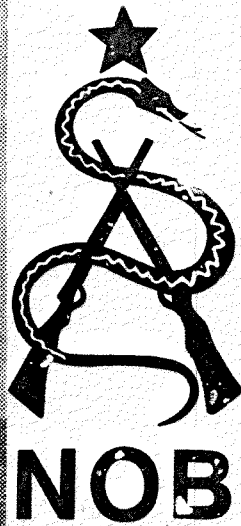
Poleti 1942, leta so se v Andrejevem zatočišču zdravili tudi Jaka Galičič, dražgoški borec, Jože Florjančič-Leopard in Janko Prezelj. Tako se je nad Železniki ustanovila prva partizanska bolnišnica, bolnišnica brez zdravnikov in medicinskih sester, brez tablet, obvez, injekcij in drugega, kar potrebuje vsak bolnik. Prvi bolnik Andrej Rozman pa je postal hkrati vodja tega okrevališča. Žal je ta prvi bolnik in zdravnik Andrej padel 1945. leta, potem ko je prebil štiri leta v partizanih. Padel je na poti, ko je šel na obisk k svoji ženi.

Kot sem že omenil sem tudi jaz po žirovski hajki z zlomljeno roko prispel v to Andrejevo zatočišče.

Morda bi najprej odgovoril na vprašanje, kdo nam je zgradil zatočišče, kdo nam je dajal hrano in kdo nas je zdravil.

Najprej je treba reči, da so morale biti partizanske ambulante in bolnišnice na skritih krajih blizu izvira vode. Gradnje okrevališča nismo mogli zaupati borcem

Slovenski zdravniki v boju za svobodo

dr. Ladislav Jermol

Rodil se je 15. maja 1913 v Ljubljani. Med študijem medicine ga je 1941 zajela vojna. Kot medicinec je bil mobiliziran in aprila 1941 ujet v Beogradu. Na poti v nemško ujetništvo so ga izločili za opravljanje zdravniške službe v prehodnem taborišču v Temišvaru. Junija 1941 je bil odpuščen domov. Nadaljeval je študij v Zagrebu in maja 1942 promoviral. Služboval je v Zagrebu in Karlovcu, kjer je bil povezan s partizani, po kapitulaciji Italije pa je odšel k partizanom. Bil je sanitetni referent 9. brigade. Med nemško ofenzivo ga je zadela v glavo krogla iz nemškega tanka pri napadu na sanitetno kolono blizu Grčaric pri Ribnici 28. oktobra 1943.

drugih enot, niti vaščanom, čeprav so sodelovali s partizani. Iz Andrejevega dokaj preprostega zatočišča je avgusta 1943 zrastle ambulanta »B« Gorenjskega odreda. Število ranjencev je bilo iz dneva v dan večje, zato smo si pod Andrejevim vodstvom bolniki sami zgradili nov objekt na vzhodni strani Strmca nad Studentsko grapo v Selški dolini. Čez mesec dni po mojem prihodu je bil Andrej imenovan za vodjo čevljarske delavnice, ker je bil po poklicu čevljar, jaz pa sem bil imenovan za vodjo ambulante. In to dolžnost sem opravljal vse do osvoboditve. Dobro se spominjam, da je bila ambulanta tik ob neki

skali, ki je bila ponoči precej mrzla. Bolnikom nisem dovolil, da bi spali tik ob njej, tisto nevarno ležišče sem si izbral zase. Ponoči sem se z nogo dotikal mrzle skale in danes po toliko letih imam zaradi tega hude posledice. Noge, ki se je nekoč dotikala skale, ni več. Ne objokujem svoje usode, ker so ljudje vsak po svoje srečni in nesrečni. Želim le naglasiti, da imamo partizani še danes posledice, ki izvirajo iz vojnih dni. In glejte, kakšno usodo doživljam: med vojno je ranjence v moji ambulanti večkrat obiskal dr. Edvard Pohar, znameniti partizanski zdravnik. Zdaj me Nadaljevanje na 13. strani

Bil sem v posebni skupini

Malo kasneje pride oberhauführer k meni v sobo in me prosi, da ga pregledam. Pravi, da ima srčne motnje in da ga boli glava. Izmerim mu pritisk in pulz ter osluškam srce. Nič nenormalnega, le pulz je malce živčen. Povem mu svoje mnenje: gre za posledice »dela«, ki ga je opravil pred pol ure pred krematorijskimi pečmi. Rad bi ga pomiril, dosežem pa ravno nasprotno. Nejevoljno vstane in mi zabrusi: »Vaša diagnoza je zgrešena. Vseeno mi je, če ustrelim osemdeset ali tisoč ljudi. Živčen sem le zato, ker sem preveč pil.« Nato mi pokaže hrbet in odide.

23.

Vsak večer imam navado brati v postelji, preden zaspi. Tudi nocoj berem, toda malo dlje. Naposled luč ugasne, zaslišim glas alarmne sirene. V takem primeru nas esesovci odzveno v zaklonišče posebne skupine — v zaplinjevalnico. To store tudi nocoj. Obledimo se in se odpravimo s težkim srcem v zaplinjevalnico. Dvesto nas je — ves Sonderkommando. Grozen je občutek v tem prostoru, ko veš, da je moralo tu umreti na tisoče človeških bitij. Razen tega vemo, da se življenje Sonderkomanda izteka. Torej bi se kaj lahko zgodilo, da bi esesovci kratko malo zaprli vrata zaplinjevalnice, vrgli skozi dušnik štiri škafle ciklona in nas brez težave likvidirali. Esesovci so vsega zmožni.

Sicer se to ne bi zgodilo prvokrat. Nekaj podobnega se je že zgodilo. Del devetega Sonderkomanda so preselili v barako št. 13 v četrti D. Ta ba-

76

raka pa je bila zaznamovana. Nesrečnikom so rekli, da po višjem nalogu ne bodo več stanovali v krematoriju, temveč v tej baraki. Od tod naj bi odhajali v dveh izmenah na delo k pečem. Še istega večera so jih odpeljali v četrti D, kjer so se skopali. Potem so jih segnali v sosednji prostor, kjer naj bi se oblekli v razkužene obleke. Ta prostor je res rabil za razkuževalnico, zato se je dal neprodušno zapreti. Po navadi so tu razkuževali ušiva oblačila, ki so jih pobrali po taborišču. Zdaj pa so tu umorili namesto uši štiristo pripadnikov posebne skupine. Kamioni so nato odpeljali trupla k sežigalnici jamam.

Zato ni čudno, da smo s tesnobo čakali, kdaj bo konec alarma. Trajal je tri ure. Ko smo prišli iz teme, smo spet zagledali snope zlovošče svetlobe, ki so na več kilometrov daleč osvetljevali taborišče z bodečo žico. Šli smo spat. Skušal sem se pogrezniti v sen, ki pa me ni in ni hotel zaigrati.

Ko sem se naslednjega dne vrnil z obhoda po krematoriju št. 2, mi je tamkajšnji kapo zaupno sporočil, da so se med sinočnjim alarmom približali taborišču partizani. Na nekem odmaknjem mestu so prerežali bodečo žico ob dvorišču krematorija ter spravili skozi vrzel tri brzostrelke in dvajset ročnih granat. Brzostrelke in granate da so zarana našli pripadniki Sonderkomanda in jih skrilili.

V naših srcih je začelo kliti upanje. Zdaj vemo, da tisti, ki so nam poslali orožje, ne morejo biti daleč. Po številnih opazovanjih sklepam, da se partizani zadržujejo le petindvajset do trideset kilometrov daleč od taborišča. Upamo, da nam bodo še prinesli orožje — med protiletalskimi alarmi, ki so v zadnjem času zelo pogosti. V počev pri-dejo seveda le nočni, dolgo časa trajajoči alarmi: naši anonimni in zvesti prijatelji se nam lahko pri-

77

bližajo le v takšnih okoliščinah. Trije ali štirje taki alarmi bi bili potrebni, da bi nam partizani prinesli dovolj orožja za spopad s stražo.

Zarišče organizacije je v krematoriju št. 3, od koder se razrašča drugam.

Vse to delamo kar se da previdno in tiho. Iz mitraljezov naših stražarjev preži na nas smrt. Mi pa bi radi živeli, radi bi ušli od tod. Tudi če to ne uspe vsem, če uspe samo dvema izmed nas, bomo dosegli zastavljeni cilj: da svet zve resnico o teh tovarnah smrti.

Tisti, ki bodo to plačali s svojim življenjem, ne bodo umrli kakor črvi. Prvi v zgodovini KZ bodo sejali smrt med svoje umazane račlje in umrli ponosno, z dvignjeno glavo.

24.

Zdaj je odbila zadnja ura tudi štiri tisoč petsto prebivalcem ciganskega taborišča. Postopek je bil prav tak kot ob uničenju češkega taborišča. Najprej so barake zaznamovali, nato so esesovci s psi izgnali cigane iz barak in jih postrojili. Dali so jim obroke kruha in salame: vsakemu za tri dni. Rekli so jim, da jih bodo odpeljali v drugo taborišče. Cigani so verjeli. To je kaj preprosto, toda učinkovit način, da zaveš rajo v zmoto. Nihče ne misli na krematorij — če bi šli tja, jim ne bi dali popotnice.

Esesovci torej ne dajejo obsojencem popotnice iz sočutja, temveč le zato, da jih lahko seženejo brez nezgode in brez velike izgube časa ter z razmeroma majhnim spremstvom v zaplinjevalnico.

Zvižaja je uspeła. Vse je šlo po načrtu, ki so ga skovali esesovci. Vso noč so dimniki krematorijev št. 1 in 2 bljuvali plamene in čudna svetloba je lebdela nad taboriščem. Prej tako hrupna ciganska četrt je postala tiha in pusta. Ondi ne slišiš več drugega kakor škripanje bodeče žice ter loputanje in cviljenje vrat, ki so jih pustili odprta in se vanje zaganja veter iz volinjskih step.

lepa
pričeska,
ponos
vsake
žene

novο!

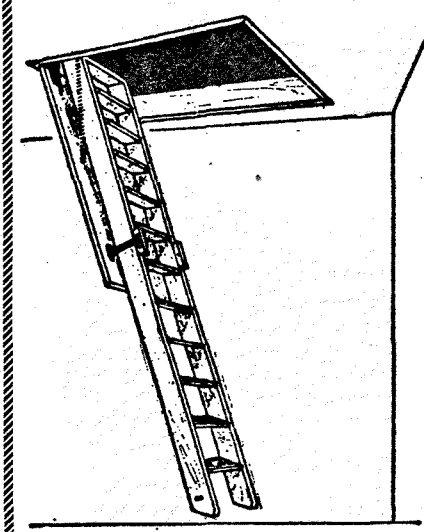
elma
Rowenta

sušilna avba

elma

tovarna elektromateriala ljubljana črnuče

"bien-être"
eau de cologne naturelle
70° et 85°
TKI HRASNIK - DIPARCO PARIS

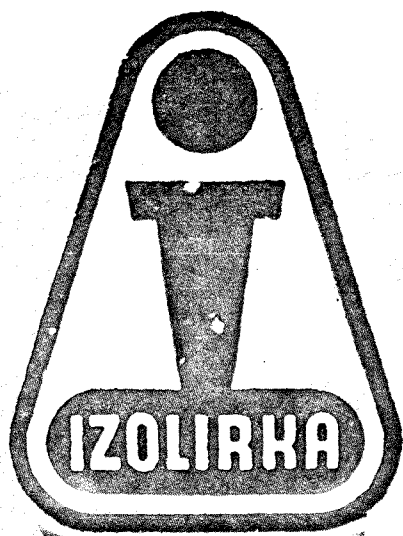

Obrtno podjetje
OBR'TNIK
BOROVNICA
☎ 74-650.

IZDELUJEMO PATENTNE LESTVE
ZA DOSTOP V PODSTREŠJA 75—0,50

Poleg lestev izdelujemo še:

- OG šuko vtičnice II. in III.,
pol. kilomin
- OG razvodne doze 2—3 in uvodi,
silomin
- Elektromotorna stikala
od 25 A do 60 A — 500 V

IZOLIRKA
LJUBLJANA

proizvaja:

- I. Izdelke za hidroizolacije
- II. Izdelke za cestišča
- III. Izdelke za antikoroziijo
- IV. Izdelke za termo-akustične izolacije
- V. Izdelke za elektro-izolacije

Noge, ki se je dotikala skale, ni več...

(Nadaljevanje z 11. strani)

ta zdravnik večkrat obišče v bolnišnici. Osebo sem ga prosil, naj on opravi operacijo na moji nogi, kar je rade volje storil in sem mu zaradi tega res hvaležen.

V bolnišnici imam časa na pretek in lahko berem časopise ter razne zgodovinske zapise. Tako sem med drugim prebral Partizanski zakon, ki je bil napisan julija 1941. leta. Med drugim sem se zanimal na določilo tega zakona, ki pravi:

»Partizan ne sme v borbi ali drugače pustiti svojega tovariša ali poveljnika, če se ta nahaja v težkem položaju, če je napaden ali ranjen. Partizan mora s treznoostjo in premišljenostjo do skrajnosti varovati svoje življenje in življenje svojih tovarišev ter poveljnika.«

Skrb za zdravje in ranjence je bila že od prvih dni partizanstva ena od poveljnih moralnih načel Osvobodilne fronte. Nikdar v zgodovini še ni bilo tako humanega boja, kot je bila legendarna bitka za ranjence pod poveljstvom tovariša Tita, bitka za štiri tisoč ranjencev, ki jo je na filmskem platnu ovekovečil režiser Veljko Bulajić v filmu Neretva. Prvi Pravilnik o poslovanju sanitetnih postaj partizanskih enot zasledimo junija 1942. leta. Vendar je v tem dokumentu beseda le o večjih partizanskih bolnišnicah, saj je že v prvi točki zapisano, da je »vodstvo vsake sanitetne postaje poverjeno upravniku, ki mora biti zdravnik in političnemu komisarju. Upravniku so podrejene vse osebe, ki so zaposlene v postaji, kakor tudi bolniki in rekonvalescenti.«

V ambulantu, ki sem jo vodil v Selški dolini, so občasno hodili zdravniki, največkrat dr. Edvard Pohar. Ze septembra 1943, ko sem prevzel odgovornost za ambulantno Gorenjskega oddela, sem pri okoliških kmetih organiziral lastno obveščevalno službo, nosače ranjencev, pranje perila in peko kruha. To so na videz lahke naloge, vendar bi najmanjša napaka pri izbiri ljudi lahko povzročila izdajstvo in s tem smrt vseh bolnikov v ambulanti. Največjo skrb mi je zadel Rade, član varnostno-obveščevalne službe, domačin iz Selške doline, ki je maja 1944. leta pobegnil k domobrancem. Vedel sem, da Rade nikdar ni bil v moji ambulanti, toda lahko da je zvedel zanj pri ljudeh. Ni kazalo drugega, kot da smo za dva meseca zapustili ambulantu in se preselili na Miklavsko goro. Ranjenci so težko hodili, stokali in prosili pomoči, jaz pa sem jih rotil, naj vendar molčijo, ker sicer ne pridemo živi na cilj. Pozneje se je izkazalo, da Rade ni vedel za mojo ambulantu, in smo se čez dva meseca spet vrnili nazaj v staro priljubljeno postojanko. Od avgusta 1944. leta smo delovali kot ambulanta škofjeloškega oddela. Se to moram povedati, da smo hujše bolnike odpremljali v bolnišnico »Franja« pri Novakih.

Naj odgovorim, kje in kako so se zdravili bolni in ranjeni partizani leta 1941 in 1942.

V prvih dveh letih vojne so zanesljivi kmetje, člani osvobodilne fronte, sprejemali, zdravili ter oskrbovali bolne, ranjene in ozeble partizane. Oskrbeli so najprikladnejši način varstva in življenja v skritih bunkerjih, temnih luknjah in drugod v gospodarskih poslopih, poleti pa zasilnih bunkerjih bližnjega gozda, kamor je bilo možno odnašati hrano in vršiti drugo oskrbo. V hujših primerih, kadar ni bilo v bližini partizanskega zdravnika, smo prek aktivistov OF poklicali zdravnika iz doline, takšnega, ki je bil vsaj simpatizer partizanov.

Na področju Seleske doline je bila to dr. Strnadova iz Železnikov, ki nam je tudi pozneje do osvoboditve pomagala z nasveti. Tako so že 1941. leta jeseniški zdravniki zdravili partizane. Znan je primer, da je dr. Keržan jeseni 1941. zdravil Viktorja Kežarja, sekretarja okrožnega komiteja, ki je bil pri Cimpku na Potokih. Navidezno naj bi bil v postelji nekdo od Cimpkovih, toda dr. Keržan je vedel, koga zdravi, in je o tem molčal.

Zanimiv je primer, kako so ljubljanski zdravniki zdravili ilegalce. V knjigi »Okrvavljena roža« opisuje dr. Franci Derganc več takšnih primerov. Naj iz te knjige navedem naslednji odlomek:

»Tovariša Ferda Kravanjo-Skalarja so ujeli Italijani že prvi mesec okupacije na Dolenjskem — kakor sem zvedel pozneje, na Travnici gori. V zaporih so ga prepoznali kot starega ilegalca in diverzanta na Primorskem še iz predvojnih časov. OF je napravila vse, da bi ga rešila.

Ker so mu pri aretaciji prestrelili pljuča, so ga iz zaporov pripeljali na II. kirurški oddelek in ga strogo zastražili.

Strelna rana se mu je izredno dobro zdravila in kri v prsnem košu hitro sušila. Zdaj zdaj bo zrel za vrnitev v zapor in ustrelitev. Tudi v času, ko je bil tako slab, da ni mogel prinesiti žlice do ust, je sedel ob njegovi postelji noč in dan italijanski stražar, da Kravanja ne bi pobegnil.

Kaj storiti?

Kaj vse je napravil dr. Arko, da bi rešil človeka, ki mu je grozila smrt z dveh strani! Večkrat ga je operiral, presedal ob njem cele noči. No, poleg zdravljenja je bolniku pomagala tudi njegova odporna narava, narava toliminskega hribovca, da je polagoma začel okrevati. Toda bolj ko se je izmikal eni smrti, bolj se mu je bližala druga. Da bi ga rešili, je bilo treba ukrepati previdno in premeteno.

Sestra Jedert ga je začela »spreobračati«, brezverca, »učila« ga je moliti. Med molitvijo mu je razložila ves načrt pobega. Nujno je bilo, da se je delal tako slabega, da niti hoditi ne more, pod odejo pa uril mišice, da bi bil sposoben hoditi vsaj en kilometer.

Eden od stražarjev se je silno zanimal za kirurgijo in bi bil dal vse, da bi lahko videl operacijo. Tudi za tega je sestra Jedert pripravila »molitvice«. Da bi ga še bolj podžgala v njegovi radovednosti, mu je rekla, da je vstop v operacijsko dvorano sploh nemogoč.

Neznanec v Mali čolnarski

Nekega dne konec januarja ali v začetku februarja 1942 je prišla k nam na Malo čolnarsko moja stara znanka Poldu Gruden. Poznali sva se še iz Trsta, kjer sva živeli, dokler nisva zaradi fašistične tiranije odšli v Ljubljano. Prav tako je Poldu poznala tudi mojega moža in smo se pogosto obiskovali. Poldu se je preživljala z delom v oisarni za prepisovanje, ki jo je imela na današnji Cankarjevi ulici. Vedela sem tudi, da je povezana z aktivisti in da je pristala Osvobodilne fronte.

Mimogrede je povedala, da potrebuje zatočišče za ranjenega partizana, ki je pobegnil iz bolnišnice, kjer se je zdravil pod močno italijansko stražo. Do zdaj je bil začasno v Jožefinumu, toda tam je postalo zanj že preveč nevarno. Pobeg so mu omogočili zavedni zdravniki, ki so ga potem tudi skрили.

Nadalje sta vse glede ranjenca urejala moj mož in Poldu. Nekega večera kmalu zatem je mož ranjenca pripeljal k nam. Bil je oblečen kot bogoslovec. Spominjam se, da je imel prekratke rokave. Pozneje sem zvedela, da so za njegovo močno postavbo težko našli primerno obleko. Tudi obnašal se je kot bogoslovec, celo rožni venec je stalno nosil s seboj.

Kaj kmalu se je ranjenec pri nas udomačil. Znal je pripovedovati razne dogodivščine iz svojega burnega življenja. Veliko je tudi prebiral razne italijanske časopise in revije, saj je dobro znal italijansko. Ni pa povedal, kako se piše, kar je razumljivo. Zato smo ga imenovali med seboj kar »tisti človek«. Za njegovo pravo ime sem zvedela od Polde Sele, ko je odšel od nas. To je bilo konec februarja ali v začetku marca.

V začetku ni šel nikamor ven, kasneje pa ga je včasih za kratek čas zmanjkalo. Nekoč mi je pripovedoval, da se sestaja s svojimi sodelavci v frančiškanski cerkvi. Kot »bogoslovca« mu je bilo to tudi najlažje in počutil se je tudi najbolj varnega. Čez nekaj časa sem tudi videla, kje je bil ranjen. Drugače se je ukvarjal z njim moj mož, ki mu je tudi od neke nosil zdravila in ga masiral. Jaz sem ugotavljala samo to, da v sobi diši po zdravilih. Nekoč ko moža ni bilo doma, me je prosil, če ga lahko masiram jaz, če mi ne bo nerodno. Sleknel je srajco in mi pokazal hrbet. Tam sem videla rano od krogle. Kravanja mi je pripovedoval, da je bil operiran na pljučih. Nisem mu ugovarjala, saj sem vedela, da o takih rečeh ne sme govoriti.

Kot je znano, so februarja 1943 Italijani v Ljubljani na debelo lovili ljudi in jih pošiljali v taborišča. Pri tem so preiskovali tudi vse hiše. Nekega dne so vdrli tudi k nam. Vodil jih je poročnik. Začeli so preiskovati omare. Moj mož, ki je znal italijansko, je na različne načine skušal odvrniti njihovo pozornost drugam. Tudi Kravanja se je obnašal na moč mirno. V rokah je držal neko italijansko revijo in jo prebral. Zahtevali so od njega osebno izkaznico, ki jo je seve imel na ime Peter Skalar, odpeljali pa ga kot »bogoslovca« niso. S svojo italijansčino jih je tako potolažil, da

Ko pa se je Kravanja toliko popravil, da bi lahko prenesel vse manjše napore, in ko je bilo z OF vse domenjeno, je stražarjem na tihem prišepnila: »Danes bi pa izjemoma lahko videli operacijo.« Ona da sicer tvega velik greh nepokorščine, do višjih, vendar je dobila dovoljenje od mlajšega operaterja, ki ga je obvestila o stražarjevi želji, da ga ponoči, ko ni drugih zdravnikov in sester, popelje v operacijsko sobo. Vsak čas bodo operirali bolnika za vnetim slepičem.

Kako sta se sestra Jedert in stražar začudila — ona narejeno, on pa na smrt prestrašeno ko sta se vrnili iz operacijske sobe in našla posteljo težkega bolnika prazno...«

Takšnih humanih primerov pomoči pripadnikov Osvobodilne fronte je bilo več skoraj po vseh slovenskih bolnišnicah. Zato se ob svetovnem dnevu zdravja ne spominjamo samo bolnikov in boju proti boleznim, temveč tudi vseh tistih, ki pomagajo, ko se nam začne zdravje krhati.

Tudi sam se z zadovoljstvom in hvaležnostjo spominjam vseh, ki so mi pomagali pri oskrbovanju ambulantne Gorenjskega oddela. Tu predvsem mislim na domačine z Ojstrega vrha nad Železniki, ki so mi dajali vse od podatkov do hrane.

LOJZE SOKLIČ

dobro je, če veste

V NAŠI DRŽAVI JE 4.003.400 ZAPOSLENIH LJUDI NA DRUŽBENEM PODROČJU v gospodarskih panogah in drugih (»negospodarskih«) strokah. V Sloveniji je na družbenem področju v delovnem razmerju 568.000 ljudi, skoraj vsak tretji prebivalec, kar je razmeroma velik odstotek. V Makedoniji, kjer je skoraj toliko prebivalcev kot v Sloveniji, je na družbenem področju zaposlenih 275.000 ljudi. Največ ljudi v delovnem razmerju je v Srbiji — 1.530.000 — kar je razumljivo, saj ima ta republika največ prebivalcev. Na Hrvaškem je v delovnem razmerju 989.000 ljudi, v Bosni in Hercegovini 547.000 in v Črni gori 85.000. Največ ljudi je zaposlenih v industriji: 1.560.000.

ŽELEZNIŠKI PROMET V ZASTOJU, AVTOMOBILSKI PROMET NARAŠČA SKORAJ PREVEČ HITRO — na škodo železnice in posredno tudi vsega gospodarstva. V prvem desetletju po vojni je železniški prevoz potnikov narasel od 78.400.000 na 164.100.000, v drugem desetletju pa je dosegel že 236 milijonov potnikov. Medtem se železnica ni mogla dovolj hitro prilagajati naraščajočim zahtevam. Avtomobilski promet sprva skorajda ni tekmoval z železnico. V prvem desetletju po vojni, je število potnikov v javnem avtomobilskem prometu naraslo od 15.400.000 na 33 milijonov. Toda v drugem desetletju je bil avtomobilski promet že enakovreden tekmeč železnici ali ponekod celo močnejši od nje. Tako je število potnikov v avtomobilskem prometu do leta 1965 kar na 217.700.000. V petletju do konca leta 1970 se je število potnikov na železnici že močno skrčilo in sicer kar na 157 milijonov, medtem ko je avtobusni promet imel celo 543.300.000 potnikov ali dve tretjini več kot železnica. Zelo hitro je naraščalo število avtobusov v javnem prometu. V desetletju od 1960 do 1969 je število avtobusov naraslo od 5.158 na 14.869. Hkrati je izredno hitro naraščalo število osebnih avtomobilov. Tako je bilo leta 1960 v vsej državi le še 54.257 osebnih avtomobilov, leta 1970 pa že 72.874 (dvajsetkrat več!).

NOVE VRSTE MERILEC ZVOKOV, HRUPA, SUMENJA itd. so izdelali v DR Nemčiji. S to napravo je mogoče nepretrgoma v daljšem času meriti hrup, tako da lahko z njim nadziramo, ali trušč ni premočen — npr. v tovarnah, na letališčih, v cestnem prometu itd. Doslej so bili sicer že v rabi instrumenti za merjenje hrupa, vendar mnogo manjše uporabnosti.

V BENETKAH JE VEČ GOLOBOV KOT PREBIVALCEV. Ocenili so, da je zdaj v mestu okrog 300.000 golobov, ki niso le značilnost Benetk in v veselje ljubiteljev živali, marveč tudi precej hudi škodljivci. Njihovi iztrebki vsebujejo kisline, ki razjedajo nevarno številne umetnostne spomenike. Poleg tega so golobi tudi raznašalci bolezenskih klic. Doslej jih niso odločeneje zatirali ter preganjali, ker so pač ena izmed turističnih znamenitosti, zlasti na Markovem trgu. Nekateri pa golobe zagovarjajo tudi kot brezplačne mestne snazilce, češ da pospravijo mnogo odpadkov po ulicah in nabrežjih kanalov. Doslej so se golobi tako razmnožili, da jih je očitno preveč celo za ljubitelje živali. Zato so oblasti sklenile, da bodo začeli omejevati razmnoževanje golobov s kontracepcijskimi pripravki, ki jih bodo mešali med pičo. Živali, ki se bodo hranile s tako pripravljeno pičo, bodo (menda večinoma) postale jalove.

NA OKUS NAFTE SE BOMO MORALI NAVADITI. Če BOMO HOTELI JESTI RIBE — že v bližnji prihodnosti. Ponekod na Sredozemlju so že ujeli ribe, ki so imele okus po nafti, kakor je ugotovljeno v poročilu mednarodne organizacije za prehrano in kmetijstvo (FAO). Dognali so, da ribe z neprijetnim okusom prihajajo od italijanske, francoske in španske obale. Ni težko uganiti, zakaj ima ribe meso okus po nafti, bolj čudno je le, kako je mogoče, da ribe v tako onesnaženem morju sploh še živijo. Tako velike ladje, tako imenovani tankerji, ki prevažajo nafto, »prispevajo« na leto kar 300.000 t nafte, da je morje pošteno »zabeljeno«. Razen tega še čistilnice nafte (rafinerije) snustijo v morje na leto okrog 20.000 ton naftnih odpadkov.

brest

☎ 791 080

SALON POHIŠTVA CERKNICA

Spomini notranjskega proletarca

Srečate ga lahko v Ložu. Še zmeraj nosi lovski klobuk, čeprav je dvocevko odložil že pred leti. Nekaj se mu je zamerilo. Najbrž to, da je začel denar dobivati večjo veljavo kot človeške vrednote, da smo tovarništvo zrinili v ozadje. Iz tega lahko sklepamo, da je malce zagrenjen. Je pa kljub temu zelo zanimiv kot osebnost. Njegov koščen in nagubani obraz se pogosto razleže v nasmeh, zakaj še danes je zmožen zagošiti kako šaljivo. Glas ima močan in raskav, zna pa izvirno in prepričljivo pripovedovati, četudi je bolj slabega spomina. Po tem opisu boste morda ugabili, da gre za Franceta Virta.

France Virt je pravi notranjski proletarec. Rodil se je na Milanovem vrhu pri Čabru 4. aprila 1913. Imel je še brata Lovra in Nanceta, sestro in mater. Pravega doma pravzaprav ni poznal, ker se je družina selila za kruhom in delom. Pred vojno so se bili nastanili v Viševku, France pa je delal na žagi na Marofu. Bil je paralelni cirkularist. Tu je začel dajati za Rdečo pomoč, zahajal je v bližnjo »barako« na predstave Delavskega kulturnega društva »Svoboda« in se vključil v znamenito kmečko-delavsko gibanje, ki je 1936 v Loški dolini prevzelo občinsko oblast. Ze takrat se je zameril nekaterim zagrizenim klerikalcem, zlasti čevljarju Mežnarčku iz Vrhnike pri Ložu. Menda tudi pri zbiranju orožja, streliva in drugega za prve partizane ni ostal nezapažen, zato je moral prav kmalu v gozdove. K partizanom je stopil 4. marca 1942.

Čas p.vega partizanstva je bil čas mnogih pobov, sestankov in priprav na spomladansko vstajo. V bojih tedaj še ni sodeloval. Začeli so se šele z Rakovsko četo in z Zidanškovim bataljonom. France je bil ob ustanovitvi bataljona vključen v sestav 4. čete, katere komandir je bil sprva Pero Ožbolt. V sestavu te čete je doživel nezaheleno, a zelo zanimivo pustolovščino. V Loškem potoku so ga ujeli prvi slovenski belogardisti. Kako je to bilo?

»Spominjam se: Tone Cindrič je bil, Janez Mlakar-Pangrè pa Blažkov Tine, Janez Bradač-Gozdar, kot so mu rekli, Razdrih, neki učitelj in jaz. Sedem nas je bilo. Šli smo v Grčarice rekvirirat 7 konjičkov-bosančkov. Nazaj grede smo naredili miting v Loškem potoku, jaz sem zamenjal Gozdarja na straži. Čudno se mi je zdelo. Začelo je pokati, jaz pa vso noč nisem dobil izmene. Padal je dež, zlezal sem na smreko in tam čakal do jutra, a ni bilo nobenega naših od nikjer. Drugi dan je bil neki praznik, ljudje so hodili k maši na Hrib. Jaz si pravim: »Kaj čem zdaj več tukaj?« Potem dam nekemu dečku 10 lir, naj gre pogledat, če je kaj naših doli. Kmalu pride nazaj povedat: »Saj je polno naših, kar dol pejte!« So bili pa belogardisti! Takrat še nis imeli uniform kot mi ne, puške so pa imeli. Jaz grem dol in se smejem, oni pa: »Roke gor!« Sem dejal: »Ja, kaj pa čte vi meni?« Sem brž pogruntal, kaj bi moglo biti in sem se naredil nevednega. Potem so me razorožili in odpeljali h kaplanu na zaslišanje. Potem so me pa v cerkev zaprli...«

Po dr. Metodu Mikužu se je to moralo zgoditi 15. maja 1942. Tega dne je kaplan Leopold Puhar v Loškem potoku postavil na noge in oborožil prvo belo gardo na Slo-

venskem, ki pa je gospodovala le dva dni. Dne 17. maja 1942 jo je Zidanškov bataljon premagal in zajel te belogardiste. France Virt je bil v cerkvi zaprt dva dni in vsaj v začetku je kazalo, da mu bo trda predla.

»Ko so me drugi gnali na zaslišanje k tistemu kaplanu, me je vprašal: »Iz katere enote si?« »Kaj pa jaz vem, mene so vzeli nasilno«, sem se skušal izvleči. Pa kakšni da smo, da smo brezverci. Je pa bila mati mi poslala z obleko neko podobico Kristusa in ta mi je zdaj prišla prav. Sem mu pa pokazal tisto podobico. Sem dejal: »Kakšni brezverci smo, saj imam tukaj tole...« Je pa tisti kaplan kar rdeč postal. Drugi dan so me spet vodili na zaslišanje, tisto noč potem sem pa ušel. Čez dan sem hodil opazovat v zvonik. Oni so pa zmeraj kričali: »Kje si, si gor, si zdolaj?« Prav prec dol s turna! je zakričal, ko me je videl, da sem gledal dol. Na pokopališču so imeli postavljeno »Schwarzlose«, pokrit s šotorko, ki pa je bil postavljen le za strah, zakaj za streljanje ni bil uporaben. Videl sem, da bom prav tam lahko ušel. Ponoči sem potegnil tiste burnike pri dvodelnih vratih in jih nato počasi razmaknil smuknil čez pokopališče, pa čez Retje gor. Tam sem dobil Dimača in Matičnovega Jakoba s Poljan, potem pa sem šel v Smrekovec. Zjutraj so naši napadli belogardiste na Hribu, ki so se morali vdati. Vse so polovili, tudi kaplana. Moral je še nesti zaboj municije proti našemu taborišču. Potem ko je povedal za še drugo skrito orožje, so ga izpustili. Večina tistih belogardistov je ostala pri partizanih, a so se ob italijanski ofenzivi zvečine vdali Italijanom...«

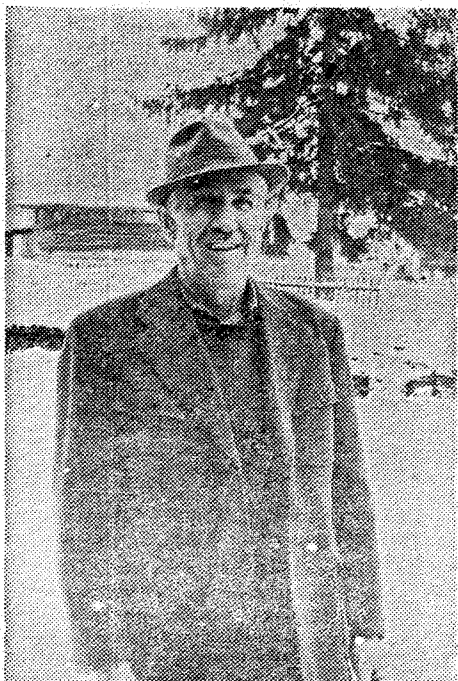
V tistem času se je partizanom pridružil tudi Virtov Lovro, Francetov brat, ki se je brž osposobil za minerja. Bojeval se je v minerskem vodstvu Šerčerjeve origade, in ko je brigada poleti 1943 šla po hrano in živino v dolino Krke, ga je od zadaj, ko je jahal na konju, zadel izdajalski rafal. V Krki sta ostala Lovro in konj... Tako so tovariši povedali Francetu.

France Virt je srečno preživel italijansko ofenzivo. Z Loškim odredom na Primorsko ni šel, zakaj tja so šli sami mladi, izbrani partizani. France je bil dodeljen za zvezo in v zaščito Civilnemu logorju. Teh časov se spominja kot najbolj težavnih in mučnih. Treba je bilo hoditi po hrano, ki je ni bilo dobiti, izogibati se zasledam belogardistov, najhujši pa je bil pogled na zaskrbljene, premrle in lačne obraze otrok v zemljankah. Na spomlad so »Civilni logar« evakuirali na Dolenjsko in v Belo krajino ter nesrečne družine potaknili po hišah dobrih ljudi daleč stran od Notranjske. Možje so stopili v Gorjanski bataljon, tisti iz zaščite, med katere je spadal tudi France Virt, pa so bili vključeni v Šerčerjevo brigado. France je prišel v 4. četo 4. bataljona. V sestavu Šerčerjeve brigade se je udeležil nekaterih zelo hudih bojev. Zadnji je bil boj pri Dobrniču v bojih prvih dveh slovenskih divizij za Žužemberk, ko je Šerčerjeva brigada uničila dva srednja italijanska tanka. France je bil tedaj ranjen od mine iz težkega minometa v nogo. Kandarov France in Rajdkov Lojze sta ga na konju spravila v bolnišnico pod Snežnikom.

Ob kapitulaciji Italije je France Virt toliko okrevljal, da je z Andretovim Petrom in še nekaterimi partizani, kurirji in terenci, razoroževal Italijane v Babnem bolju.

»Potlej sem prišel na rajon, kjer sem organiziral in vodil narodno zaščito. Imel sem zaupnike po vaseh, ki so izdajali dovolilnice za gibanje z osvobojenega ozemlja na neosvobojeno in obratno ter poročali o vedenju in gibanju belogardistično usmerjenih vaščanov. Bil sem v Viševku, v Babnem polju, povsod tam, kjer se je zadrževal rajonski odbor. V Kočavasi sem naredil upravno-politični tečaj in dobil sem čin starejšega vodnika. Ko je bilo vojne konec, sem bil postavljen za poveljnika milice v cerkniškem okraju...«

Franceta Virta je vleko nazaj na žago, k cirkulariki. Ni hlepel po dobri službi. Skromno, kakor je sodeloval v boju za svobodo in za revolucijo, je potem sodeloval pri obnovi uničenega gospodarstva. Mnogo žaganic je šlo skozi njegove roke in prek njegovih ramen. Bržda je prav zato malo usločen. Potarnal pa ni nikoli. Delavec je bil, delavec je ostal ter si kot delavec tudi zaslužil pokojnino. Spletel si je skromno gnezdece v nekdanji škrobeci delavnici v Ložu. Tu sedaj obuja svoje spomine na vojne dni. Raztrgani so, marsikaj v njih manjka. A vendarle, to so lepi spomini...

France Virt živi zdaj kot upokojenec v Ložu.

FRANCI STRLE

Bilo je med vojno in bil je hladen dan v novembru. Popoldne je v vas prikorakalo šest nemških vojakov, vsi s čeladami na glavah, s puškami in revolverji. Menda so bili policisti.

Kam so namenjeni? Kaj bodo storili? Ljudje so se zaskrbljeno umaknili v hiše. Tudi otrok ni bilo več ne videti ne slišati.

Nemci so se držali resno in po hišnih številkah so se ozirali. V hišah, mimo katerih so šli kar naprej, so si vaščani nekoliko oddahnili. Le skozi okna so še pogledovali za oboroženci.

Vseh šest se je ustavilo pred široko, nizko hišo — pri Kosovih. Bili so to kmečki ljudje. Imeli so dosti otrok, a malo zemlje. Dve odrasli hčerki sta bili tedaj služkinji v mestu, starejši sin pa se je tam učil za mehanika. Tako je bilo doma le še pet otrok.

Trije Nemci so se razpostavili okrog Kosove domačije. Tam je na dvorišču zalagal domači pes čuvaj Muri. Bil je manjše vrste volčjak. Zdalj pod Nemci so vsi psi te vrste morali biti na verigah, zato je bil Muri priklenjen k svoji lopi pred hlevom.

Drugi trije policisti so stopili v hišno vežo. Pri kuhinjskem štedilniku je sedel oče Kos, ki ga je v tej mrzli jeseni spet prijemal revmatizem. Mati je stopila Nemcem nasproti in ni mogla prikriti strahu pred njimi.

Vseh pet Kosovih otrok je bilo tedaj pri živini in pri drotih, ki jih je bilo

jezil nad njim, najbrž zato, ker je streljal na psa in jih vse po nepotrebnem razburil. Ta pa se je izgovarjal in kazal z rokami, kako da je pes bil vsega kriv.

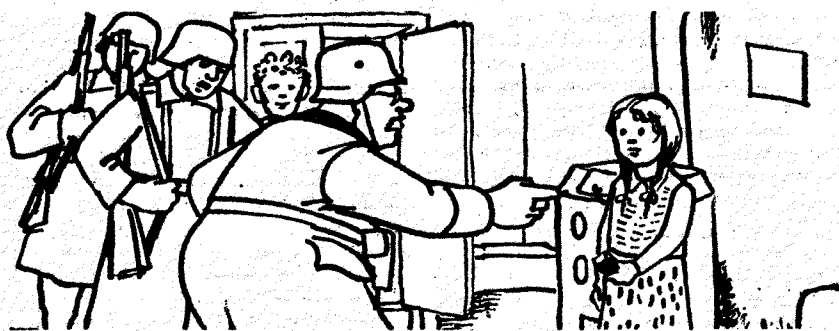
Muri je bil zvest čuvaj. Ponoči nobenemu tujcu ne bi pustil približati se hiši, čez dan pa tudi ne, kadar Kosovih ni bilo doma. Ko so zdaj ti policisti prišli, je samo malo zalajal, potem pa se je umaknil k svoji lopi z verigo vred. Mlademu Nemcu na dvorišču je menda bilo dolgčas in je pričel psa dražiti. In ko se je Muri navsezadnje zakadil vanj, ga je ustrelil.

Trije mlajši Kosovi otroci so skočili k Muriju. Radi so imeli prijaznega, zvestega psa, ki se je znal igrati z njimi. Zdalj mu je krvaveče telo še zadnjikrat vtrepetal in je negibno obležalo.

Oni drugi Nemci so se vrnili v hišo. Spogledali so se...

Iz odprte izbe je vanje puhnil duh po sežganem papirju. Medtem, ko so se mudili na dvorišču, je izbi nekdo zakuril v peči. To je gotovo storila Francka. S škatlo vžgalic v roki je stala ob peči.

Nemci so zavpili in planili. Francko so sunili stran in odprli gornja vratca peči. Iz odprtine je svignilo nekaj isker. Eden od policistov je s kavljem dregnil vanjo. Plamen je bil že opravil svoje delo in je zapustil za seboj le

Ilustracija: Evgen Sajovic

Fran Roš:

OBISK PRI KOSOVIH

treba pripraviti za zimo. Vse so zdaj Nemci nagnali v hišo skozi zadnja vrata.

Dobro rejen Nemec z očali je ukazoval drugim policistom. Nobeden Kosovih ga ni razumel, ko jim je s cvilečim glasom osorno govoril in jih preteče gledal. Med njimi pa je bil eden, ki je za silo znal slovensko, in ta je bil tolmač.

Marsikaj so hoteli vedeti. Kdo od Kosovih ni doma? Kdo je tisti, ki ima zvezo s partizani? Kdo prenaša njihovo pošto in tudi slovenske časopise in letake? Kdo izmed treh fantov in obeh deklet, ki stojijo zdaj tukaj pred njimi? Ali ne tale dolginasti fant, ki bo štirinajst let star in mu je Johan ime, smrkačcu?

Vitki, temnooki Johan je v resnici bil Ivan. Odkimal je s kuštravo glavo, kakor da se mu še sanja ne o tem. In vendar je bil zares on tisti, ki je partizanom opravljal kurirsko službo. Tega pa seveda ni smel priznati, tem grdim jašistom že ne. Lahko bi se strašno maščevali ne samo nad njim, ampak nad vsemi Kosovimi. Toda kako da so zasumili ravno njega? Ali so nemara kaj več vedeli?

»Pogledali bomo sami,« je dejal njihov tolmač. Vsi so razumeli, kaj je s tem hotel povedati. Preiskali jim bodo prostore v hiši in zunaj, da najdejo to, kar hočejo najti.

Ivan je rahlo prebledel in nemirno pogledal okrog. Njegove oči so se ujele z resnobnim pogledom dvanaestletne sestre Francke, ki si je z zobmi grizla konec las, spletenih v kito. Edino ta je poznala bratovo skrivnost. Vedela je namreč, da je Ivan davi iz gozda spet v nahrbtniku prinesel sveženj partizanskih tiskanih papirjev. Skril jih je v izbi, v cev peči, ki je bila cefirka. To jesen še niso kurili v njej. Se ta večer je Ivan nameraval papirje raznesti na določene kraje. Če pa jih Nemci zdaj najdejo v peči, bo to slabo in hudo zanje vse.

Dva policista sta stopila v izbo. Eden je odprl omaro, drugi je stopil proti peči.

Tedaj je zunaj na dvorišču ostro zalajal Muri. Zarenčal je besno in ni utihnul, dokler ni jeknil strel.

Kaj se je zgodilo? Ali so partizani v bližini? Nemci v hiši so s puškami v rokah planili k zadnjim vratom.

Sredi dvorišča je oblit s krovjo ležal Muri, še vedno pripet na železno verigo. Pred njim je stal policist s puško. Še zelo mlad. Debeli Nemeč se je raz-

kup pepela. Ta je gotovo bil od papirja, ki ga je dekle sežgala. Predzrnica! Debeli policist je s svojo težko roko plosnil Francko po licu, da jo je kar zaneslo k zidu.

»Ti si prižgala v peči!« je zakričal tolmač. »Kaj si skurila? To so bili partizanski časopisi! Ha!«

»Bila sta dva stara šolska zvezka še iz slovenske šole in tudi oblanci od lesa so bili,« je hitro odgovorila, vsa rdeča po enem licu.

»Zakaj si to storila? Pa ravno zdaj, ko smo mi tukaj? Otrok si še, ampak si že hudo pokvarjena! Prava tičica! Čemu si zakurila? Povej po pravici, če ne...«

»Sem pač zakurila,« je dovolj pogumno rekla Francka, »da bi v izbi bilo topleje, da bi se vi Nemci lahko pri nas malo ogreli...«

»Da bi nas ne zeblo? Tako zelo nas imaš rada, kajne? Kakšna lažnivka in hinavka si!«

»Hotela sem nekaj za vas storiti, da ne bi bili več tako hudi...«

»Kakšna smrklja!« je še srdito dejal tolmač in je potem ostalim Nemcem v njihovem jeziku ponovil dekličin odgovor. Vsi so se razjezili nad njo in jo obsipali s surovimi besedami, ki pa jih je le slabo razumela. Se je neki policist pregledal pečico, a razen sivega pepela v njej ni našel ničesar. Prebrskali so tudi omare in postelje, pretipali stene in tla. Potem so prevahali še druge prostore. Ničesar niso našli. Nazadnje so vendar v shrambi odkrili nekaj prekažene svine in pehar jajc. Tudi kanto masti so vzeli s seboj.

»Tvoja sestra je potuhnjena,« je tolmač še povedal Ivanu. »Ampak tudi ti si mi pravi tiček! Če te mi kdaj najdemo kje blizu gozda, te pri prči ustrelimo. Prav tako kakor smo vašega psa...«

Odšli so in Kosovi so si globoko oddahnili. Ivan pa je šepnil sestri Franci: »Ti si rešila mene in nas vse, ko si sežgala partizanske časopise!«

»To pa sem lahko storila, ker so Nemci tedaj odšli iz izbe, potem ko je eden od njih ubil našega Murija.« Vsi so z žalostjo mislili na udogega Murija, ki je ležal zunaj na dvorišču. Zanje vse se je žrtvoval. Treba mu bo sneti verigo in ga pokopati. Bil jim je dober in zvest prijatelj.

berilo za mlade

Občine, Bazovica, Rižarna

Mladina pred spominsko ploščo na Občinah

Dne 21. marca smo se v zgodnjih jutranjih urah odpravili na težko pričakovan izlet. V spremstvu povabljenih gostov-borcev smo krenili proti Trstu. Ko smo prestopili mejo, smo zavili proti znanemu strelišču na Občinah. To je kraj, kjer je pred več kot petindvajsetimi leti padlo pet zavednih Slovencev. V spremstvu Albina Bubniča, ki so nam ga določili za vodnika, smo si najprej ogledali prostor, v katerem je spominska plošča z vklesanimi imeni Vinka Bobka, Ivana Ivančiča, Simona Kosa, Pinka Tomažiča in Ivana Vadenala.

O padlih junakih je spregovoril Franc Sluga in med drugim povedal:

»Na tem mestu so 15. decembra 1941 ustrelili junaka Ivana Vadenala iz Žej in štiri njegove sotrpine. Pripeljali so jih v zgodnjih jutranjih urah in jih ustrelili v hrbet...«

Spominu padlih smo se poklonili z enominutnim molkom, na ploščo položili cvetje in tiho odšli proti avtobusom, da bi nadaljevali pot do Bazovice.

Dne 1. septembra 1930 se je posebno sodišče iz Rima preselilo v Trst, da bi sodilo skupini fantov, ki so izvedli bombni atentat na uredništvo fašističnega lista »Il popolo di Trieste«. Obtoženih je bilo sedemdeset oseb, vendar so jih fašisti ujeli samo dvainpetdeset. Osemnajstim od teh so sodili že v Rimu, preostali pa v Trstu.

Večina je bila obsojena na dolga leta ječe, Ferdinand Bidovec, Fran Marušič, Zvonimir Miloš in Alojzij Valenčič pa na smrt. Spomenik tem štirim pogumnim fantom — ustreljenim na Bazovici — je bil že petkrat oskrunjen in se še sedaj poznajo na njen posledice nasilja. Pod smreko leži kamen in na njem so z zlatimi črkami vklesana štiri imena, ki kljubujejo času in nasilju.

Bile so sanje, draga moja in vendar koliko resnice v njih. Vsak dan pošiljam vrtnice rdeče, pošiljam tebi kapljice krvi, iz mojega srca krvi, rdeče bolj od vrtnic

Poslovili smo se od kraja, kjer so padle te žrtve in se napotili na ogled krematorija v Rižarni. Že v šoli smo brali

o tem kraju in zvedeli, kako so tu zverinski mučili ljudi. V celice, ki niso daljše od dveh metrov, so strpali tudi po šest ljudi. Ni pa mogoče primerjati vtisa pri branju knjige s tistim, kar smo doživeli ob pogledu na to strašno mučilišče. O vsem, kar se je tu dogajalo, nam je govoril Albin Bubnič, ki je na podlagi seznama usmrčenih začel prvi raziskovati podrobnosti v zvezi s tem strašnim bojem živih mrličev v zloglasni Rižarni.

Skozi visoka vrata smo vstopili v obzidan prostor, v katerem je nekaj poslopij. Najprej smo odšli v poslopje s celicami. Sedemnajst jih je. Široke so približno meter, dolge dva in široke prav toliko. Vanje držijo lesena vrata z zapahi. To so temačni prostori s pogradi iz trdih desk. Samo v stropu je majhna odprtina, skozi katero je do jetnikov prihajal neznošen smrad. Smrad zato, ker so fašisti v bližnji prostor metali živalske kože. Po razpadajočih kožah so se pasle muhe in drug mrčes, zaradi česar so jetniki trpeli neznošne muke. Dneve so šteli tako, da so s kosom kamna ali žebeljem zarisovali v steno črte in pike, ki še danes spominjajo na te čase.

Na drugi strani se je dvigal v zrak štirideset metrov visok dimnik, iz katerega je prihajal vonj po zgorelem in opečenem človeškem mesu. Vsak dan so nekaj jetnikov odpeljali v ta strašni prostor. Na smrt obsojeni je moral skozi vrata, za katerimi je stal krvnik, ki je vsakega udaril z macolo po glavi. Onesvečenega so naložili na voziček in vrgli v peč, kjer je zgorel. Da bi fašisti zadušili krike groze, so na ves glas prižigali radijske sprejemnike in motorje ter z njimi zganjali strašen hrup.

Iz kraja, kjer je bila nekoč sušilnica in predelovalnica riža in kjer je med vojno izgubilo življenje okrog tri tisoč ljudi, je bil pobeg skoraj nemogoč. »Pod okni je bila razpeta bodeča žica, v bližini pa stražarnica in še kakke tri metre visok zid z bodečo žico!« nam je povedal Albin Bubnič.

Danes si lahko v Rižarni ogledate spominsko ploščo s peterokrako zvezdo ter z napisom v italijanščini in sloven-

ščini, lahko pa preberete tudi besede, ki so jih zapisali na stene na smrt obsojeni.

*Samo en bel, en češnjev cvet
odlomi moja draga,
saj veš, kako tak pozdrav
človeku za rešetkami pomaga.*

V Rižarni smo se poslovili od Albina Bubniča in se napotili proti tržaškemu pokopališču, kjer smo si ogledali grob padlih iz naših krajev. Položili smo cvetje in prisluhnili besedam tovarišice Slugove, ki ima tu pokopanih nekaj svojcev. Povedala nam je, kje in kako so jih ujeli ter ustrelili.

Malo dlje smo se zadržali tudi pred grobnico Pinka Tomažiča in večkrat prebrali besede, ki jih je zapisal dve uri pred smrtjo:

*Ce bo vreme lepo, bom vesel in
bom še enkrat pozdravil naravo in svet.
Saj ne bo nič hudega, vse bo
minilo prav v hipu in zemlja, ki sem jo ljubil,
me bo sprejela. Postal bom njen del,
ključ novih presnavljanj, ključ novih življenj!*

V Trstu smo si ogledali še predstavo tamkajšnjega slovenskega gledališča. Vračali smo se polni novih spoznanj; spoznanj, ki nas bodo spremljala vse življenje.

ILONKA ČELHAR

Stric Zvonko

Ob začetku vojne je bilo mojemu stricu Zvonku komaj sedemnajst let. Obiskoval je klasično gimnazij v Mariboru. Nikoli se ni hotel družiti s tistimi, ki so nosili bele podkolenke. Pravi, da so bili to Hitlerjevi prijatelji. »Včasih smo

šev se je zadržal: »Je tu Lešnik?« Stric se je prestrašil, vendar je hitro dejal, da ga ni. »Odšel je v mesto in se danes ne bo več vrnil!« Uh, kako se je znašel! Usta si je zapisal in naslov stricvega stanovanja, potem so odšli. Stric je hitro izginil iz pisarne in o nevarnosti obvestil tudi druge tovariše. Uganil je, da so izdani. Še tisto dopoldne so se odpravili v partizane. Ob odhodu se jim je posrečilo s seboj odnesti hrano in celo orožje iz nekega domobranskega skladišča. Pri tem jim je pomagal neki domobranski oficir, ki je sodeloval s partizani.

Stric Zvonko je tako prišel k partizanom še zelo mlad. Bil je araber partizan in je kmalu postal oficir. V bitki za Žužemberk je bil hudo ranjen, saj mu je krogla zdrsnila samo za prsi mimo srčne žile. Srečna sem, da so ga ozdravili v Barju. Danes dela moj striček v »Elektrokovini«. Tako rada poslušam zgodbe iz vojnih dni, a ga težko pripravim k pripovedovanju. Morda bo v prihodnje kaj bolj zgovoren in potem boste lahko o njem še marsikaj zvedeli.

LUČKA LESNIK

Izlet

Nekega sončnega dne nedolgo tega smo se taborniki in druga mladina odpravili na Paški Kozjak, koder so hodili tudi borci 14. divizije. Zbrali smo se pred avtobusno postajo v Šmartnem. Imeli smo svoj avtobus »Krpna«. Komaj smo se zrinili vanj, saj nas je bilo dvestošestindeset. Čeprav smo bili iz Slovenj Gradca, Raven na Koroškem, Dravograda, Šmiklavža, Dovž in iz Šmartne ter se poprej še nismo poznali, smo se kaj hitro spoprijateljili. Bili smo čedalje boljše volje, pripovedovali smo si smešnice in peli partizanske pesmi.

V Doliciu so mladinci izstopili, ker so odšli na Paški Kozjak po daljši in naporejši poti kot mi. Mi pa smo se peljali še do Pake. Tam smo izstopili, se postavili v vrsto in odšli po ozki stezi. Občudovali smo okolico, ki je bila posuta s telohom in trobenticami. Ker smo dolgo hodili in ker je bila pot naporna, smo bili že precej utrujeni. Končno smo le prišli do koč, kjer smo se odpočili in se okrepčali, pa še igrali smo se nekaj časa.

Potem smo odšli na vrh Paškega Kozjaka. Tam so bili vojaki in bivši borci 14. divizije. Zbrali smo se okrog enega izmed teh borcev, ki nam je pripovedoval o bojih te legendarne partizanske divizije. Vsi smo napeto poslušali, ker smo premalo vedeli o njenih hudih bojih. Ko je končal, smo se vrnili h koči, kjer smo imeli kosilo. Dobro smo se okrepčali in se potem odpravili proti domu. Vrnili smo se po poti, po kateri so prej hodili mladinci.

Pohoda na Paški Kozjak se bom še dolgo spominjala!

IRENA HARTMAN

kramljanje

Spoštovana Milena!

Oglašam se vam in prilagam fotografijo k prispevku »Strelišče na Občinah in v Bazovici ter zloglasna Rižarna«, ki sem vam ga poslala prejšnji teden. Na sliki je spominska plošča na Občinah, pred katero smo položili šopek cvetja. V krajši slovesnosti sta spregovorili tudi tovarišica Sluga in ravnateljica naše šole Vera Brgočeva. Izleta v spominske kraje, ki ga opisujem, so se udeležili učenci četrtega, petega, šestega, sedmega in osmega razreda. Fotografijo je naredil tovariš Albin Bubnič in se mu zanj tudi prek »TV 15« iskreno zahvaljujem, kakor tudi za vse, kar nam je povedal. Ne zamerite, da sem vam jo poslala šele danes, skoraj deset dni po prispevku. Kljub temu upam, da jo boste s pridom

uporabili. Ob priložnosti se vam bom zopet oglasila in še kaj napisala, za vas in za našo stran.

S tovariškimi pozdravi!

Ilonka Čelhar
Prestranek 18
66258 Prestranek

Draga Ilonka!

Fotografija je dobra in mi ni žal, da sem jo počakala. Sicer pa je danes objavljeni zapis eden tvojih boljših prispevkov, posebno kar se tiče točnosti podatkov, ki so bili doslej edina šibka stran tvojega pisanja.

Lepo pozdravljena!

MILENA

Draga Milena!

Kot veste, se vam oglašam že drugič. Sploh ne vem, zakaj niste objavili mojega prispevka. Mar mislite, da ga nisem napisal jaz, ker je bil natipkan? Prav lepo se vam zahvaljujem za vašo novoletno če-

stitko, ki ste mi jo poslali. Čeprav je sedaj malo pozno, vam tudi jaz želim vse najlepše in mnogo uspeha pri urejanju prispevkov, ki vam jih pošiljam. Prihodnjic se vam bom oglašil s prispevkom, samo prosim vas, da mi poveste, kaj vam v mojem prvem sestavku ni bilo všeč.

Sedaj pa vas prav lepo pozdravljam, pa kmalu mi pišite!

Rajko Knaps
Smokuč 50
64274 Žirovnica

Dragi Rajko!

Vse sem pregledala, a o tvojem prispevku ni sledu. Tako ti na vprašanje ne morem odgovoriti, le opravičim se ti lahko in obljubim, da se v prihodnje kaj takega ne bo več dogodilo. S strojem napisan spis pa pra v nič ne moti, samo še bolj sem ga vesela.

Lepo pozdravljen!

MILENA

90 MINUT?

Pred dnevi je Tanjug sporočil iz Niša, da je predsedništvo občinske konference SZDL sklenilo, da ne sme niti en sestanek trajati več kot 90 minut, ne glede na to, o čem bodo razpravljali.

Menili so, da so diskusije profesionalnih diskutantov po navadi jalove in da po navadi vplivajo na pasivnost članstva.

Utegne pa se zgoditi, da bo prebivalec Niša prišel kritizirat kakšen tovariš od zgoraj.

Beograjska »Politika« piše, da ti tovariši po navadi ne govorijo manj kot devetdeset minut, in sicer ne glede na to, za kaj gre.

Tovariš — 27. III. 1972

TARNANJE V ZBORU

Ko sem obiskal neko ugledno sarajevsko podjetje, je direktor na sestanku navedel za poln voz »objektivnih težav«, da to ni dobro, da je ono ovira. Potem ko sem ga odkrito vprašal, kakšno je dejansko stanje, se je ozrl na levo in desno in mi zaupno povedal, da jim gre kar dobro.

»Zakaj pa potem tarnaš?« — sem ga vprašal.

»Ko ves zbor tarna, tovariš Džemo, jaz ne morem prepevati. (Džemal Bijedić v »Dnevniku«).

Borba — 2. IV. 1972

OSEBNI DOHODKI SE ZNIŽUJEJO

Po statističnih podatkih je januarjski osebni dohodek v Sloveniji (izplačan v februarju) znašal povprečno 1705 din, to je za 14,7 % manj od decembrskega. V gospodarstvu je povprečje znašalo 1657 din, to je 12,5 % manj kot decembra, v negospodarskih dejavnostih pa 1975 din ali 20,5 % manj od decembrskega.

Gospodarski vestnik — 24. III. 1972

VSE IZ UVOZA ...

Do sedaj smo pili uvoženo kavo z domačim sladkorjem. Sedaj pijemo uvoženo kavo z uvoženim sladkorjem.

Domače vode za kavo bo dovolj, če bo Donava imela iz uvoza višje stanje vode.

Večernje novosti — 31. III. 1972

POTUJOČA KNJIGARNA PARTIZANSKE KNJIGE:

Cetrtek, 6. aprila: Trbonje
Petek, 7. aprila: Libelice — Črneče

Sobota, 8. aprila: Ojstrica

NASE GESLO: Dobra knjiga v vsako vas!

KNJIŽNI HRAM NA KOLESIH razstavlja, prodaja, sprejema naročila in prednaročila za knjige, revije in časopise VSEH SLOVENSkih ZALOŽB.

PARTIZANSKA KNJIGA organizira literarno, glasbene prireditve in pogovore z literati; predvajanje barvnih 16 mm filmov o vseljudski obambi, o naši revoluciji in o bojih za pravico drugih narodov.

MEDNARODNO LETO KNJIGE 1972 je lepa priložnost, da vsi, ki se ukvarjajo s KNJIGO, nesebično sodelujejo in s tem pripomorejo k širjenju kulture med Slovenci.

Kaj je in od kod izvira mafija

Poznavalec svoje ožje domovine Sicilije, Giuseppe Pitre, je takole opredelil to družbeno zlo:

»Mafija ni ne sekta ne društvo, saj ne pozna nobenega statuta. Pripadnik mafije ni noben tat in razbojnik, marveč le pogumen človek, ki se preveč zaveda samega sebe in preveč poudarja svojo lastno moč, ki naj bi bila edini razsodnik v vsakem sporu. Ne prenaša superiornosti, zlasti pa ne nasilja drugih ljudi, hoče pa, da ga spoštujejo vsi okrog njega. Kadar je prizadet, se ne zateka k zakonom, marveč

LUCKY LUCIANO, gangster, doma iz Lercara. Denarja si je nabral s tiho-tapstvom alkoholnih pijač v letih prohibicije. Postal je eden od vodij »Sindikata zločinca«. Leta 1936 je bil obsojen na trideset let ječe, toda leta 1946 so ga izpustili zaradi uslug, ki jih je storil zaveznikom na Siciliji.

si hoče najti pravico sam ali pa s pomočjo sebi enakih ljudi.

V glavnem Sicilijanci trdijo, da pojma mafije ne smemo istovetiti z zločinstvom. Ubojev pri njih v povprečju ni nič več kot v drugih deželah. Pa je res tako?

Don Pietro Ulloa, javni tožilec v Trapaniju in nadvse zvest pristaš pokvarjene bourbonske kraljevine, je leta 1938 zadevo videl drugače:

»Na Siciliji ni uradnika, ki se ne bi uklonil volji kakšnega veljaka in ki ne bi vlekel koristi iz svoje funkcije. Zaradi splošne korupcije se je ljudstvo zateklo k nič manj čudnim in nevarnim sredstvom. V mnogih vaseh imajo »bratstva« (fratelanze), ki jih družijo, ne da bi se sestajali. Edina vez jim je vodja, ki je ponekod posestnik, drugod pa tudi župnik. Imajo skupno blagajno. Iz nje črpajo denar, s katerim lahko podkupijo javnega uslužbenca, ali pa ga zaščiti in po potrebi dajo odstraniti. Ljudstvo se je povežalo z zločinci. Med zaščitniki »bratstev« ne manjka niti sodnikov... Tako se dogaja, da mestnih stražnikov ni moč poslati na obhod po ulicah. Tudi ni moč dobiti priča za zločine, ki so bili storjeni sredi belega dne. V glavnem mestu Sicilije, Palermu, so napro-

daj javne službe, sodstvo je podkupljeno. Prestolnica otoka, polna razkošja, kljub temu da smo sredi XIX. stoletja, goji fevdalne zahteve. Štirideset tisoč proletarcev v njej pa je odvisno od muh in razkošja mogotcev...«

Ulloa ni bil niti najmanj napreden človek, vendar je zadel v bistvo problema. Tedanja Sicilija je bila še popolnoma fevdalna. Mafija pa izvira iz fevdalne ureditve družbe. Vodja mafije je zavzel mesto fevdalnega gospoda z vsemi predpravicami. Mafija je v nekem pogledu prevzela vodstvo gibanja, ki naj bi pomenilo prehod iz fevdalne ureditve v buržoazno. Francija je takšen prehod doživela z revolucijo leta 1789, druge dežele pa v glavnem s prosvetljenim absolutizmom, t. j. z reformami, ki so jih vladarji vnesli tudi proti volji lastne aristokracije. Na Siciliji ni bilo ne enega ne drugega od teh pojavov. Zemlja je iz rok baronov prešla v last »buržujev« (prave buržuazije tam še dandanes skoraj ni) s pomočjo operacij, ki so značilne za mafijo. Tlačanski kmetje so postali »campieri« (nekakšni baronovi žandarji), nekdanji »campieri« pa najemniki, ki so barone izkoriščali s posojevanjem denarja (potrebne za razkošno življenje v mestu) in s postopnim prilaščanjem zemlje. Tem najemnikom pravijo »gabelotti«.

Nekdanji tlačani so postali gospodarji. Vendar se novi gospodarji niso znali izogniti napakam prejšnjih lastnikov. Bili so prav tako požrešni na zemljo. Zadovoljevali so se z dohodkom, ki ga je zemlja vedno dajala, ne da bi poskrbeli za racionalno obdelavo. Ves dohodek od zemlje je odhajal za nakup druge zemlje. Nobenih melioracij niso poznali. Tako se je dogajalo do nedavne preteklosti.

Meščanski razred se je torej obnašal kot hijena. Znal je samo žreti, ne da bi kaj ustvaril. V takšni družbi obstaja neprestan konflikt z neprestanim nadomeščanjem. Bogatenje v njej sloni na medsebojni prevari in nasilju. Takšen sistem pa je zelo ranljiv: dovolj je sunek s strani konkurence, pa se ustaljeni red zruši. Boj za premoč v javnosti največkrat pomeni tudi fizično uničenje konkurenta. Zato menimo, da je za mafijo najbolj točna naslednja definicija:

»Mafija je zločinska združba, katere namen je protipravna obogatitev posameznih članov. Ima vlogo parazitskega posrednika, ki se z nasiljem vriva na posrednika med lastnino in delom, med proizvodnjo in potrošnjo, med državljanom in državo.«

Zgodovina mafije je pravzaprav zgodovina državne oblasti, od bourbonske do sedanje in njene udeležbe pri ustvarjanju neproduktivnega in parazitskega vladajočega razreda.

Pri volitvah ima mafija odločujočo besedo. Do levičarskih strank je sovražno razpoložena. Mlada socialistična stranka ji je bila takoj trn v peti. Tudi do katoliške ljudske stranke ni imela simpatij. Nasproti fašizmu je prva leta kazala nezaupanje, ko pa je začela iskati poti, da bi se mu vdinjala, je bilo prepozno. Mussolini, ki je s silo uvajal kult države, je medtem odkril, da je mafija država v državi. Med obiskom na otoku mu je neki župan dejal, da v svoji občini »duceja fašizma« lahko zaščiti sam s svojo avtoriteto in brez karabinjerjev. Mussolini se je nato spravljal nad mafijo; z najbolj surovimi metodami je ukazal odstraniti, kogarkoli so osumili sodelovanja z njo. Pripadniki mafije so zato prešli na stran antifašizma. Potem je prišlo do an-

gloameriške zasedbe otoka. Njegov zahodni del je bil pod pretežno ameriško oblastjo. Tam so pripadniki mafije postavili na čelo civilne uprave. Kaže, da je ameriška obveščevalna služba sodelovala v mafijo. Gangster Lucky Luciano iz Lercara pri Palermu je za nagrado dobil dovoljenje za prosto bivanje v Italiji.

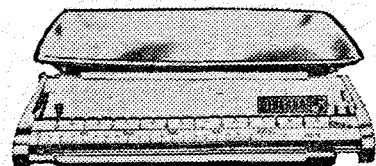
Zveze med sicilsko in ameriško mafijo, ki je bila vedno v rokah Sicilijancev, niso bile nikdar pretrgane. Ameriški novinar Ed Reid ugotavlja v nekem svojem delu, da so mafijško organizacijo zanesli v Združene države Vito in Giovanni Gionnola in Alfonso Pizzola leta 1915. Začela je delovati v mestu St. Luis ob Missouriju. Obstoje dokazi, da je mafija segla v Ameriko že prej, nekako proti koncu prejšnjega stoletja. Zanimivo je, kako hitro se je produkt zaostale agrarne družbe na Siciliji vko-reninil v visoko industrializirano kapitalistično družbo. Ta pojav pa je še bolj zapleten kot v svojem prvotnem okolju. Zanimiv je naslednji primer.

Po vseh združenih državah so zaradi umora iskali mafijaša Vita Genovesija. To je bilo v letih 1943 in 1944. V istem času je bil ta mož prevajalec zavezniške vojaške uprave na Siciliji. Detektiv Dickey, ki ga je iskal več let, ga je naposled odkril. S pomočjo dveh angleških (ne ameriških!) vojakov ga je aretirali. Pri njem je našel priporočila pisma ameriških oficirjev, ki so izjavili, da je Genovesi »nad vse pošten človek, ki je v službi vreden popolnega zaupanja«. Toda po aretaciji so se začele težave, pa ne za gangsterja, temveč za detektiva. Ameriške in italijanske oblasti niso hotele vedeti ničesar o zadevi. Ubogi agent je moral skrbeti zanj skoraj pol leta in končno ga je pripeljal v New York. Tedaj pa je umrla glavna priča (zastupljena), ki bi Genovesija lahko dokazala umor. Genovesija so nato oprostili.

Sicilijanski »gabelotto« (slika iz minulega stoletja)

kuhinjska tehnika

LIBELA-CELJE

GRADBENO PODJETJE

TEHNIKA

LJUBLJANA, VOŠNJAKOVA 8

izvajanje vseh vrst inženirskih gradenj
gradnja stanovanj za trg
izvajanje inženiringov
projektiranje
prodaja gradbenih polizdelkov
in gotovega betona

SE PRIPOROČAMO